Tình trạng buôn bán thịt Chó và Mèo tại Đông Nam Á: Mối đe dọa đối với con người và động vật

Một báo cáo của tổ chức FOUR PAWS về tình trạng buôn bán thịt chó và mèo ở các quốc gia Đông Nam Á bao gồm: Việt Nam, Campuchia và Indonesia và các đề xuất nhằm chấm dứt tình trạng này.

Tháng 02 năm 2020

© FOUR PAWS

© FOUR PAWS

Lời mở đầu

© FOUR PAWS | Adrian Almasan

Josef Pfabigan
Tổng giám đốc điều hành
FOUR PAWS

Mỗi năm, tại châu Á có hơn 30 triệu cá thể chó và mèo bị bắt, tra tấn và giết mổ để buôn bán thịt. Con số này khiến tình trạng buôn bán thịt chó và mèo trở thành **một trong những vấn đề nghiêm trọng và nguy cấp nhất đối với động vật đồng hành hiện nay**. Chỉ riêng tại các quốc gia Đông Nam Á bao gồm Campuchia, Việt Nam và Indonesia, số lượng chó và mèo là nạn nhân của tình trạng buôn bán thật đáng báo động, ước tính có tổng cộng **hơn 9 triệu con chó và hơn 1 triệu con mèo bị giết mỗi năm để buôn bán thịt**.

Nhìn từ bất cứ phương diện nào, hình thức buôn bán này đều phản ánh sự tàn nhẫn cao độ. Các cuộc điều tra của chúng tôi đã ghi nhận sự đau đớn khủng khiếp mà **chó và mèo phải chịu đựng khi chúng bị bắt trộm trên đường phố hoặc nhà**, bị đưa đi và giam giữ trong điều kiện kinh hoàng và sau cùng là bị tàn sát một cách nhẫn tâm bởi những công cụ thô sơ.

Các vấn đề phúc lợi động vật liên quan đến tình trạng buôn bán thịt chó và mèo là rất lớn và đây chính là một lý do không thể chối cãi để chấm dứt ngành công nghiệp này. Tuy nhiên, không chỉ phúc lợi động vật bị đe dọa, tình trạng buôn bán này cũng tiềm ẩn nguy cơ nghiêm trọng đối với sức khỏe và phúc lợi của con người. Những người trực tiếp tham gia buôn bán và những người tiêu thụ thịt có nguy cơ **mắc và gây lây lan các bệnh dịch đe dọa đến tính mạng con người như bệnh dại**. Tiếp xúc với các phương thức giết mổ vô cùng bạo lực có khả năng ảnh hưởng đến tâm lý của người lớn, trẻ em và khách du lịch chứng kiến các hành vi này. Tất cả những điều trên có thể tác động tiêu cực đến ngành du lịch và nền kinh tế của các quốc gia này.

Việc bắt giữ bất hợp pháp vật nuôi trong gia đình và chó và mèo hoang trên đường phố để cung cấp cho nạn buôn bán là một thực trạng đáng buồn và cũng chính là **sự phản bội lớn nhất trong mối quan hệ giữa con người và động vật**. Quyền sở hữu thú cưng đang ngày càng trở nên phổ biến trên khắp Đông Nam Á, và thế hệ trẻ coi chó và mèo là bạn đồng hành đang lên tiếng chống lại nạn buôn bán tàn bạo này. **Đã đến lúc chúng ta phải làm mọi thứ có thể** để phơi bày sự tàn ác này và chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo.

Nhiều biện pháp đang được thực hiện tại một số nước trong khu vực Đông Nam Á với sự tham gia của cả cộng đồng địa phương và chính phủ nhằm **thực thi các luật mới và bắt buộc thực hiện các lệnh cấm hiện hành đối với tình trạng buôn bán thịt chó và mèo**. Sự phản đối nạn buôn bán thịt chó vào mèo đang ngày càng gia tăng tại các địa phương, đặc biệt do nó có liên quan đến việc giết mổ thú cưng. Nhiều người trẻ ở Đông Nam Á không coi đó là một phần của văn hóa của họ. Bây giờ chính là thời điểm cộng đồng quốc tế cùng với các nước Campuchia, Indonesia và Việt Nam hợp tác để nhanh chóng chấm dứt tình trạng buôn bán này.

Tại FOUR PAWS, **chúng tôi quan tâm đến quyền lợi của tất cả các sinh vật sống** và nỗ lực không ngừng nghỉ để biến thế giới thành một nơi tốt đẹp hơn cho tất cả chúng sinh. Chúng tôi biết chó và mèo không phải là

© FOUR PAWS

những động vật duy nhất phải chịu đựng, nhưng vai trò độc nhất vô nhị của chúng trong cuộc sống của chúng ta là: **những người bạn đồng hành đáng trân trọng và đáng được bảo vệ** - những người bạn hoàn toàn tin tưởng chúng ta , khiến cho sự tồn tại của nạn buôn bán này thực sự gây sốc. Con người đã thuần hóa mèo và chó trở thành người bảo vệ và trở thành các thành viên trong gia đình. Lòng nhân đạo của con người liệu còn có ý nghĩa gì nếu như chúng ta không cố gắng chấm dứt nạn buôn bán tàn nhẫn này và nắm bắt cơ hội để thay đổi?

Chúng tôi kêu gọi chấm dứt hoàn toàn tình trạng buôn bán, thay vì quản lý và điều tiết, bởi vì chúng tôi đã chứng kiến từ thực tế khốn khổ của các động vật nuôi. Quản lý và điều tiết không phải là cách thức để chấm dứt sự đau khổ của động vật và vẫn sẽ có những mối đe dọa thực sự và không cần thiết đối với sức khỏe cộng đồng.

Chúng tôi mường tượng một thế giới nơi chó và mèo không còn bị giết để lấy thịt, nơi cả người dân và chính phủ đều hiểu những mối đe dọa nghiêm trọng tiềm ẩn và cùng chung tay hành động chống lại tình trạng buôn bán thịt chó và mèo để bảo vệ động vật, sức khỏe và phúc lợi của cộng đồng.

Báo cáo này cung cấp **cái nhìn tổng quan toàn diện nhất** cho đến nay về tình trạng buôn bán đáng lên án này và phác thảo cách thức các bên liên quan có thể thực hiện để chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo tàn nhẫn ở Đông Nam Á.

Josef Pfabigan

Trân trọng cảm ơn:
Lola Webber, Tổ chức Change For Animals Foundation.
Tuan Bendixsen, Tổ chức Animals Asia Foundation.
Daniel Turner and Helen Usher, Tổ chức ANIMONDIAL.
Greg Salido Quimpo, Tổ chức Animal Kingdom Foundation.

Và các thành viên dự án, các tổ chức đối tác của FOUR PAWS cùng các tổ chức liên hiệp tại Đông Nam Á đang nỗ lực không ngừng nghỉ để chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo trong khu vực.

Nội dung

Tóm tắt dự án 4

1. Giới thiệu tình trạng buôn bán thịt chó và mèo 6

2. Tại sao phải cấm Tình trạng buôn bán thịt chó và mèo 8

2.1 Tại sao quản lý và điều tiết không phải là giải pháp tối ưu 8

3. Thông tin về tổ chức FOUR PAWS 9

4. Mối đe dọa đối với phúc lợi động vật 10

4.1 Nguồn cung cấp 10

4.2 Vận chuyển 11

4.3 Giam giữ 11

4.4 Ép ăn 11

4.5 Giết mổ 11

4.6 Chế biến sau giết mổ 13

5. Mối đe dọa đối với sức khỏe cộng đồng 14

5.1 Mối liên hệ giữa tình trạng buôn bán thịt chó mèo và bệnh dại 14

5.2 Sự di chuyển hàng loạt động vật 16

5.3 Các vấn đề sức khỏe cộng đồng khác gắn liền với tình trạng buôn bán thịt chó và mèo 17

6. Hồ sơ các quốc gia 20

6.1 Campuchia 20

6.2 Việt Nam 23

Thịt chó 23

Thịt mèo 28

6.3 Indonesia 31

7. Tình hình khu vực và các tín hiệu tích cực 38

7.1 Philippines 38

7.2 Thái Lan 39

8. Ngành du lịch – yếu tố có tầm ảnh hưởng quan trọng 40

9. Thay đổi thái độ đối xử với chó và mèo như thú cưng 42

9.1 Sự phản đối tình trạng buôn bán thịt chó và mèo tại địa phương 43

10. Chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo 45

10.1 Kiến nghị, đề xuất của FOUR PAWS 47

11. PHỤ LỤC 50

11.1 Các cuộc điều tra cụ thể của Tổ chức FOUR PAWS 50

11.2 Các cuộc điều tra của các Tổ chức liên minh 52

11.3 Các Tổ chức Liên minh với FOUR PAWS tại Đông Nam Á và hoạt động tại địa phương 52

11.3 Các Liên minh của tổ chức FOUR PAWS 54

12. Tham khảo 56

Tóm tắt dự án

Báo cáo này cung cấp cái nhìn sâu sắc về nạn buôn bán thịt chó và mèo ở Đông Nam Á, tập trung vào các nước Campuchia, Việt Nam và Indonesia. Mặc dù không thể định lượng chính xác số lượng động vật có liên quan do tính chất bất hợp pháp và tình trạng không được kiểm soát của nạn buôn bán này, nhưng số lượng thu thập được vẫn rất đáng kinh ngạc. Ở Campuchia, số lượng này là hơn 3 triệu con chó, ở Indonesia hơn 1 triệu con chó và ở Việt Nam, hơn 5 triệu con chó và khoảng 1 triệu con mèo bị giết để buôn bán mỗi năm. Nhìn trên mọi phương diện của hoạt động buôn bán này, từ hành vi bắt trộm, vận chuyển đến giết mổ đều phản ánh mức độ tàn ác và sự dày vò khủng khiếp đối với các con vật. Đây chính là nguyên nhân khiến nạn buôn bán thịt chó và mèo trở thành một trong những vấn đề động vật đồng hành cấp bách nhất của thời đại chúng ta.

Bên cạnh việc trắng trợn vi phạm các phúc lợi động vật, nạn buôn bán cũng đe dọa nghiêm trọng đến sức khỏe của cả động vật và con người. Có một mối liên hệ không thể phủ nhận giữa buôn bán thịt chó và bệnh dại, và rõ ràng hoạt động buôn bán này đi ngược lại với các chiến lược loại trừ bệnh dại trong khu vực và toàn cầu. Trong nhiều trường hợp, buôn bán và giết mổ chó và mèo để tiêu thụ cũng vi phạm luật phòng chống và kiểm soát dịch bệnh hiện hành của quốc gia và khuyến khích các hoạt động phi pháp khác như trộm cắp thú cưng - một vấn đề xã hội đang gia tăng trong khu vực.

Có một mối liên hệ không thể phủ nhận giữa nạn buôn bán thịt chó và bệnh dại

Tuy nhiên, thời thế đang thay đổi và sự phản đối nạn buôn bán thịt chó mèo đang ngày càng gia tăng trong các cộng đồng địa phương trên khắp Đông Nam Á, đặc biệt là thế hệ trẻ và chủ thú cưng trong khu vực. Các quan chức chính phủ ở các nước liên quan cũng đang có dấu hiệu muốn nạn buôn bán này chấm dứt. Quản lý và điều tiết kinh doanh không phải là một giải pháp khả thi, đặc biệt khi chi phí kinh tế và xã hội rất lớn.

Dựa trên các cuộc điều tra, nghiên cứu thị trường của FOUR PAWS, cũng như dữ liệu được cung cấp bởi các tổ chức liên hiệp, các đối tác về phúc lợi động vật địa phương, báo cáo này cho thấy:

- Tiêu thụ thịt chó là một hoạt động của thiểu số, không phải đa số. Tại Indonesia, chỉ có ít hơn 7% người Indonesia tiêu thụ thịt chó trên toàn quốc và con số này là dưới 1% đối với người dân ở Jakarta. Ở Campuchia, khoảng 12% người dân tiêu thụ thịt chó thường xuyên, và tại Việt Nam con số này thậm chí còn thấp hơn. Tại Việt Nam, 11% người dân ăn thịt chó thường xuyên ở Hà Nội và tại Thành phố Hồ Chí Minh, con số này ở mức dưới 2%. Tuy nhiên, các con số này vẫn dẫn đến việc hàng triệu động vật bị giết thịt một cách vô nhân đạo mỗi năm.
- Động cơ tiêu thụ thịt chó và mèo rất khác nhau tùy thuộc vào cả quốc gia và người tiêu dùng. Đối với nhiều người, ăn thịt chó là một hình thức để tham dự vào các cuộc tụ họp xã hội có kèm theo rượu. Những người khác ăn thịt chó và mèo vì cho rằng nó sinh năng lượng cao, có thể làm mát hoặc làm ấm cơ thể, hoặc cho rằng nó có dược tính và khả năng chữa bệnh.
- Mặc dù thường mờ nhạt hơn trên các phương tiện truyền thông so với nạn buôn bán thịt chó, mèo cũng đang là nạn nhân của nạn buôn bán thịt tàn khốc không kém đang ngày càng phổ biến ở Việt Nam. Mèo đen nói riêng hiện đang là mục tiêu vì chúng là dược liệu có giá trị cao.
- Để đáp ứng nhu cầu địa phương về thịt chó và mèo, thú cưng thường xuyên bị bắt trộm hoặc buôn bán, động vật hoang bị bắt ngay trên đường phố. Không giống như Hàn Quốc, tại Đông Nam Á có rất ít hoặc hầu như không có trang trại nuôi chó và mèo lấy thịt.
- Chó và mèo bị buôn bán vận chuyển trong nhiều giờ và thậm chí nhiều ngày trong điều kiện vô nhân đạo. Hành trình này thường kéo dài qua các tỉnh, thành phố và thậm chí cả các quốc gia. Nhiều con đã chết dọc đường vì kiệt sức và bị thương.
- Các phương thức giết mổ thường vô cùng thô sơ và tàn bạo bao gồm: dìm nước, đập chết, đun sôi, treo cổ và thui sống. Những con chó và mèo đã phải chịu đựng sự tra tấn và đau khổ tột cùng.

Với những phát hiện này, FOUR PAWS đang kêu gọi cấm buôn bán thịt chó và mèo ở Đông Nam Á do có liên quan đến các hành vi vô cùng tàn ác, việc buôn bán đi ngược lại với các nỗ lực loại bỏ bệnh dại và sự tồn tại của loại hình kinh doanh này chủ yếu dựa vào các hoạt động bất hợp pháp và nguy hiểm.

Chó và mèo bị buôn bán vận chuyển trong nhiều giờ và thậm chí nhiều ngày trong điều kiện vô nhân đạo

© FOUR PAWS

1. Giới thiệu về tình trạng buôn bán thịt chó và mèo

Thông tin về nạn buôn bán thịt chó và mèo ở Đông Nam Á chủ yếu xuất phát từ các câu chuyện, không có cơ sở và bị phân tán trên các bài báo, phương tiện truyền thông xã hội và các báo cáo điều tra lẻ tẻ. Báo cáo này được thực hiện bằng cách tập hợp tất cả các thông tin hiện có bao gồm báo cáo truyền thông, tài liệu xuất bản, kết quả điều tra, dữ liệu nghiên cứu thị trường và phỏng vấn nhằm cung cấp một cái nhìn tổng quan về hiện trạng buôn bán thịt chó và mèo ở Đông Nam Á, tập trung cụ thể vào các nước Campuchia , Indonesia và Việt Nam.

Ước tính có khoảng 30 triệu con chó bị giết để lấy thịt mỗi năm ở châu Á. Hiện vẫn chưa rõ số lượng mèo nhưng nhiều khả năng cũng thuộc hàng triệu. Những con số đau lòng này khiến cho nạn buôn bán thịt chó và thịt mèo trở thành một trong những vấn đề phúc lợi động vật đồng hành nghiêm trọng nhất trong khu vực. Đặc biệt ở Đông Nam Á, số lượng chó và mèo là nạn nhân của nạn buôn bán đang ở mức đáng kinh ngạc. Trong khi vẫn không thể xác định chính xác số lượng nạn nhân do bản chất bất hợp pháp của hoạt động buôn bán này, người ta ước tính rằng tại Campuchia có hơn 3 triệu con chó có liên quan, ở Indonesia có hơn 1 triệu con chó và vẫn chưa rõ số lượng mèo, còn ở Việt Nam, số liệu này là hơn 5 triệu con chó và hơn 1 triệu con mèo mỗi năm. Các cuộc điều tra đã ghi nhận sự tàn ác cực độ ở tất cả các công đoạn của quy trình buôn bán thịt chó và mèo bất hợp pháp bao gồm bắt giữ, vận chuyển, giam giữ, bán và giết mổ. Trong thập kỷ vừa qua, các chiến dịch của các tổ chức bảo vệ động vật quốc tế đã nhắm vào lễ hội Ngọc Lâm khét tiếng ở Trung Quốc và ngành công nghiệp chăn nuôi chó lấy thịt ở Hàn Quốc. Các chiến dịch này đã góp phần đáng kể nâng cao nhận thức quốc tế về nạn buôn bán thịt chó ở châu Á; tuy nhiên, cộng đồng quốc tế vẫn chưa chú ý đến khu vực Đông Nam Á – nơi mà các hoạt động buôn bán tàn ác không kém vẫn đang diễn ra trên diện rộng.

Ước tính có khoảng 30 triệu con chó bị giết để lấy thịt mỗi năm ở châu Á. Hiện vẫn chưa rõ số lượng mèo nhưng nhiều khả năng cũng thuộc hàng triệu

© FOUR PAWS

Ở Đông Nam Á, nguồn hàng phục vụ cho nạn buôn bán thịt chó và mèo chủ yếu là thú cưng trong gia đình bị câu trộm hoặc động vật hoang bị bắt trên đường phố và các khu vực nông thôn. Hành vi trộm cắp và buôn bán được thực hiện một cách tàn bạo thông qua đánh bả độc, siết cổ bằng bẫy dây điện, cho điện giật hoặc giật bằng kìm kim loại. Nhiều con chó bị kéo lê trên đường theo xe máy, hoặc bị đánh đập dã man trong quá trình bắt giữ. Sau khi bị bắt giữ, động vật bị nhét vào những chiếc lồng nhỏ và bao tải chặt đến mức chúng không thể di chuyển; mõm bị bịt kín khiến chúng không thể thở. Các nạn nhân sau đó bị đưa vào những hành trình vận chuyển đến các chợ, lò mổ và nhà hàng. Hành trình này đôi khi kéo dài nhiều ngày, trên những chiếc xe tải và xe máy đông đúc chật hẹp mà không hề có thức ăn và nước uống. Nhiều con đã chết vì ngạt thở, mất nước hoặc bị đè bẹp bởi trọng lượng của những con khác trước khi đến nơi. Và dù có đến được đích thì điều đang chờ đợi chúng là một cái chết đau đớn. Các kỹ thuật giết mổ vô cùng thô sơ và tàn bạo, phổ biến là dìm nước, thui sống, treo cổ, chọc tiết, và đập chết.

Mặc dù số lượng nạn nhân của nạn buôn bán gần như ngoài sức tưởng tượng, nhưng điều quan trọng cần lưu ý là thịt chó và mèo chỉ được tiêu thụ bởi một bộ phận nhỏ dân số ở Đông Nam Á. Khi việc sở hữu thú cưng tăng lên khắp châu Á, chó và mèo ngày càng được coi là thành viên của gia đình chứ không phải là thức ăn, đồng thời sự phản đối việc tiêu thụ thịt chó và mèo cũng đang gia tăng trên toàn khu vực. Tuy nhiên, trong khi một số quốc gia và thành phố Đông Nam Á đã ban hành luật cấm giết mổ, buôn bán và tiêu thụ thịt chó và mèo như thức ăn cho người vì lý do sức khỏe cộng đồng và phúc lợi động vật, nhiều nơi vẫn chưa đáp ứng lời kêu gọi chấm dứt nạn buôn bán này.

2. Tại sao cần phải cấm buôn bán thịt chó và mèo

Nạn buôn bán thịt chó và mèo (DCMT) gây ra sự đau khổ khôn cùng đối với động vật, đe dọa sức khỏe con người và mang đến nỗi đau cho những người nuôi thú cưng và cộng đồng khi bị mất thú cưng hay động vật hoang bị bắt trộm. Do đó, FOUR PAWS đang vận động chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo ở Đông Nam Á, chủ yếu tại các nước Campuchia, Việt Nam và Indonesia. Ba quốc gia này được ưu tiên lựa chọn do tình trạng buôn bán thịt chó mèo đang diễn ra vô cùng phổ biến tại mỗi quốc gia, đồng thời, các tổ chức từ thiện tại địa phương là đối tác của FOURPAWS cam kết hành động nhằm chấm dứt nạn buôn bán này.

Quản lý và điều tiết sẽ không giải quyết được bản chất tàn bạo và có tổ chức của hoạt động buôn bán tàn nhẫn này

2.1 Tại sao quản lý và điều tiết không phải là giải pháp tối ưu

FOUR PAWS đang kêu gọi một lệnh cấm tuyệt đối đối với hoạt động buôn bán và tiêu thụ thịt chó và mèo, bởi vì quản lý và điều tiết sẽ không giải quyết được bản chất tàn bạo và có tổ chức của hoạt động buôn bán này. Quản lý và điều tiết cũng sẽ thất bại trong việc giảm thiểu rủi ro tiềm ẩn đến sức khỏe con người của nạn buôn bán. Không có bất kì lợi ích bắt buộc nào về mặt sức khỏe, kinh tế hoặc xã hội có thể chứng minh cho sự tồn tại của một hoạt động buôn bán bị kiểm soát, điều tiết.

Việc quản lý và điều tiết đã không ngăn được việc lạm dụng hàng trăm triệu loài vật nuôi “thông thường” đang diễn ra hàng ngày trên khắp thế giới; trên thực tế, trong nhiều trường hợp, quy định chỉ đơn giản giúp thể chế hóa việc sử dụng có hệ thống các phương thức nuôi trồng tàn nhẫn. Động vật thường được nhân giống và nuôi trong môi trường không đáp ứng được các nhu cầu cơ bản của chúng và hàng ngày nhiều động vật phải chịu đựng các quy trình đã được hợp pháp hóa, bao gồm các phương thức nuôi và giết mổ tàn nhẫn. Quản lý và điều tiết không thể được coi là phương thức giải quyết các vấn đề liên quan đến DCMT; và trong trường hợp xấu nhất, nó thậm chí có thể dẫn đến việc hợp pháp hóa các phương thức khai thác và giết mổ tàn nhẫn.

3. Thông tin về tổ chức FOUR PAWS

FOUR PAWS là một tổ chức quốc tế bảo vệ các loài động vật chịu ảnh hưởng trực tiếp của con người thông qua việc công khai tình trạng đau đớn của động vật, giải cứu và bảo vệ động vật cần giúp đỡ. Được thành lập bởi Heli Dungler vào năm 1988 tại Vienna, tổ chức này chủ trương tạo nên một thế giới nơi con người đối xử với động vật bằng sự tôn trọng, đồng cảm và thấu hiểu. Các chiến dịch và dự án bền vững của FOUR PAWS tập trung vào động vật đồng hành bao gồm cả chó và mèo hoang, vật nuôi trang trại và động vật hoang dã – như gấu, hổ, đười ươi và voi bị nuôi nhốt trong điều kiện không phù hợp cũng như tại các khu vực chịu thiên tai và xung đột. Với văn phòng tại Úc, Áo, Bỉ, Bulgary, Đức, Hungary, Kosovo, Hà Lan, Nam Phi, Thụy Sĩ, Thái Lan, Ukraina, Vương quốc Anh, Mỹ và Việt Nam cũng như các khu bảo tồn dành cho động vật được giải cứu tại 12 quốc gia, FOUR PAWS cung cấp sự hỗ trợ nhanh chóng và các giải pháp lâu dài.

Hoạt động của FOUR PAWS dựa trên nghiên cứu đã được chứng minh và chuyên môn khoa học cũng như vận động hành lang quốc gia và quốc tế chuyên sâu. Mục tiêu của các chiến dịch, dự án và hoạt động giáo dục của FOUR PAWS là công bố rộng rãi sự đau khổ mà động vật đang phải gánh chịu và mang lại những cải thiện lâu dài - được quy định bởi luật pháp.

Trong nhiều năm qua, FOUR PAWS đã mở rộng các chương trình động vật đồng hành từ Đông Âu đến Đông Nam Á. Tại Campuchia, Thái Lan, Indonesia và Việt Nam, FOUR PAWS thực hiện Chương trình Đối tác Đông Nam Á, nhằm cung cấp sự hỗ trợ vô cùng cần thiết cho động vật hoang thông qua nhiều hoạt động hợp tác với các tổ chức từ thiện địa phương. FOUR PAWS cũng là một thành viên của Liên minh Không thịt chó Indonesia và Liên minh Bảo vệ chó châu Á - hoạt động nhằm chống lại nạn buôn bán thịt chó lần lượt ở Indonesia và Việt Nam. Vào tháng 12 năm 2018, FOUR PAWS và đối tác từ thiện địa phương - Cứu trợ Động vật Campuchia (ARC) đã ký Bản ghi nhớ với Trung tâm Hành động Bom mìn Campuchia để chống lại nạn buôn bán thịt chó tại Campuchia. FOUR PAWS cũng đã ủy thác nhiều nghiên cứu thị trường tập trung vào tiêu thụ thịt chó và mèo ở Đông Nam Á, đồng thời thực hiện các cuộc điều tra bí mật về buôn bán cả thịt chó và mèo. Với một mạng lưới sâu rộng các đối tác từ thiện địa phương trong khu vực, FOUR PAWS đang đứng trước cơ hội lớn chưa từng có để cải thiện phúc lợi động vật và chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo tàn nhẫn tại khu vực Đông Nam Á.

FOUR PAWS đang đứng trước cơ hội lớn chưa từng có để cải thiện phúc lợi động vật và chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo tàn nhẫn tại khu vực Đông Nam Á

Động vật hoang dã

© FOUR PAWS | Nanang Sujana

Động vật đồng hành

© VIER PFOTEN | Mihai Vasile

Vật nuôi trang trại

© VIER PFOTEN

4. Mối đe dọa đối với phúc lợi động vật

Với bản chất bất hợp pháp và không được kiểm soát, nạn buôn bán thịt chó và mèo đang diễn ra mà không có bất kỳ sự giám sát nào đồng thời chứa đựng trong đó là sự tàn nhẫn khủng khiếp từ quy trình bắt giữ cho đến giết mổ. FOUR PAWS và các đối tác từ thiện của mình đã ghi lại trong báo cáo này sự đau khổ tột cùng mà động vật phải gánh chịu trong toàn bộ quá trình buôn bán.

4.1 Nguồn cung cấp

Bản chất của việc nuôi thú cưng ở Đông Nam Á khác biệt đáng kể so với ở phương Tây đã tạo ra sự lựa chọn phong phú cho những kẻ buôn bán tìm kiếm nguồn hàng và duy trì hoạt động buôn bán thịt chó và mèo phi pháp. Chó và mèo cưng ở Đông Nam Á hiếm khi bị nhốt trong nhà và

© FOUR PAWS

sân mà được phép đi lang thang tự do. Những con chó và mèo hoang thường thuộc "sở hữu cộng đồng" và đi lại tự do trong các khu dân cư. Bên cạnh những động vật đi lại tự do này, việc thiếu các chương trình kiểm soát sinh sản (hoạn/thiến) và không đủ năng lực thú y trong khu vực đồng nghĩa với việc nhiều động vật dễ dàng bị bắt đưa đi buôn bán. Kẻ trộm thường nhắm vào những động vật hoang trên đường phố hoặc ở những khu vực khan hiếm động vật hoang, các con thú cưng gia đình đi lại tự do sẽ trở thành mục tiêu.

Nhiều con chó và mèo được tìm thấy trong các chợ và nhà hàng thịt chó và mèo vẫn đeo vòng cổ - dấu hiệu cho thấy chúng từng là thú cưng. Đôi khi, thú cưng cũng bị chính chủ sở hữu bán đi vì các lý do hành vi (như sủa quá nhiều hoặc xua đuổi gia súc), hoặc do nhu cầu tài chính như trả nợ hoặc trao đổi thú cưng lấy các vật dụng nhà bếp. Trong bối cảnh hầu hết các hoạt động hạn chế sinh sản (hoạn/thiến) còn khá giới hạn trên khắp các cộng đồng ở Đông Nam Á, một lượng lớn chó con thường xuyên được sinh ra lại càng có lợi cho nạn buôn bán này – chó con luôn có sẵn để trao đổi lấy những con chó trưởng thành không mong muốn vì chó to nặng hơn do đó có giá cao khi buôn bán lấy thịt.

Nhiều con chó và mèo được tìm thấy trong các chợ và nhà hàng thịt chó và mèo vẫn đeo vòng cổ– dấu hiệu cho thấy chúng từng là thú cưng

Các cách thức bắt trộm động vật cũng khác nhau. Ở một số nơi, kẻ trộm sử dụng bả độc có chứa xyanua và stricnin cho chó ăn để chúng nhanh chóng bất động và dễ dàng bị bắt. Ở những nơi khác, những con vật không hề phòng bị đột nhiên bị thòng lọng sắt siết cổ rồi kéo lê theo xe máy. Con chó bị bẫy một cách chớp nhoáng và kéo lê theo xe máy cho đến khi nó bị ngạt hoặc không thể chống trả được nữa. Trong các trường hợp khác, những kẻ trộm chó đánh đập vào đầu động vật cho tới khi chịu nghe lời, sau đó nhốt chúng vào lồng và chất lên chiếc xe tải để vận chuyển. Ở Việt Nam, việc sử dụng súng điện tự chế để bắt chó khá phổ biến và để bắt mèo, kẻ trộm sử dụng các bẫy tự chế có gắn thức ăn ở những khu vực có nhiều mèo hoang ngoài đường.

Tại Đông Nam Á, người ta vẫn thường lầm tưởng rằng thịt chó hoặc mèo có nguồn gốc từ các trang trại chuyên biệt. Tuy nhiên các cuộc điều tra của FOUR PAWS ở Campuchia, Việt Nam và Indonesia đã không phát hiện ra bất kỳ bằng chứng nào về các trang trại nuôi chó hoặc mèo lấy thịt đang hoạt động, chỉ có hiếm hoi một vài hình thức nuôi chó quy mô nhỏ để lấy thịt.

4.2 Vận chuyển

Để đáp ứng nhu cầu tiêu thụ thịt gia tăng tại một số khu vực nhất định, chó và mèo thường được vận chuyển hàng trăm cây số, trong điều kiện quá đông đúc và vô nhân đạo. Phương tiện vận chuyển có thể là xe máy nhỏ được trang bị lồng cho đến xe tải nhỏ hoặc xe tải lớn, một số xe có khả năng vận chuyển cùng lúc hơn một nghìn động vật.

Trong quá trình vận chuyển, động vật bị nhồi nhét trong những chiếc lồng nhỏ hoặc bao tải, thậm chí chân và mõm của chúng còn bị buộc chặt bằng dây thừng. Do quá căng thẳng khi bị giam cầm, nhồi nhét, những con chó cũng thường tấn công lẫn nhau, hoặc bị đè bẹp bởi trọng lượng của các con khác. Trong quá trình vận chuyển, chó và mèo không hề được cho ăn và uống nước dẫn đến nhiều con chết vì mất nước, say nắng, bị thương trong quá trình bị bắt trộm, vận chuyển hoặc do cắn nhau với các con khác.

© FOUR PAWS

4.3 Giam giữ

Trước khi bị chuyển đến các lò mổ hoặc chợ, chó và mèo thường bị giam giữ ở những nơi tập kết rộng lớn như các khu vực quây kín, lồng hoặc hố đào. Rất hiếm khi chúng được cho ăn hoặc uống nước, và rất nhiều con vẫn bị trói chặt chân mà mõm trong suốt thời gian giam giữ. Những con vật đáng thương, hoảng loạn rúc sát vào nhau, cho đến khi đến lượt chúng bị giết hoặc bị chuyển đến lò mổ. Chó và mèo có thể bị giam giữ trong nhiều ngày hoặc thậm chí vài tuần, tùy thuộc vào nhu cầu tiêu thụ thịt.

© FOUR PAWS

4.4 Ép ăn

Việc ép ăn thường được thực hiện trước khi đem bán, đặc biệt là ở Việt Nam. Hình thức này cũng tương tự như cách ép ngỗng ăn thức ăn để có được món gan ngỗng: chó bị nhồi cơm và nước hoặc thức ăn thừa một cách thô bạo với ống nhựa đưa trực tiếp dạ dày để tăng trọng lượng nhằm bán được giá cao trên thị trường. Đôi khi những con chó bị chết do nhồi cơm vì dạ dày của chúng bị vỡ do áp lực quá mức và việc chèn ống quá thô bạo.

© FOUR PAWS

4.5 Giết mổ

Nhiều phương thức giết mổ đa dạng được sử dụng tuy nhiên không có phương thức nào đáp ứng các yêu cầu trong hướng dẫn được công bố về sự an tử[1] cho mèo và chó. Trong hầu hết các trường hợp, động vật bị giết mổ ngay trước mắt các con khác, gây ra căng thẳng và lo lắng cực độ. Việc giết mổ được thực hiện ở nhiều địa điểm khác nhau, hoặc là tại các quầy hàng nhỏ trên đường, trong các nhà hàng hoặc trong các cơ sở giết mổ lớn hơn. Động vật thường bị giết mổ bằng các phương thức nhanh nhất, ít tốn kém và ít hao tổn công sức nhất.

[1]AVMA American Veterinary Medical Association (2013)

© FOUR PAWS

Các phương thức được sử dụng phổ biến nhất như sau:

Dìm nước

Phương thức dìm nước được sử dụng để giết một số lượng lớn động vật cùng lúc và hạn chết tiếng ồn. Những con chó và mèo bị nhốt trong chuồng lớn được chuyển vào những chiếc lồng nhỏ hơn, vừa vặn với một cái hố chứa đầy nước. Lồng được hạ xuống nước và các con vật bị dìm trong khoảng 10 phút. Chúng bị giết chết bởi nước tràn vào phổi và thiếu oxy – một phương thức gây đau đớn và khốn khổ tột cùng. Đây là một phương thức giết mổ chó phổ biến ở Campuchia, và cũng thường được sử dụng để giết mổ mèo ở Việt Nam.

© FOUR PAWS

Treo cổ/siết cổ

Treo cổ được sử dụng để giết từng con chó riêng biệt. Quá trình này thường được thực hiện bằng việc sử dụng thòng lọng để treo con chó trên cây, hoặc nhanh chóng siết cổ khiến cho con chó bị nghẹt thở ngay khi còn trong chuồng. Khi bị treo bằng thòng lọng, có thể mất đến 30 phút để con chó không thể vùng vẫy được nữa còn khi bị siết cổ, chó thường mất ý thức nhanh hơn, sau khoảng một phút.

Có lẽ một trong những phương thức giết mổ tàn bạo nhất là bỏ những con chó bị trói trong bao tải và đập đến chết

Đập chết/ chọc tiết

Có lẽ một trong những phương thức giết mổ tàn bạo nhất là bỏ những con chó bị trói trong bao tải và đập đến chết. Trong các trường hợp khác, các con vật bị lấy riêng ra khỏi chuồng bằng kẹp kim loại hoặc kìm và bị đập một hoặc hai nhát búa/dùi cui lớn vào đầu, sau đó hai chân sau bị treo ngược để chọc tiết bằng một con dao lớn. Khi đó, máu sẽ được hứng vào xô và sau đó được sử dụng làm món tiết canh. Nhiều trường hợp khác, chó và mèo bị đập vào đầu, sau đó bị lột lông và da ngay khi vẫn còn tỉnh táo. Trong bối cảnh các lò giết mổ thịt chó và mèo hoàn toàn không được kiểm soát và nhân viên cũng không được đào tạo bài bản, các phương thức giết mổ ở đây không hề giảm thiểu đau đớn mà thực sự còn gây ra đau đớn tột cùng cho động vật. Điều này được chứng minh bằng việc thường xuyên gây bất tỉnh bằng các phương pháp không phù hợp hoặc hoàn toàn không gây bất tỉnh và kéo dài sự đau đớn của các con vật khi giết thịt.

© FOUR PAWS

© FOUR PAWS

Thui sống

Thui là phương thức được dùng để loại bỏ lông, tuy nhiên trong một số trường hợp, phương thức này được sử dụng để giết chết động vật. Tại các chợ động vật sống ở Indonesia, các cuộc điều tra được thực hiện bởi Liên minh Không thịt chó Indonesia đã tiết lộ việc thui sống chó và mèo khi chúng vẫn còn sống. Tại những khu chợ này, chó và mèo bị đập một hoặc hai nhát vào đầu bằng một thanh gỗ lớn, bị quăng xuống đất và sau đó bị thui cho đến khi chết.

© FOUR PAWS

Luộc sống

Chó và mèo vẫn bị nhúng vào nồi nước sôi khi vẫn còn tỉnh táo để quá trình vặt lông được nhanh hơn. Trong một số nhưng không phải tất cả các trường hợp, chúng có thể đã bị đập vào đầu một lần trước khi bị luộc sống để lấy thịt.

4.6 Chế biến sau giết mổ

Sau khi bị giết mổ, xác chó và mèo phải được chế biến trước khi đưa đi tiêu thụ. Lông và nội tạng phải được loại bỏ (nội tạng có thể được hoặc không được chế biến để tiêu thụ). Để loại bỏ lông, chó và mèo thường bị nhúng vào nước nóng, thậm chí khi vẫn còn tỉnh táo. Sau khi chó và mèo bị dìm vào nước nóng, người ta sử dụng dao để cạo sạch lông, hoặc dùng tay để vặt lông. Trong một số trường hợp khác, đèn khò được sử dụng để thui lông. Mèo cũng có thể bị đưa vào máy vặt lông gia cầm để loại bỏ lông.

© FOUR PAWS

Có nhiều công thức và phương pháp chế biến thịt chó và mèo. Quay, nướng hoặc hấp thịt rồi thái mỏng để ăn, hoặc chế biến món rượu mận (như món cà ri) hoặc ăn với mắm tôm. Bắp thịt là món chính còn nội tạng dùng để luộc hoặc nướng. Máu được sử dụng làm món tiết canh. Da cũng có thể được sử dụng như một sản phẩm phụ - ví dụ ở Indonesia, da chó được sử dụng để sản xuất quả cầu lông.

© FOUR PAWS

5. Mối đe dọa đối với sức khỏe cộng đồng

Nạn buôn bán thịt chó và mèo kéo theo việc vận chuyển, buôn bán và giết mổ chó và mèo không rõ tình trạng sức khỏe[2] trên diện rộng có nguy cơ lớn đe dọa đến sức khỏe con người thông qua việc truyền vi khuẩn và mầm bệnh lây từ động vật sang người, bao gồm nhưng không giới hạn các bệnh như bệnh dại, bệnh tả và giun xoắn. Hơn nữa, việc buôn bán thịt chó làm suy yếu các chương trình kiểm soát bệnh dại thông qua việc loại bỏ những con chó đã được tiêm phòng (những cá thể giúp tạo ra một hàng rào chống lại sự lây lan của bệnh dại) và vận chuyển những cá thể chó có khả năng bị nhiễm bệnh qua khắp các tỉnh, thành phố và biên giới quốc gia.

5.1 Mối liên hệ giữa tình trạng buôn bán thịt chó và bệnh dại

Bệnh dại, một loại bệnh do virus gây ra được Tổ chức Y tế Thế giới[3] xếp vào loại bệnh nhiệt đới bị lãng quên, đã giết chết hàng chục ngàn người mỗi năm, chủ yếu là những người dân không được quân tâm chăm sóc y tế đầy đủ ở Châu Á và Châu Phi. Hơn 95% trường hợp tử vong do bệnh dại ở người là do vết cắn của chó nhà bị nhiễm bệnh (*Canis lupus familiaris*)[4]. Vết cắn của mèo cũng đã được ghi nhận dẫn đến lây truyền bệnh dại. Mặc dù bệnh dại có tỷ lệ tử vong gần như 100%, đã có vắc-xin phòng trừ bệnh hiệu quả cho người và chó.

Bệnh dại đang là mối đe dọa lớn đối với sức khỏe cộng đồng ở nhiều quốc gia và gây ra các tác động đáng kể về kinh tế và sức khỏe con người, tuy nhiên, hiện đã có các công cụ cần thiết để kiểm soát và loại bỏ bệnh này. Ví dụ, với sự hỗ trợ của Tổ chức Y tế Pan American (PAHO), nhiều quốc gia ở vùng Caribe và Mỹ Latinh đã chứng minh giảm 90% bệnh dại ở người và chó[5]. Ở châu Á, loại bỏ thành công bệnh dại cũng đã được ghi nhận ở Nhật Bản, Hàn Quốc và Hồng Kông. Loại trừ bệnh dại chủ yếu là nhờ tiêm phòng cho chó

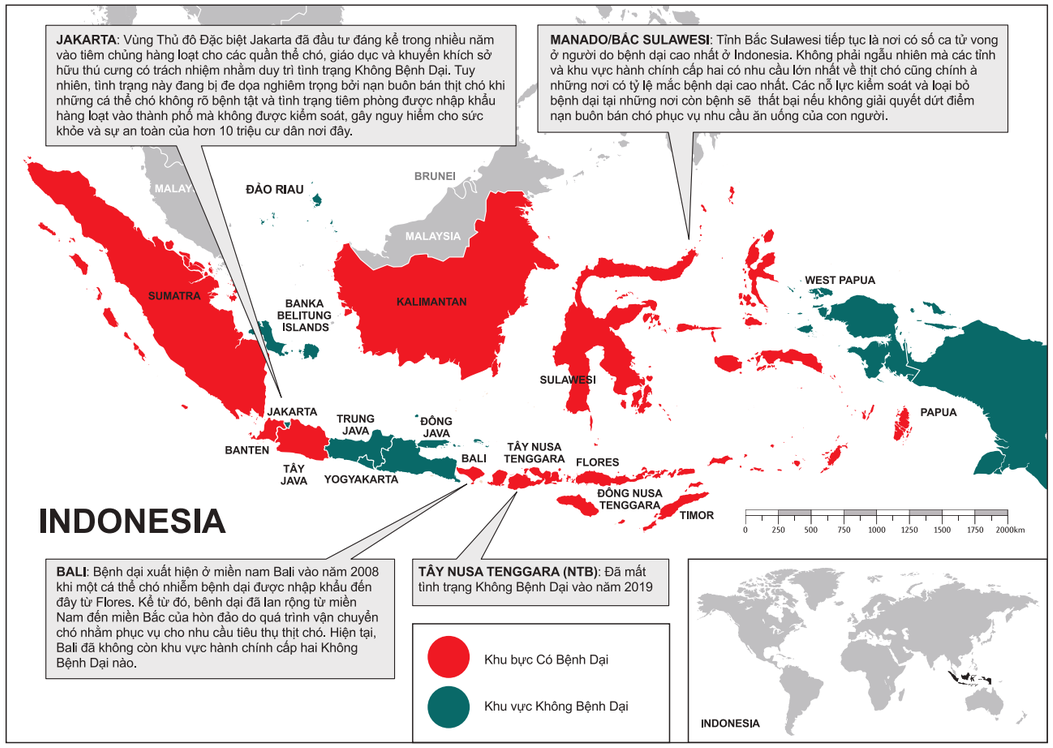

[2] World Health Organization (2018)
[3] World Health Organization (2019)
[4] World Health Organization (2019), Hampson, K. et al. (2015)
[5] Belotto, A., et al. (2005)

với quy mô lớn, các chương trình kiểm soát quần thể chó thông qua các chương trình bắt giữ, triệt sản và phóng thích, điều trị dự phòng sau phơi nhiễm cho người và giám sát dịch tễ học.

Bất chấp những thành công đã được ghi nhận trong khu vực, bệnh dại vẫn là bệnh đặc hữu ở nhiều khu vực tại châu Á. Các chính phủ cũng đã nhận thấy sự cần thiết phải giải quyết gánh nặng y tế lớn do bệnh dại gây ra và vì vậy, Bộ trưởng Y tế của các quốc gia thành viên ASEAN và các nước + 3 (Trung Quốc, Nhật Bản và Hàn Quốc) đã cam kết ủng hộ "Lời kêu gọi hành động Loại bỏ Bệnh dại" tại các quốc gia thành viên ASEAN và các nước + 3 vào năm 2020[6]. Mặc dù đã đầu tư đáng kể vào các chương trình phòng chống và kiểm soát bệnh dại quốc gia, bệnh dại vẫn là bệnh đặc hữu ở nhiều nơi trong khu vực.

Nạn buôn bán thịt chó và mèo thường không được xem là yếu tố cấu thành, tuy nhiên chính nó lại đối nghịch với các chiến lược loại bỏ bệnh dại. Nó trực tiếp làm suy yếu cam kết loại bỏ bệnh dại vào năm 2020 của các nước ASEAN +3 dưới các hình thức sau:

Làm suy yếu các chương trình kiểm soát bệnh dại

Mục tiêu chính của một chương trình loại bỏ bệnh dại thành công là có khả năng duy trì mức độ bao phủ tiêm phòng bệnh dại đủ cao để ngăn chặn sự lây truyền bệnh dại trong một quần thể chó xác định[7]. Các chuyên gia y tế cộng đồng khuyến nghị tiêm vắc-xin cho ít nhất 70% số chó trong một khu vực để loại bỏ bệnh dại khỏi quần thể chó hoang[8]. Duy trì quần thể chó ổn định với tỷ lệ thay thế tương đối thấp là một phần thiết yếu của các chương trình loại bỏ bệnh dại.

Nạn buôn bán thịt chó và mèo chịu trách nhiệm trực tiếp trong việc di chuyển hàng triệu con chó ra khỏi quần thể, bao gồm nhiều con đã được tiêm phòng. Việc di chuyển những con chó đã được tiêm phòng dẫn đến giảm khả năng miễn dịch của quần thể chó (miễn dịch quần thể) và tăng sự thay thế các cá thể, từ đó giảm hiệu quả của các chương trình tiêm phòng bệnh dại[9].

Tạo điều kiện lan truyền bệnh trong nước và trên phạm vi quốc tế

Người ta đã đổ lỗi cho việc thiếu kiểm soát sự di chuyển của các cá thể chó là nguyên nhân gây lây lan bệnh ở các khu vực vốn có bệnh dại đồng thời gây phát sinh bệnh tại các quốc gia hoặc khu vực trước đây không hề có bệnh dại[10]. Nghiên cứu đã chứng minh rằng chỉ cần một vài cá thể chó cũng có thể mang mầm bệnh đến quần thể địa phương. Một ví dụ cụ thể là, bệnh dại đã phát sinh tại Flores, một

© FOUR PAWS

hòn đảo nhỏ tách biệt tại Indonesia và trước đây không hề có bệnh dại, khi ba con chó được đưa đến đây từ Sulawesi – một khu vực đặc hữu bệnh dại vào tháng 9 năm 1997. Sự việc này đã dẫn đến một đại dịch gây tử vong ít nhất 113 người[11].

Bệnh dại là bệnh đặc hữu tại 26 trên tổng số 34 tỉnh của Indonesia và có mối liên hệ chặt chẽ giữa các đợt bùng phát dịch lặp lại và việc tiêu thụ thịt chó. Tỉnh North Sulawesi, nơi thịt chó được buôn bán tràn lan, tiếp tục là nơi có số người tử vong do bệnh dại cao nhất ở Indonesia và tất cả sáu tỉnh của đảo Sulawesi đều đặc hữu bệnh dại. Hơn nữa, trong hai tháng đầu năm 2019, tình trạng bùng phát bệnh dại đã được ghi nhận tại ít nhất bốn tỉnh khác nhau ở Indonesia, với 628 ca phơi nhiễm ở người và ít nhất 12 ca tử vong. Chính vì vậy, một trong những tỉnh này, West Nusa Tenggara, đã mất đi tình trạng không có bệnh dại được công nhận hai năm trước.

[6] Association of South-East Asian Nations. (2015)
[7] Taylor, L.H. (2017)
[8] WHO (2018a)
[9] World Health Organisation (2018b)
[10] Fahrion, A.S., et al. (2017)
[11] Windiyaninhsih, C. et al. (2004)

© FOUR PAWS

5.2 Sự di chuyển hàng loạt động vật

Nạn buôn bán thịt chó và mèo khuyến khích sự di chuyển hàng loạt những cá thể chó không rõ bệnh tật và tình trạng tiêm phòng với khoảng cách xa, qua các tỉnh và thậm chí qua biên giới quốc tế để giết mổ. Thậm chí ở các quốc gia nơi đã có luật hiện hành ngăn chặn sự di chuyển động vật chưa được tiêm phòng, chó và mèo vẫn tiếp tục được vận chuyển trong xe tải với giấy tờ giả mạo bao gồm giấy chứng nhận kiểm dịch giả. Một vài cá thể có khả năng đã mang virus dại trong khi trông có vẻ khỏe mạnh.

Sự di chuyển động vật phục vụ cho nạn buôn bán thịt chó và mèo đã được Tổ chức Y tế Thế giới xác định là một trở ngại lớn lao trong việc loại bỏ bệnh dại ở Indonesia, đặc biệt là khi động vật thường được vận chuyển từ các khu vực bị nhiễm bệnh dại sang những nơi được tuyên bố không có bệnh dại. Điều này cũng đã dẫn đến sự lây lan của các chủng bệnh dại giữa các quốc gia. Dịch tễ học phân tử đã chứng minh rằng các chủng bệnh dại ở miền bắc Việt Nam có nguồn gốc trực tiếp từ miền nam Trung Quốc, ám chỉ sự di chuyển của các cá thể chó còn sống qua biên giới và rất có thể liên quan đến ngành công nghiệp thịt chó[12].

Rõ ràng là các nỗ lực của các tỉnh, thành phố nhằm duy trì tình trạng không có bệnh dại đồng thời kiểm soát và loại bỏ bệnh dại ở những khu vực hiện có bệnh sẽ không thành công nếu không giải quyết được rủi ro nội mà nạn buôn bán chó và mèo gây ra cho con người.

Gây nguy hiểm đến sức khỏe của người trực tiếp tham gia buôn bán, người tiêu thụ, cộng đồng và khách du lịch

Các nghiên cứu được công bố cho thấy bằng chứng về việc bệnh dại có khả năng được truyền sang người ở các giai đoạn sau của chuỗi cung ứng thịt chó: giết mổ, xẻ thịt, chế biến và tiêu thụ. Do đặc tính lây truyền, bệnh dại có nguy cơ đe dọa sức khỏe con người trong tất cả các giai đoạn của chuỗi cung ứng thịt chó.

Năm 2009, các nhà nghiên cứu đã mô tả hai trường hợp nhiễm bệnh dại đã được phòng thí nghiệm xác nhận. Bệnh nhân bắt đầu có triệu chứng sau khi giết mổ, chế biến và tiêu thụ một con chó và một con mèo ở Việt Nam. Giai đoạn tiếp xúc với virus dại trong những ca bệnh này không rõ ràng, tuy nhiên các nhà nghiên cứu suy đoán rằng sự lây nhiễm diễn ra trong quá trình lấy và chế biến bộ não của chó và mèo – nơi thường chứa một lượng lớn virus dại. Sự lây truyền xảy ra qua kết mạc, hoặc niêm mạc miệng và mũi họng. Ngoài ra, bệnh nhân có thể đã bị nhiễm bệnh do lây nhiễm thông qua vết cắt hoặc vết trầy xước có sẵn trên tay mà không hề hay biết[13]. Trong một nghiên cứu khác, các nhà nghiên cứu đã kiểm tra nước bọt và dịch não tủy từ 31 bệnh nhân được cho là mắc bệnh dại và nhập viện tại các tỉnh phía bắc Việt Nam. Tổng cộng có năm bệnh nhân dại không có tiền sử bị chó hay mèo cắn, nhưng họ cho biết đã từng giết mổ chó hoặc mèo hoặc ăn thịt chúng. Virus dại cũng được phát hiện ở hai trong số 100 con chó bị bệnh từ các lò mổ[14].

Các nghiên cứu bổ sung đã tiết lộ tỷ lệ chó nhiễm bệnh dại cao trong các nhà hàng thịt chó, lò mổ và chợ trên toàn khu vực[15]. Việc giết mổ những con chó bị nhiễm bệnh dại đe dọa đáng kể đến sức khỏe của các công nhân lò mổ. Tại Việt Nam, dịch bệnh dại ở Ba Vì năm 2007 đã dẫn đến 30% ca tử vong ở người do phơi nhiễm trong quá trình giết mổ và xẻ thịt chó[16]. Vào tháng 7 năm 2018, Liên minh Không Thịt chó Indonesia đã thực hiện thử nghiệm ngẫu nhiên đối với 8 con chó bị giết mổ tại các chợ động vật sống ở khu hành chính cấp hai Minahasa. Kết quả cho thấy một con chó trong số đó bị nhiễm bệnh dại[17]. Kết quả này cũng phù hợp với những phát hiện trước đó ở North Sulawesi cho thấy từ 7,8% đến 10,6% số chó được bán lấy thịt tại cùng khu chợ sống này bị nhiễm bệnh dại[18].

Thậm chí ở các quốc gia nơi đã có luật hiện hành ngăn chặn sự di chuyển động vật chưa được tiêm phòng, chó vẫn tiếp tục được vận chuyển trong xe tải với giấy tờ giả mạo bao gồm giấy chứng nhận kiểm dịch giả

Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương của Việt Nam (NIHE) đã tiến hành một nghiên cứu tại các lò mổ chó ở khu vực Hà Nội vào năm 2007 và phát hiện 02 trong số 10 cá thể chó bị ốm (20%) dương tính với bệnh dại[19]. Một cuộc điều tra dịch tễ học ở Trung Quốc đã báo cáo rằng 02 trong số 64 bệnh nhân mắc bệnh dại do giết mổ, chế biến hoặc ăn thịt chó[20]. Với các nguy cơ đe dọa đến sức khỏe đã được ghi nhận, các nhà nghiên cứu đã khuyến cáo việc giết mổ các loài động vật có chứa nguồn bệnh dại chưa được tiêm phòng ở các khu vực đặc hữu cần phải được xem là phơi nhiễm loại III và cần phải điều trị dự phòng bệnh dại sau phơi nhiễm[21].

Liên quan đến nguy cơ đối với sức khỏe cộng đồng mà nạn buôn bán thịt chó gây ra, Giáo sư Louis Nel của Liên minh Kiểm soát Bệnh dại Toàn cầu (GARC) giải thích: "*Có thể chúng tôi không dễ dàng thay đổi được văn hóa hay thói quen, nhưng chúng tôi cần phải đảm bảo sự tuân thủ đối với các biện pháp phòng chống bệnh động vật đã được chứng minh và ngăn chặn tình trạng buôn lậu chó, nhằm hạn chế sự lây lan của bệnh dại, một căn bệnh đặc hữu trên khắp châu Á. Những đối tượng buôn bán này chỉ vì mục đích lợi nhuận và không hề quan tâm đến rủi ro đối với sức khỏe của con người và động vật.*"

Hội Thú y thú nhỏ Thế giới (WSAVA) cũng lên án việc buôn bán thịt chó và mèo dựa trên nguy cơ đối với sức khỏe. Đồng Chủ tịch Ủy ban Sức khỏe và Phúc lợi Động vật, Tiến sĩ Shane Ryan nhận xét: "*Chúng tôi không chỉ quan ngại về quyền lợi của động vật có liên quan mà còn về những nguy cơ tiềm ẩn đối với sức khỏe của người tiêu thụ thịt.*"[22]

Trong một lá thư gửi đến Liên minh Không Thịt chó Indonesia, Trung tâm Dự phòng và Kiểm soát Bệnh tật Hoa Kỳ (CDC) nêu rõ: "*Có nhiều báo cáo khẳng định rằng thị trường thịt chó chứa tỷ lệ bệnh dại cao hơn so với quần thể chó nói chung, vì mọi người thường bán chó ra chợ khi chúng ốm; một số cá thể trong những con chó bị ốm này đã bị bệnh dại... Hơn nữa, đã có ít nhất ba báo cáo được công bố về việc con người mắc bệnh dại từ các hoạt động liên quan đến thị trường thịt chó, nhấn mạnh rằng đây là một nguy cơ thật sự.*"[23]

© FOUR PAWS

5.3 Các vấn đề sức khỏe cộng đồng khác gắn liền với ntình trạng buôn bán thịt chó và mèo

Bên cạnh bệnh dại, thịt chó và mèo tiềm ẩn nguy cơ lây lan các loại bệnh khác. Đồng thời, người ta ngày càng lo ngại về các tác động của tình trạng buôn bán thịt chó và mèo đối với sức khỏe tâm sinh lý của trẻ em khi tiếp xúc với việc giết mổ chó và mèo, thường diễn ra ở các chợ công cộng.

[12] Nguyen, A.K.T. et al. (2011)
[13] Wertheim, H.F.L. et al. (2009)
[14] Nguyen, A.K.T. et al. (2011)
[15] Nguyen, A.K.T., et al. (2011), Hu, R. L., et al. (2008), Adiani & Tangkere (2007)
[16] ACPA (2013)
[17] Polak (2018)
[18] Adiani & Tangkere (2007)
[19] Nguyen K.A.T., Ngo G.C., Nguyen D.V., Nguyen T.Q., Phan T.T. et al. (2008)
[20] Kureishi, A. et al. (1993)
[21] Wertheim, H. F. L. et al. (2009)
[22] World Small Animal Veterinary Association (WSAVA) (2017)
[23] Dog Meat Free Indonesia. (2018c)

Bệnh tả

Bệnh tả, một dạng tiêu chảy cấp, hiện đang tiếp tục là gánh nặng lớn đối với y tế cộng đồng cả về mức độ bùng phát và tính đặc hữu trên toàn thế giới, dẫn đến khoảng 120.000 ca tử vong hàng năm bất kể những tiến bộ trong điều trị bù nước và quản lý bệnh[24]. Bệnh tả do vi khuẩn gram âm độc hại *Vibrio cholerae* gây ra. Trong những năm 2007 – 2008, một đợt bùng phát dịch tả chưa từng thấy đã xảy ra ở thủ đô Hà Nội đã thúc đẩy việc tiêm chủng ở hai quận/huyện. Từ ngày 24 tháng 10 đến ngày 4 tháng 12 năm 2007, gần 2.000 ca tiêu chảy đã được ghi nhận từ Hà Nội và các tỉnh lân cận, trong đó có 295 trường hợp được xác nhận là bệnh tả[25]. Khi dịch bệnh bắt đầu bùng phát, hầu hết các bệnh nhân thừa nhận rằng họ đã mang thịt chó về nhà hoặc ăn tối tại các nhà hàng thịt chó[26]. Đại diện của Tổ chức Y tế Thế giới tại Việt Nam, ông Jean-Marc Olive, đã cảnh báo rằng ăn thịt chó, hoặc thực phẩm khác từ các cửa hàng bán thịt chó, làm tăng 20 lần nguy cơ mắc bệnh tiêu chảy cấp tính thường gây ra do vi khuẩn tả[27].

Người tiêu thụ thịt chó và mèo cũng tiềm ẩn nguy cơ lây nhiễm các vi khuẩn gây chết người bao gồm E.Coli 107 và salmonella

Bệnh giun xoắn

Bệnh giun xoắn là bệnh ký sinh trùng phổ biến trên toàn cầu lây truyền qua thực phẩm thông qua ăn thịt sống hoặc nấu chưa chín có chứa ấu trùng truyền bệnh của giun tròn đường ruột *Trichinella*. Nhiễm trùng ở người đối với giun trưởng thành hoặc ấu trùng của Trichinella, được gọi là bệnh giun xoắn, là kết quả trực tiếp của việc ăn ấu trùng *Trichinella*. Bệnh giun xoắn nếu không được điều trị có thể gây tử vong. Nguồn lây nhiễm phổ biến sang người là từ lợn nhà; tuy nhiên, bệnh giun xoắn cũng có thể xảy ra do ăn thịt không được xử lý đúng cách của các loại động vật khác bao gồm cả chó.

Thịt chó đã trở thành một nguồn lây nhiễm *Trichinella* chính sang người tại Trung Quốc, và rất có thể ở các quốc gia khác nơi tình trạng tiêu thụ thịt chó đang rất phổ biến. Các khảo sát dịch tễ học đã được thực hiện tại 09 tỉnh hoặc Khu tự trị của Trung Quốc với 19.662 mẫu chó. Tỷ lệ nhiễm giun xoắn ở chó dao động từ 7% ở Hà Nam đến 39,5% ở Hắc Long Giang, với tỷ lệ trung bình là 21,1%[28]. Thịt chó cũng được cho là nguyên nhân dẫn đến bệnh giun xoắn ở người tại Thái Lan[29]. Ở phía đông bắc Thái Lan, một cuộc khảo sát cho thấy 07 con chó bị nhiễm bệnh trong số 421 con tại một chợ thịt chó[30].

© FOUR PAWS

Các mầm bệnh khác

Tiêu thụ thịt chó và mèo cũng tiềm ẩn nguy cơ lây nhiễm các vi khuẩn chết người khác bao gồm E. Coli 107 và salmonella –thường được tìm thấy trong các loại thịt bị ô nhiễm. Các bệnh nhiễm khuẩn nghiêm trọng khác có thể đe dọa sức khỏe của người tiêu dùng bao gồm bệnh than, bệnh brucellosis (sốt gợn sóng), viêm gan và bệnh leptospirosis (xoắn khuẩn vàng da).

Nhiễm độc

Trong quá trình bắt giữ chó và mèo, đôi khi nhiều loại chất độc và/hoặc thuốc an thần được sử dụng. Các chất độc có thể được trộn trong thịt viên để bẫy những con vật không chút nghi ngờ, khiến chúng yếu đi và bất động, giúp việc bắt giữ được dễ dàng. Các chất độc thường được sử dụng để gây tê liệt những con chó bao gồm kali xyanua, stricnin và suxamethonium làm giãn cơ. Việc sử dụng những chất độc này không chỉ vô cùng tàn nhẫn đối với động vật mục tiêu mà còn có thể gây ra mối đe dọa sức khỏe thực sự cho người tiêu dùng. Vào tháng 5 năm 2006, 50 dân làng từ làng Bingyang, Quảng Tây, Trung Quốc đã bị ngộ độc khi ăn thịt những con chó bị đầu độc[31]. Việc sử dụng xyanua - thường được gọi là potas - để bắt chó tương đối phổ biến ở Indonesia. Không chỉ việc tiêu thụ động vật bị nhiễm độc tiềm ẩn nguy cơ đối với sức khỏe con người mà còn có những báo cáo về việc kẻ trộm chó bắn mũi tên tẩm độc vào người chủ chó khi chạm trán.

© FOUR PAWS

Vấn đề vệ sinh

Tính chất hoạt động bất hợp pháp và không được kiểm soát của các lò giết mổ thịt chó và mèo, nhà hàng và chợ gây ra rất nhiều nguy cơ về sức khỏe cộng đồng. Các vấn đề vệ sinh nổi trội bao gồm thiếu điều kiện vệ sinh cơ bản, nguy cơ lây nhiễm chéo cao, thiếu thiết bị lạnh để bảo quản thịt và sử dụng dụng cụ bẩn. Hầu hết các hoạt động chế biến thịt chó được thực hiện ở ngoài trời, do đó, một số lượng lớn ruồi, côn trùng khác và chuột cũng gây nhiễm khuẩn các sản phẩm thịt và khiến mầm bệnh lây lan.

Sang chấn tâm lý

Trẻ em chứng kiến các hành vi tàn ác đối với động vật có thể bị tác động vô cùng tiêu cực đến sức khỏe tinh thần và khả năng phục hồi. Hiện vẫn đang thiếu những tài liệu được thẩm định liên quan đến các tác động tâm lý đối với trẻ con và người lớn khi thú cưng bị đánh cắp và giết mổ để lấy thịt, hoặc chứng kiến việc giết mổ thường xuyên ở chợ hoặc nhà hàng. Tuy nhiên, Các điều tra viên của FOUR PAWS đã chứng kiến việc giết mổ ở chợ thịt chó diễn ra ngay trước mắt những đứa trẻ và điều đáng lo ngại là hầu hết chúng đều tỏ ra khá bình thường với hành động bạo lực này.

Tài liệu nghiên cứu tác động tâm lý của việc chứng kiến hành động bạo lực đối với động vật trong môi trường gia đình[32] cho thấy trẻ em:

- Có khả năng tàn nhẫn với động vật gần gấp ba lần so với những đứa trẻ không tiếp xúc với hình thức bạo lực này[33]
- Chịu tổn thương tâm lý nghiêm trọng nếu thú cưng bị đe dọa, làm hại hoặc bị giết[34]
- Có nhiều khả năng sử dụng thú cưng trong gia đình để "đe dọa cảm xúc" (đe dọa, làm hại hoặc giết chết) khi đến tuổi trưởng thành[35].

Do đó, những đứa trẻ chứng kiến sự tàn nhẫn cực độ đối với động vật (phổ biến thông qua hoạt động buôn bán thịt chó và mèo) rất có thể gặp phải những ảnh hưởng tâm lý tiêu cực kéo dài. Điều này có thể thấy rất rõ ở những đứa trẻ có nuôi thú cưng ở nhà. Nếu những đứa trẻ này sau đó nhìn thấy động vật bị tra tấn ở chợ (bị đánh đập, thui lông v.v.) hoặc trên đường phố (bị ô tô đâm, kéo đi, v.v.) có thể bị sang chấn tâm lý đáng kể.

© FOUR PAWS | Animal Rescue Cambodia

Ngoài ra người lớn là chủ thú cưng cũng có nguy cơ bị chấn thương khi chứng kiến thú cưng của họ bị đánh, bắt trộm hoặc giết chết. Trái lại, việc những người trực tiếp tham gia và tiếp tay cho hoạt động buôn bán này đã trở nên vô cảm với sự tàn ác cực độ và sự đau khổ mà họ chứng kiến mỗi ngày cũng chính là một mối lo ngại.

[24] Sack, D. A. et al. (2004)
[25] Anh, Dang et al. (2011)
[26] Ngo, T. C. et al. (2011)
[27] Bloomberg (2008)
[28] Cui, J. & Wang, Z. Q. (2001)
[29] Chalermchaikit et al. (1982)
[30] Khamboonruang (1991)
[31] Nibert, D. (2017)
[32] Phillips, A. (2014), McPhedran, S. (2009)
[33] Currie, C.L. (2006)
[34] Phillips, A. (2014)
[35] Arkow, P. (2014)

6. Hồ sơ các quốc gia

Phần sau đây sẽ cung cấp thông tin về đặc điểm tình trạng buôn bán thịt chó và mèo ở các quốc gia là mục tiêu của FOUR PAWS bao gồm Campuchia, Việt Nam và Indonesia.

6.1 Campuchia

Tình trạng buôn bán thịt chó ở Campuchia nhận được rất ít sự quan tâm quốc tế so với các nước láng giềng Thái Lan và Việt Nam. Mặc dù vậy, Campuchia là nơi tình trạng buôn bán thịt chó phát triển tràn lan, với hàng triệu con chó mỗi năm. Thịt chó được gọi là “sach pises” trong tiếng Khmer, dịch theo nghĩa đen là “thịt đặc biệt”. Các nhà hàng chuyên về thịt chó có thể được tìm thấy tại nhiều thành phố như Phnom Penh, Siem Reap và trên khắp cả nước. Mặc dù khó có thể kết luận chắc chắn lượng thịt chó được tiêu thụ đang tăng lên, nhưng cảm xúc của cả người tiêu dùng và người bán đã chỉ ra rằng thực tế là như vậy. Tiêu thụ thịt mèo cũng diễn ra lẻ tẻ ở Campuchia, đặc biệt là ở vùng nông thôn, nhưng ít phổ biến hơn so với thịt chó. Tuy nhiên, hành vi trộm cắp mèo từ các chùa Phật giáo để ăn thịt thường xuyên được báo cáo.

Luật pháp liên quan đến tình trạng buôn bán thịt chó và mèo

Campuchia chưa có bất kỳ luật pháp cụ thể nào đối với hoạt động buôn bán thịt chó và mèo. Tuy nhiên, quốc gia này cũng có luật pháp khác có liên quan, mà nếu được thi hành, có thể giúp hạn chế nạn buôn bán này. Luật Thú y và Chăn nuôi của Campuchia (số NS/RKM/0166/003), được Quốc hội ban hành ngày 16 tháng 12 năm 2015 là luật thú y và chăn nuôi đầu tiên của nước này, đưa ra các hướng dẫn về việc đối xử nhân đạo với vật nuôi và chế biến thịt an toàn. Luật được ban hành với mục đích ngăn chặn dịch bệnh bùng phát và cải thiện an toàn thực phẩm, đồng thời bảo vệ sức khỏe của con người và động vật. Mặc dù chó và mèo không được đề cập rõ ràng trong luật này, các hoạt động liên quan đến buôn bán thịt chó đã vi phạm Chương 8 (Cơ sở giết mổ và tình trạng vệ sinh), Chương 9 (Di chuyển động vật và các sản phẩm động vật), Chương 11 (Phúc lợi động vật) và Chương 19 (Kiểm tra).

Trong Nghị định phụ số 108 về “*Kiểm soát cơ sở giết mổ, hoạt động giết mổ gia súc và các cơ sở sơ chế sản phẩm động vật*”, Điều 9 đã chỉ rõ “*Nghiêm cấm bán thịt và các sản phẩm động vật bị nhiễm bẩn và có chứa mầm bệnh truyền nhiễm cho động vật hoặc con người. Các hành vi vi phạm sẽ bị xử phạt theo luật hiện hành*”. Điều 4 cũng nêu rõ quy định về các lò mổ bò, trâu, lợn và chim. Thú cưng và động vật hoang dã được tuyệt đối loại trừ khỏi “*hoạt động giết mổ*”. Tuy nhiên, vì chó không được nhắc đến là một loài trong Nghị định phụ 108 nên các lò giết mổ chó không được đăng ký hợp pháp và trường hợp này rơi vào vùng xám pháp luật.

© FOUR PAWS

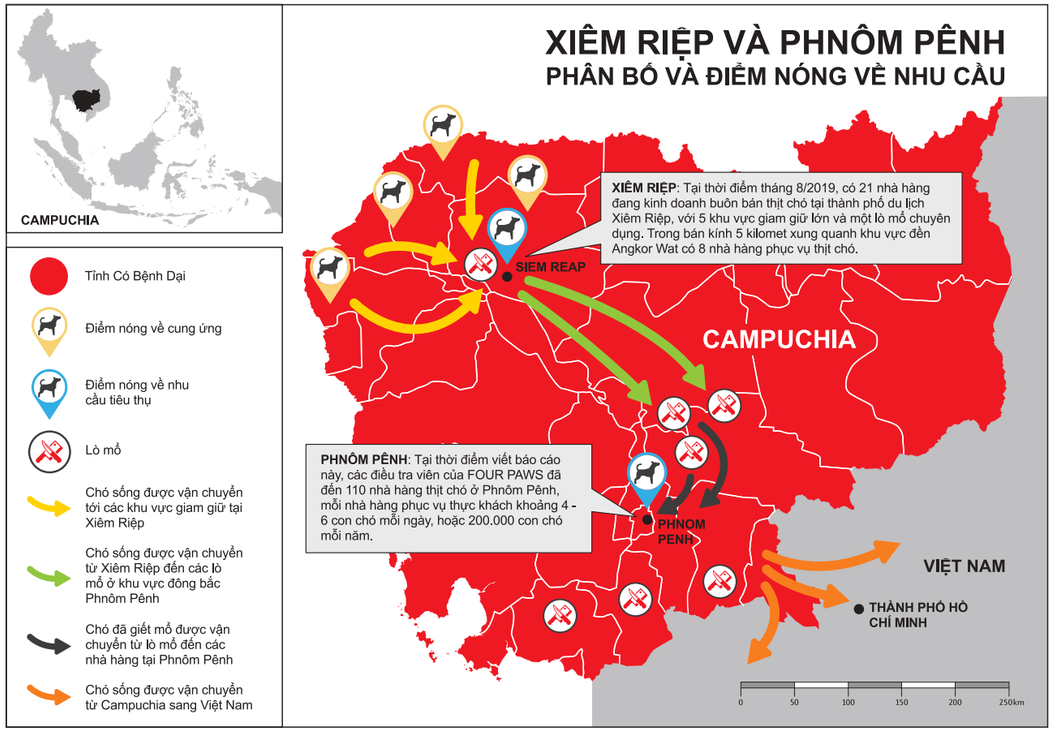

Động cơ tiêu thụ

Vào năm 2019, FOUR PAWS đã thực hiện một nghiên cứu thị trường về tình trạng buôn bán thịt chó ở Campuchia nhằm xác định thái độ, hành vi và sự phổ biến của tình trạng tiêu thụ thịt chó[36]. Từ nghiên cứu này, tổng cộng có 53,6% số người được hỏi cho biết họ đã ăn thịt chó một lúc nào đó trong đời (72,4% nam và 34,8% nữ). Cộng đồng người Campuchia thường quan niệm rằng chỉ có đàn ông ăn thịt chó, tuy nhiên trên thực tế, trong khi phụ nữ có xu hướng che giấu việc ăn thịt chó, họ chiếm 20-25% tổng lượng tiêu thụ. Mặc dù khá phổ biến, việc tiêu thụ thịt chó vẫn còn gây tranh cãi, với 59,8% những người được phỏng vấn đã nói rằng họ từ chối ăn thịt chó và mèo.

Người tiêu dùng cho biết họ ăn thịt chó vì nhiều lý do khác nhau. Hầu hết mọi người cùng nhau ăn thịt chó trong các dịp tụ họp xã hội có kèm theo rượu chứ chẳng vì lí do cụ thể nào. Thịt chó được xem là phù hợp với những dịp này vì thực khách tin rằng hương vị thịt chó khiến cho rượu ngon hơn.

Phật giáo Nguyên thủy là tôn giáo chính thức ở Campuchia và đến năm 2010, ước tính 96,9% dân số ở Campuchia theo Phật giáo[37]. Theo kinh sách của Phật giáo Nguyên thủy, thịt chó là một trong mười loại thịt bị cấm ăn trong sách hướng dẫn tu hành[38]. Tuy nhiên, kết quả từ nghiên cứu thị trường của FOUR PAWS cho thấy tôn giáo là yếu tố có tầm quan trọng tương đối thấp trong quyết định ăn hay không ăn thịt chó.

Mặc dù số lượng chó bị giết để buôn bán thịt hàng năm lớn nhưng thói quen tiêu thụ thịt chó không phải là một truyền thống gắn với văn hóa Campuchia. Theo nghiên cứu thị trường, tất cả người tiêu dùng được phỏng vấn đều tin rằng thói quen ăn thịt chó không phải là truyền thống văn hóa của Campuchia. Phần lớn những người được hỏi đều cho rằng thói quen ăn thịt chó bắt đầu cùng với sự có mặt của người Việt Nam tại Campuchia trong một thời gian dài từ những năm 1970 đến 1980. Trong giai đoạn này, tình trạng tiêu thụ thịt chó tại Việt Nam cũng tăng sau một giai đoạn lắng xuống do bị cấm đoán trong thời Pháp thuộc. Những người được hỏi cũng cho rằng, giai đoạn này trùng khớp với một nạn đói khủng khiếp– cũng có thể chính là nguyên nhân – dẫn đến tình trạng ăn thịt chó như một nỗ lực cuối cùng để tránh chết đói.

Dược tính gắn liền với thịt chó và các sản phẩm kèm theo

Ở Campuchia, các bác sĩ thường khuyên ăn thịt chó, đặc biệt là đối với phụ nữ vì thịt chó được cho là có khả năng chữa bệnh. Người ta tin rằng thịt chó làm tăng lưu lượng máu cho phụ nữ trong chu kỳ kinh nguyệt và sau khi sinh, đồng thời thịt chó có thể chữa lành sẹo và tăng khả năng tình dục. Thịt chó cũng được cho là làm giảm say xỉn khi uống rượu. Tuy nhiên, không có bằng chứng khoa học để chứng minh những niềm tin này.

Người ăn thịt chó thường nói rằng họ ăn vì lí do dinh dưỡng, chất bổ và năng lượng - đặc biệt là vì các “đặc tính cung cấp năng lượng”của thịt chó. Một thực khách giải thích, “*Nó [thịt chó] thực sự giúp tăng sức mạnh thể chất. Đôi khi tôi ăn nó trước khi chơi thể thao; Tôi cảm thấy tràn đầy năng lượng!*” Lượng thịt tiêu thụ tăng vào những ngày lạnh và mưa, vì thịt chó cũng được coi là có tác dụng làm ấm.

Người Campuchia thường mê tín, và có một số huyền thoại xung quanh thịt chó. Người ta cho rằng thịt của chó đen sở hữu dược tính đặc biệt. Khi đeo dương vật phơi khô của chó đen quanh eo, người đeo sẽ được bảo vệ khỏi những linh hồn xấu. Đối với nhiều phụ nữ, do sự mê tín và tập quán văn hóa, họ không được ăn thịt chó ở nơi công cộng hoặc

[36] VIER PFOTEN & MSD (2019)
[37] Pew Research Center (2015)
[38] Bhikkhu, T. (1993)

xung quanh những người không thân quen. Một người phụ nữ ở Phnom Penh giải thích: "*Tôi không bao giờ dám nói với người khác rằng tôi ăn thịt chó; đặc biệt là khi tôi phải tham gia các cuộc hội họp cùng với chồng. Sẽ rất xấu hổ nếu người khác biết điều này.*"

Đối với đàn ông, ăn thịt chó là hoạt động xã giao cùng bạn bè, thường đi kèm với uống bia hoặc rượu gạo và trong khi xem các sự kiện thể thao. Còn theo như các kết quả nghiên cứu thị trường của chúng tôi, động cơ tiêu thụ thịt chó của phụ nữ rất đa dạng. Trong đó, một lý do nổi bật là để điều trị bệnh (32,9%) hoặc vì sức khỏe nói chung (15,7%). Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy rằng phụ nữ thường ăn thịt chó ở nhà (84,3%) trong khi đàn ông ăn ở nhiều nơi[39].

Chuỗi cung ứng thịt chó ở Campuchia

Hàng trăm ngàn con chó có được cung ứng từ các thành phố, tỉnh và thị trấn biên giới trên khắp Campuchia nhằm phục vụ cho nhu cầu thịt chó hàng tháng. Các khu vực nông thôn trải dài khắp biên giới Thái Lan - Campuchia là những nguồn cung ứng chó đặc biệt phổ biến. Poipet, một thành phố có chung đường biên giới với Thái Lan ở phía Tây Campuchia thường được xem là nguồn cung ứng phổ biến cho các nhà hàng thịt chó ở Xiêm Riệp.

Những lái buôn thường chạy xe máy hơn 100 km mỗi ngày, đi từ làng này sang làng khác để thu thập, bắt trộm và buôn bán chó. Họ cũng thường trao đổi dụng cụ nấu nướng (nồi và chảo nhôm) để lấy những con chó mà chủ không cần nữa. Chó con cũng có thể được dùng để đổi lấy chó trưởng thành phục vụ cho việc buôn bán. Thậm chí còn có báo cáo về việc những tên trộm nhắm vào các ngôi chùa Phật giáo để bắt những con chó và mèo hoang sống trong khuôn viên chùa, cũng như trộm cắp thú cưng từ các chủ sở hữu.

Quá trình thu thập rất tàn bạo, những con chó thường bị đập vào đầu cho đến khi chịu nghe lời. Trong quá trình bắt và vận chuyển, nhiều con chó bị chết trước khi đến được đích cuối cùng vì gãy xương, bị thương, mất nước và các thương tích khác.

Các lồng xe máy chứa đầy chó bị chèn ép chặt đến mức chúng không thể di chuyển: một chiếc lồng xe máy thông thường có thể chứa tới 12 con chó, tùy theo kích thước và mức độ chèn ép. Những con chó này sau đó bị chuyển tới nơi giam giữ trước khi đưa đến lò mổ.

Một số ngôi làng ở Campuchia chuyên giam giữ và vận chuyển chó để buôn bán thịt. Tại các khu vực giam giữ, chó sẽ phải chờ đợi nhiều ngày, run rẩy vì sợ hãi, rất nhiều trong số chúng bị thương do quá hoảng sợ, chờ đợi cho đến khi bị chuyển đến lò mổ hoặc nhà hàng. Để vận chuyển chó từ các khu vực giam giữ, các xe tải nhỏ được trang bị thêm những chiếc lồng lớn có thể giam giữ tới 100 con chó trong điều kiện quá đông đúc, vô nhân đạo. Một tuyến đường buôn bán phổ biến đối với những con chó được thu thập từ gần biên giới Thái Lan - Campuchia là từ các khu vực giam giữ ở tỉnh Xiêm Riệp đến các lò mổ ở Krong Kampong Cham hoặc tỉnh Kandal, cách thủ đô Phnôm Pênh khoảng 80-110 km về phía Đông Bắc.

FOUR PAWS được biết bốn lò giết mổ quy mô lớn ở khu vực phía bắc Phnôm Pênh này thường xuyên giết mổ, làm sạch lông và xẻ thịt tới 100 con chó mỗi ngày, để cung cấp cho các nhà hàng thịt chó ở thủ đô Phnôm Pênh. Việc sử dụng các hố nước để dìm chết 15 con chó cùng một lúc là rất phổ biến. Trong khi chờ giết mổ, những con chó bị nhốt trong điều kiện quá đông đúc, mất vệ sinh, không có thức ăn và nước uống và phải chứng kiến những con chó khác bị dìm chết hàng ngày.

Tại thời điểm viết báo cáo này, các điều tra viên của FOUR PAWS đã đến 110 nhà hàng thịt chó ở Phnôm Pênh, mỗi nhà hàng phục vụ thực khách khoảng 4 - 6 con chó mỗi ngày, hoặc 200.000 con chó mỗi năm. Tính đến tháng 8 năm 2019, có 21 nhà hàng đang hoạt động có phục vụ món thịt chó ở thành phố du lịch Xiêm Riệp, năm khu vực giam giữ lớn và một lò mổ chuyên dụng. Trong bán kính 5 kilomet xung quanh khu vực Angkor Wat, chúng tôi đã ghi nhận có 08 nhà hàng phục vụ món thịt chó.

Giá cả

Giá thành chó sống và thịt chó như sau:

- Chó sống: 8.000-12.000 riels (2-3 đô la)/ 1 kilogram
- Thịt chó sống: 11.000-17.000 riels (2,75- 4,25 đô la)/ 1 kilogram
- Món thịt chó (súp hoặc cà ri) tại nhà hàng: 5.000 riels (1,25 đô la)/ 1 phần
- Thịt nướng: 50.000 riels (12,5 đô la)/ 1 kilogram

[39] VIER PFOTEN & MSD (2019)

6.2 Việt Nam

Việt Nam là nơi có nạn buôn bán chó và mèo lấy thịt tràn lan và tàn nhẫn. Ước tính mỗi năm có hơn năm triệu con chó và hơn một triệu con mèo bị buôn bán lấy thịt. Do hiện trạng buôn bán quy mô lớn ở cả chó và mèo, chúng tôi sẽ thảo luận riêng về từng loài, mặc dù vậy, cũng cần lưu ý rằng thường có sự chồng chéo trong các chuỗi cung ứng.

Thịt chó

Nguồn gốc của việc ăn thịt chó vẫn chưa hoàn toàn rõ ràng. Trong thời Pháp thuộc từ cuối thế kỷ 19 đến năm 1945, việc buôn bán và tiêu thụ thịt chó bị cấm và bất kỳ ai vi phạm đều có nguy cơ phải ngồi tù. Tuy nhiên, tình trạng buôn bán không hề mất đi mà vẫn diễn ra ngầm. Sau khi chế độ thực dân Pháp chấm dứt, các chợ bắt đầu bán thịt chó và mức tiêu thụ tăng lên, đỉnh điểm là tại các "điểm nóng" tiêu thụ thịt chó, như Hà Nội ở miền Bắc Việt Nam, từ giữa những năm 1990. Để đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng, một số ngôi làng gần Hà Nội đã nhìn thấy cơ hội kiếm nhiều tiền hơn bằng cách chuyển đổi từ nghề làm phở sang kinh doanh thịt chó[40].

Luật pháp liên quan đến buôn bán thịt chó

Tình trạng buôn bán và giết mổ chó, mèo và tình trạng bán và tiêu thụ thịt chó, mèo cùng tất cả các sản phẩm kèm theo, đang vi phạm pháp luật phòng chống và kiểm soát dịch bệnh hiện hành, đồng thời khuyến khích các hoạt động phi pháp khác như trộm chó và mèo – một vấn nạn xã hội ngày càng tăng – và việc kinh doanh buôn bán thịt chưa được chứng nhận an toàn cho người tiêu dùng.

Tuy nhiên, trong khi việc bán và tiêu thụ thịt chó không phải là bất hợp pháp tại Việt Nam, thì việc nhập khẩu và vận chuyển liên tỉnh không được kiểm soát các cá thể chó đã được quy định là hành vi bất hợp pháp kể từ năm 2009.

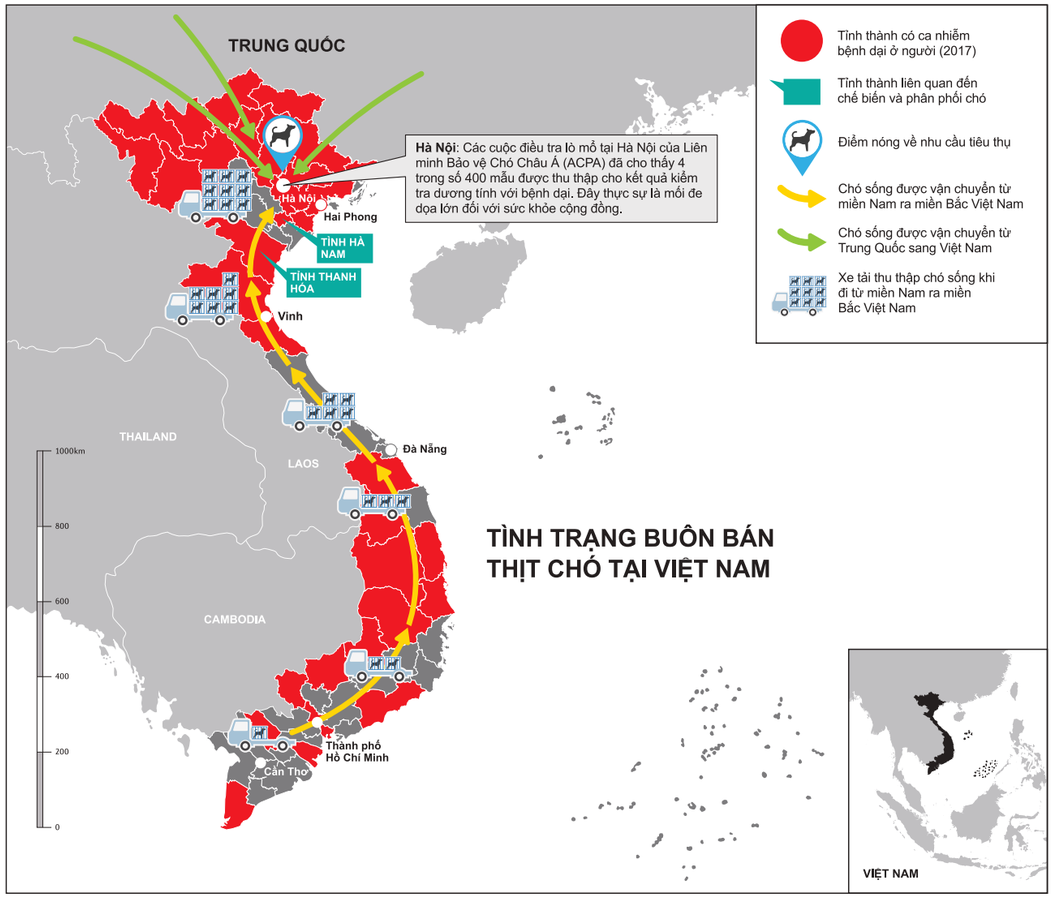

[40] Bendixsen, T. (2014)

© FOUR PAWS

Luật Thú y Việt Nam sửa đổi năm 2008 đã quy định kiểm dịch là khâu bắt buộc khi vận chuyển động vật: Khi "*vận chuyển hoặc lưu thông động vật trên cạn hoặc các sản phẩm động vật trong phạm vi nội địa cần phải được kiểm dịch, chủ hàng phải khai báo và gửi hồ sơ kiểm dịch*"[41]. Chó và mèo phải được tiêm phòng hoặc cách ly khi vận chuyển liên tỉnh hoặc qua biên giới.

Hơn nữa, vào ngày 14 tháng 9 năm 2012, Chính phủ Việt Nam đã ban hành các quy định nhằm kiểm soát và loại bỏ bệnh dại bao gồm các quy định mới nhất về việc vận chuyển chó và mèo. Những quy định cập nhật này yêu cầu tất cả chó và mèo được vận chuyển phải có giấy chứng nhận tiêm phòng và kiểm dịch bệnh dại cùng với chứng nhận nguồn gốc. Nếu những thông tin này không được cung cấp, cơ quan chức năng hoặc thanh tra có thể tịch thu động vật. Ngoài ra, nếu thanh tra nghi ngờ động vật bị nhiễm bệnh dại, họ có thể tịch thu động vật để tiêm thuốc chết (an tử).

Tuy nhiên, việc chặn các lái buôn bất hợp pháp tại các trạm kiểm dịch rất hiếm khi được thực thi đã tạo điều kiện cho tình trạng buôn bán này tiếp tục diễn ra. Các tài liệu kiểm dịch đi kèm với các lô hàng vận chuyển chó hầu như luôn bị làm giả, do hầu hết các động vật đang vận chuyển đều bị bắt trộm, không được kiểm dịch và tiêm phòng. Ngoài ra, chính phủ cũng chưa có bất kỳ không gian trú ẩn thích hợp nào để nuôi giữ động vật bị chặn, điều này có thể dẫn đến việc các cơ quan có thẩm quyền do dự khi thực thi các quy định.

Có lẽ động lực mạnh mẽ nhất để thắt chặt luật pháp là hiện trạng gia tăng tỷ lệ trộm cắp thú cưng dẫn đến sự bất mãn xã hội ở một quốc gia nơi quyền sở hữu thú cưng đang ngày càng phổ biến. Vào tháng 7 năm 2016, một đạo luật đã được sửa đổi cho phép truy tố những kẻ trộm phạm tội gây rối trật tự xã hội. Luật sửa đổi quy định rõ hành vi trộm cắp thậm chí chỉ một con chó cũng có thể bị kết án tù. Trong nhiều năm, bọn tội phạm trộm chó từ nhà dân gần như được miễn tội vì những con chó được xem là ít giá trị tài chính để có thể truy tố (các trường hợp này thường được xử lý như trộm cắp vặt). Tuy nhiên, vào tháng 5 năm 2017, luật sửa đổi đã được sử dụng lần đầu tiên khi một tòa án ở tỉnh Tây Ninh dựa vào luật này để tuyên án tù từ ba đến bảy năm đối với sáu kẻ trộm chó đã rình rập nhà dân vào ban đêm và bắn chó bằng súng điện tự chế để bán cho một nhà hàng thịt chó địa phương[42].

Sau đó, vào tháng 09 năm 2018, Giám đốc Cục Thú y Hà Nội đã tuyên bố cần tăng cường nâng cao nhận thức cộng đồng về những nguy cơ khi tiêu thụ thịt chó nhằm ngăn chặn sự tiêu thụ thịt chó, và xóa bỏ tình trạng kinh doanh buôn bán thịt chó tại 21 quận trung tâm thành phố vào năm 2021. Tại thời điểm tuyên bố được đưa ra, số liệu thống kê chính thức cho thấy hơn 1.000 cửa hàng ở Hà Nội vẫn bán thịt chó[43]. Tuyên bố này được đưa ra chỉ vài tuần sau khi thanh tra chính phủ đột kích khu vực buôn bán thịt chó lớn nhất tại thành phố Hồ Chí Minh (tháng 09 năm 2018). Vào tháng 09 năm 2019, Ban quản lý An toàn Thực phẩm Thành phố Hồ Chí Minh kêu gọi mọi người ngừng tiêu thụ thịt chó, viện dẫn những nguy cơ nghiêm trọng đối với sức khỏe[44].

Động cơ tiêu thụ thịt chó

Tại Việt Nam, thịt chó và các sản phẩm kèm theo có mối liên hệ chặt chẽ với tập quán, dược tính và truyền thống ăn uống. Tuy nhiên, ngoài việc thịt chó được cho là có dược tính, trong những năm gần đây, lượng thịt chó được buôn bán trên thị trường đã tăng nhanh vì lý do thương mại và đôi khi thịt chó cũng được coi là một "món ăn đặc biệt", hoặc được dùng làm mồi nhắm rượu. Thói quen ăn thịt chó có lịch sử lâu đời ở Việt Nam và bắt đầu nổi lên từ cuối Thế chiến Thứ hai do nạn đói và mê tín, cùng với niềm tin rằng thịt chó mang lại may mắn[45]. Theo một nghiên cứu thị trường được thực hiện bởi FOUR PAWS, người tiêu dùng thịt chó điển hình ở Việt Nam là nam giới, đang sống hoặc đến từ miền Bắc Việt Nam, thường lớn hơn 25 tuổi, đã kết hôn và có con, trình độ thấp nhất là tốt nghiệp trung học phổ thông và là nhân viên cổ cồn trắng. Một nghiên cứu tương tự cho thấy khoảng 60% người sống ở Hà Nội đã ăn thịt chó ít nhất một lần trong đời[46].

Theo quan niệm dân gian, thói quen ăn thịt chó bắt nguồn từ việc chó thường được sử dụng như vật hiến tế trong các nghi lễ[47]. Hiện tại, những người mê tín vẫn tin rằng ăn thịt chó vào cuối tháng âm lịch sẽ mang lại may mắn. Tuy nhiên, trong khi tình trạng buôn bán thịt chó thường được biện hộ như một nét "văn hóa" hay "truyền thống", thì thực tế là những tác động đáng kể về mặt sức khỏe và xã hội liên quan đến nạn buôn bán này đang trở thành mối quan tâm ngày càng tăng ở Việt Nam và trên thế giới.

Dược tính gắn liền với thịt chó và các sản phẩm kèm theo

Thịt chó thường được sử dụng vì những dược tính được cho là giúp chữa nhiều bệnh và cải thiện khả năng tình dục. Ví dụ, ở Việt Nam thịt chó thường được ăn nhất vào những tháng mùa đông vì người ta cho rằng nó có khả năng "làm ấm"; và một số ghi chép Đông y cổ truyền có niên đại từ nhiều thế kỷ trước khuyên dùng thịt chó để "*củng cố tinh thần, làm ấm cơ thể và hỗ trợ phục hồi sau khi bị bệnh*". Thịt chó vừa được coi là thuốc vừa là thực phẩm. Phụ nữ đôi khi được các bác sĩ khuyên dùng thịt chó vì món ăn này được cho là có thể chữa bệnh, bao gồm khả năng chữa lành sẹo và giúp mang thai. Tuy nhiên, không có bằng chứng khoa học nào chứng minh cho những quan niệm này.

Thịt chó thường được sử dụng vì người ta tin vào nnhững dược tính của nó. Tuy nhiên, không có bằng chứng khoa học nào chứng minh cho những quan niệm này

Chuỗi cung ứng thịt chó ở Việt Nam

Vận chuyển trong nước

Một trong những tuyến đường vận chuyển chó chính ở Việt Nam là Quốc lộ 1A, ("Quốc lộ 1"), con đường quốc lộ xuyên Việt, trải dài hơn 2.300 km từ Cửa khẩu Hữu Nghi Quan gần biên giới Việt Nam -Trung Quốc ở phía Bắc, đến thị trấn Năm Căn ở tỉnh Cà Mau, tỉnh cực nam của Việt Nam.

Theo Liên minh Bảo vệ Chó Châu Á, ước tính mỗi ngày có 1-2 xe tải, mỗi chiếc chở từ 200 đến 1,200 con chó đi trên tuyến đường này. Hướng vận chuyển chính là từ Nam ra Bắc, nơi tiêu thụ thịt chó phổ biến hơn, đặc biệt là ở Hà Nội và các tỉnh lân cận. Trong một bài báo được đăng bởi tờ South China Morning Post, các nhà báo mô tả việc giết mổ hàng trăm con chó mỗi ngày của một trong số hơn

[41] Government of Vietnam. (2008)

[42] "Vietnam Jails Six Dog Thieves for Combined 30 Years" (2017)
[43] Smith, K. (2018)
[44] Nam, L. (2019)
[45] Nikkei Asian Review, 2018
[46] VIER PFOTEN & MSD (2019)
[47] Bendixsen, T. (2014)

40 thương nhân ở tỉnh Thanh Hóa[48]. Cũng theo bài báo, những con vật bị giết mổ ở đó được vận chuyển ra từ phía Nam, từ tận thành phố Hồ Chí Minh - một hành trình dài 1600 kilomet.

Phần lớn chó bị bắt trộm và buôn bán bởi những lái buôn quy mô nhỏ sử dụng xe máy ở các tỉnh miền Trung hoặc miền Nam như Nghệ An và Hà Tĩnh, sau đó chúng được đưa đến các khu vực giam giữ cho đến khi thu thập đủ số chó để bù đắp chi phí cho một chuyến xe tải chuyển hàng ra phía Bắc. Để đáp ứng nguồn cung, những lái buôn thường kiếm lợi nhuận nhanh chóng bằng cách bắt những con chó trên đường và bắt trộm từ nhà dân. Các phương thức bắt trộm rất tàn nhẫn, thường là sử dụng súng bắn tỉa, kìm sắt, bả thuốc độc và bẫy kim loại.

Nhu cầu tiêu thụ thịt chó của người Việt thúc đẩy hoạt động buôn bán động vật xuyên biên giới khắp các nước Đông Nam Á

Khi bắt đầu hành trình về phía Bắc dọc theo Quốc lộ 1, xe tải sẽ thường dừng ở các khu vực giam giữ khác dọc theo tuyến đường để nhận thêm chó cho đến khi xe tải đạt công suất tối đa. Cuộc hành trình của những con chó kết thúc tại một chợ, nhà hàng hoặc lò mổ nào đó ở Hà Nội và các tỉnh lân cận như Thanh Hóa. Đây được coi là các "điểm nóng chế biến" của đường dây buôn bán thịt chó với các lò mổ quy mô lớn giết mổ hàng trăm con chó mỗi ngày.

Trong chợ hoặc tại các nhà hàng, chó thường vẫn còn sống cho đến khi chúng được mua hoặc giết mổ. Một số bị ép ăn cơm và nước trước khi bán để tăng trọng lượng. Chó thường bị giết bằng cách đâm dao trực tiếp vào tĩnh mạch cổ, ngay trước mắt những con chó khác, hoặc bị đập chết.

Buôn bán động vật xuyên biên giới

Nhu cầu tiêu thụ thịt chó của người Việt thúc đẩy hoạt động buôn bán động vật xuyên biên giới khắp các nước Đông Nam Á. Chính quyền địa phương tại Cao Treo, trung tâm tỉnh Hà Tĩnh, bắt đầu phá vỡ các đường dây buôn bán chó qua biên giới với Lào vào năm 2015. Cùng với Liên minh Bảo vệ Chó Châu Á, một chiến dịch tuyên truyền đã được thực hiện tại biên giới Việt Nam-Lào để ngăn chặn việc nhập khẩu và vận chuyển trái phép chó hoặc thịt chó từ Lào vào Việt Nam[49].

Tình hình kinh doanh buôn bán chó của Việt Nam tại biên giới với Trung Quốc cũng rất phát triển. Những con chó có nguồn gốc từ Trung Quốc được đưa đến Việt Nam giết mổ và phục vụ thực khách trong các nhà hàng trên khắp Hà Nội[50].

Trước năm 2013, mỗi năm có tới nửa triệu con chó bị vận chuyển trái phép từ Thái Lan, qua Lào và Campuchia, để cung cấp thịt chó cho các nhà hàng Việt Nam. Những con chó thường xuyên bị buôn bán qua biên giới quốc tế trên những chiếc thuyền nhỏ, vượt qua sông Mê Kông một cách bất hợp pháp. Thái Lan đã sử dụng pháp luật hiện hành vào năm 2011 để hành động chống lại nạn buôn bán thịt chó và mèo và đưa ra luật pháp vào năm 2014 chính thức cấm hoàn hành vi giết mổ và tiêu thụ chó. Tuy nhiên, việc buôn bán và xuất khẩu chó từ Thái Lan sang Campuchia và Lào, được cho là vẫn xảy ra, mặc dù ở quy mô nhỏ hơn so với trước đây (V. Jittanonta, truyền thông cá nhân, 2019).

Giá cả

Thịt chó thường có giá gấp đôi thịt của các động vật chứa đạm khác như thịt lợn.

- Thịt chó tại Hà Nội: 232.000 đồng (10 đô la)/ 1 kilogram
- Thịt chó tươi: 150.000 đồng (6.50 đô la)/ 1 kilogram[51]
- Chó sống: 80.000 đồng (4 đô la)/ 1 kilogram

Các món ăn phổ biến bao gồm thịt chó hầm, ăn lúc còn ấm cùng với tiết canh; thịt chó nướng với sả và gừng; thịt chó hấp chấm với mắm tôm; dồi chó thái khúc mỏng như xúc xích; và thịt chó nướng xiên sau khi ướp ớt và rau mùi[52]. Một bữa nhậu thịt chó kèm theo rượu có giá khoảng 200.000 đồng (10 đô la).

[48] Perry, S. (2014)
[49] ACPA (2015)
[50] Tam, L. (2018)
[51] Lo, N. (2018)
[52] Hodal, K. (2013)

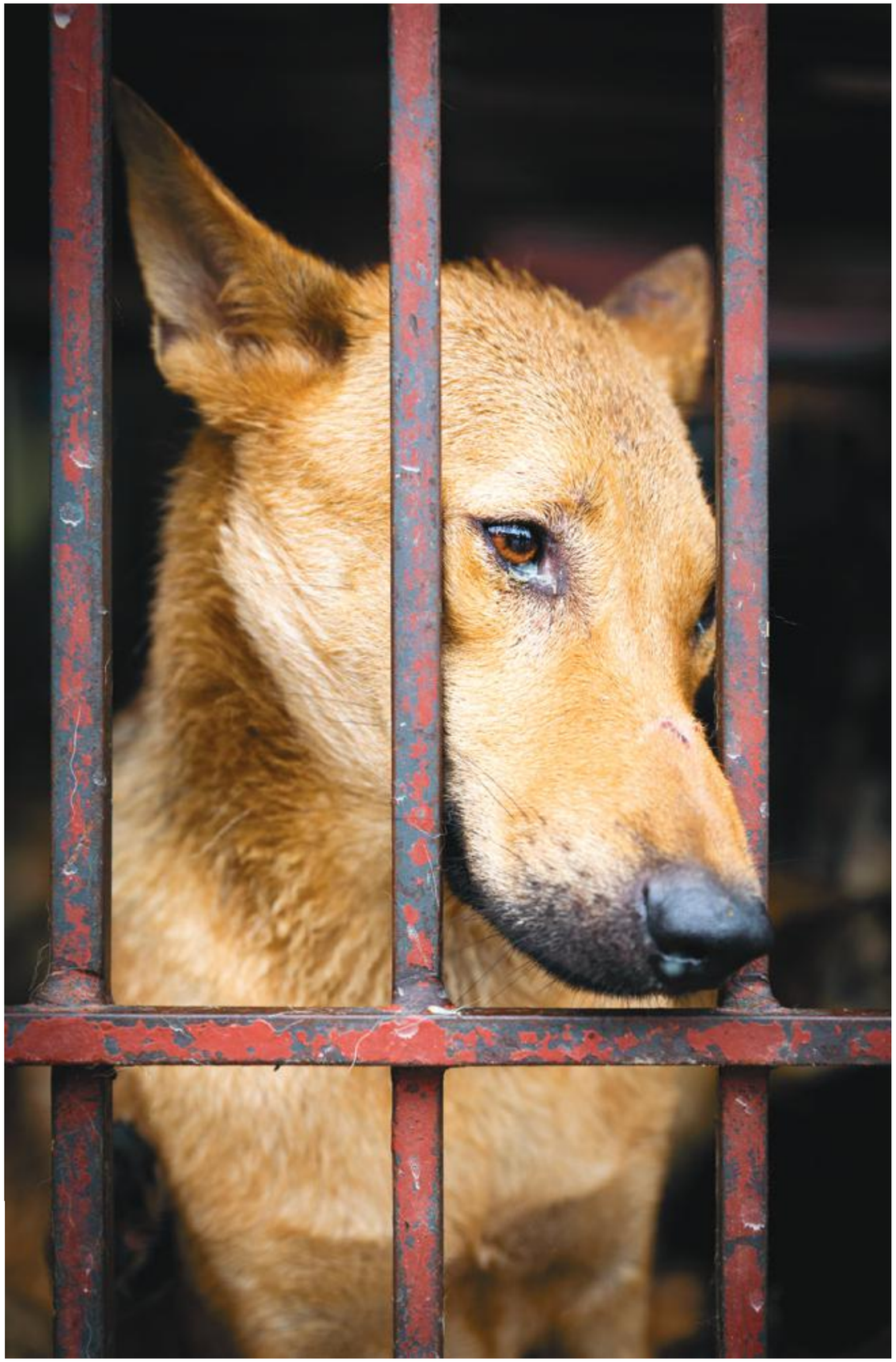

© FOUR PAWS

Thịt mèo

Trong khi nạn buôn bán thịt chó nhận được khá nhiều sự quan tâm, hiện tại mèo cũng đang là nạn nhân ngầm của tình trạng buôn bán tàn nhẫn không kém. Số lượng mèo bị buôn bán ở Việt Nam hàng năm chưa được thống kê chính xác nhưng rất có thể vượt quá con số một triệu, với một lượng đáng kể mèo được nhập từ Trung Quốc và Lào.

Thịt mèo, còn được gọi là “tiểu hổ” trong tiếng Việt, dường như đang ngày càng phổ biến ở Việt Nam, với hàng ngàn con mèo bị giết mỗi ngày. Vào tháng 01 năm 2015, hàng ngàn con mèo sống đang được đưa đi tiêu thụ đã bị bắt giữ tại Hà Nội sau khi được nhập lậu vào Việt Nam. Chiếc xe tải chứa "ba tấn" mèo sống, được cho là có nguồn gốc từ Trung Quốc[53]. Vào tháng 10 năm 2018, chín hộp giữ lạnh với gần một tấn mèo đông lạnh đi từ tỉnh Đồng Nai ở phía Nam đến tỉnh Thái Bình ở phía Bắc đã bị chặn lại[54].

Dữ liệu sơ bộ từ một nghiên cứu thị trường của FOUR PAWS cho thấy khoảng 8% số người sống ở Hà Nội đã từng ăn thịt mèo[55].

Luật pháp liên quan đến buôn bán thịt mèo

Năm 1998, Thủ tướng Việt Nam đã ban hành Chỉ thị cấm săn bắt, giết mổ và tiêu thụ mèo. Chỉ thị được ban hành nhằm hạn chế tình trạng quần thể chuột đe dọa mùa màng. Hiện nay, chỉ thị này vẫn chưa bị bỏ và vẫn còn nguyên hiệu lực, giúp mang lại cơ hội thực thi luật để bảo vệ mèo khỏi tình trạng buôn bán trái phép. Tuy nhiên, trên thực tế, do chỉ thị rất ít được thực thi từ trước đến nay nên tình trạng buôn bán ở mèo hầu như không bị tác động.

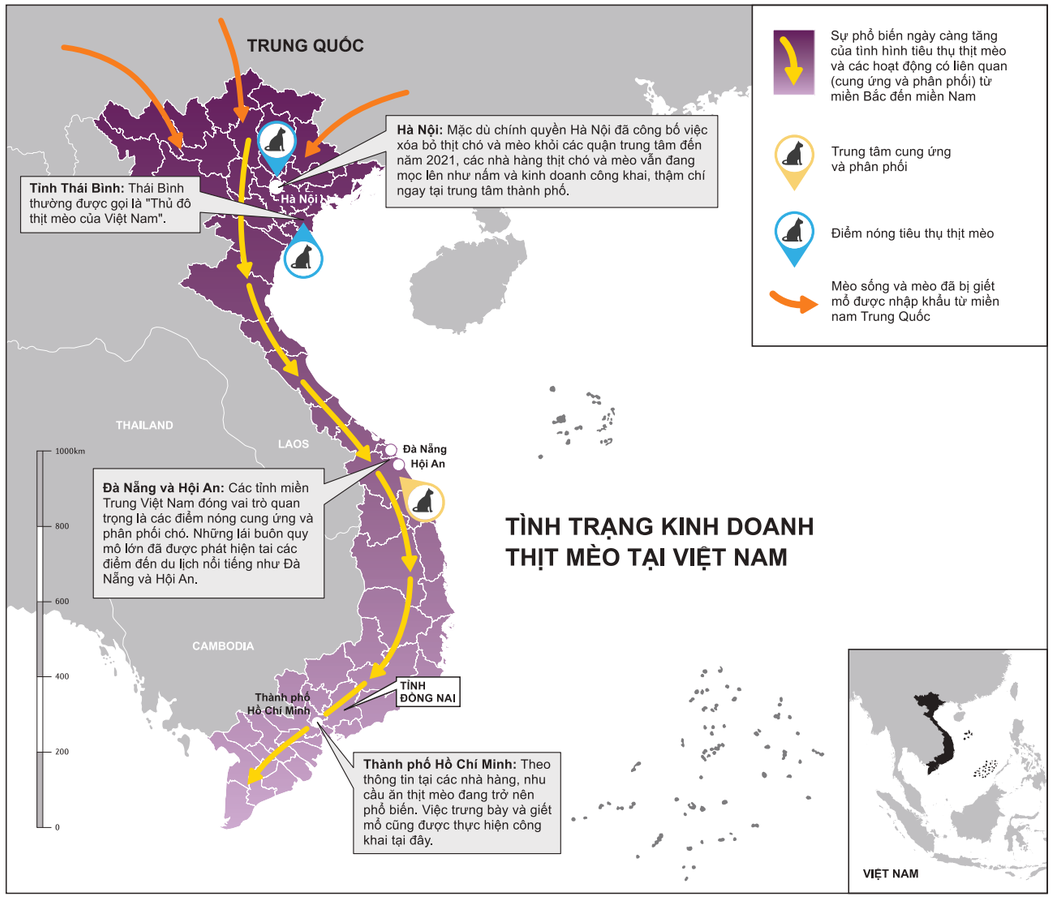

[53] AFP (2015)
[54] Hoa, T. (2016)
[55] VIER PFOTEN & MSD (2019)

© FOUR PAWS

Động cơ tiêu thụ thịt mèo

Người ăn thịt mèo rất giống với người ăn thịt chó trừ một số trường hợp ngoại lệ. Thứ nhất, người ăn thịt chó thường nghiêng về đàn ông thì sự chênh lệch này ở người ăn thịt mèo thậm chí còn rõ hơn. Người ăn thịt mèo thường có thu nhập thấp hơn, thu nhập trung bình của hộ gia đình rơi vào khoảng 6.500.000 - 7.499.999 đồng (280 – 323 đô la) mỗi tháng, mặc dù giá thịt mèo đắt hơn thịt chó.

Ở miền Bắc Việt Nam, thịt mèo thường được ăn vào dịp đầu tháng âm lịch vì người ta quan niệm rằng nó sẽ mang lại may mắn cho tháng tới. Điều này trái ngược với thói quen ăn thịt chó vào cuối tháng để loại bỏ những điều xui xẻo của tháng đó.

Dược tính gắn liền với thịt mèo và các sản phẩm kèm theo

Trong khi hầu hết người tiêu dùng nói rằng họ ăn thịt mèo vì vị ngon và chất dinh dưỡng, một số khác thì tin rằng thịt mèo có dược tính tốt. Đặc biệt, mèo đen thường bị nhắm tới vì chúng được cho là dược liệu có giá trị. Bên cạnh thịt, một phụ phẩm phổ biến của quá trình giết mổ mèo là xương, có thể được sử dụng để làm cao chữa bệnh. Khi nói về việc ăn thịt mèo, một người phụ nữ cho biết “*Mèo đen là loại thuốc quý, xương mèo có thể nấu cao và loại cao này rất tốt cho xương cốt*”. Tuy nhiên, không có bằng chứng khoa học nào chứng minh cho những quan niệm này.

Chuỗi cung ứng thịt mèo ở Việt Nam

Trên khắp Việt Nam và từ các nước láng giềng, ước tính mỗi năm có hơn một triệu con mèo bị bắt, buôn bán hoặc bắt trộm và vận chuyển trong các chuồng quá đông đúc chật hẹp để cung ứng cho nhu cầu thịt mèo ở miền Bắc Việt Nam. Với nhu cầu thịt mèo cao, các địa điểm nổi tiếng về buôn bán thịt mèo ở Miền Bắc Việt Nam bao gồm tỉnh Thái Bình, cụ thể hơn là thị trấn Quỳnh Côi, Hải Phòng và Hà Nội. Nhiều con mèo bị giết mổ tại các nhà hàng trong khu vực này đã bị buôn bán từ miền Trung Việt Nam, tuy nhiên một số chúng được cho là có nguồn gốc từ miền Nam Trung Quốc.

Tại thời điểm viết báo cáo này, FOUR PAWS đang hợp tác với Tổ chức Thay đổi vì Động vật thực hiện một báo cáo chi tiết về tình trạng buôn bán thịt mèo ở Việt Nam. Kết quả điều tra sơ bộ cho thấy những bằng chứng quan trọng về tình trạng một số lượng lớn mèo bị buôn bán lấy thịt chính là thú cưng bị bắt trộm trong đêm. Sau đó chúng thường được bán cho các nhà hàng và lò mổ. Tại thành phố biển Đà Nẵng, FOUR PAWS đã đến thăm một số khu vực giam giữ mèo, nơi có hơn 10.000 con mèo bị bắt trộm đang bị giam giữ và giết mổ mỗi năm để cung cấp cho các nhà hàng ở Hà Nội.

Phương thức giết mổ cũng khá đa dạng, phổ biến nhất là dìm nước, luộc, hoặc đập chết bằng búa. Sau khi bị lột da và xẻ thịt, thịt mèo được chế biến để tiêu thụ. Xương thường được sử dụng để làm nước dùng hoặc cho mục đích y tế. Ruột mèo hấp với rau cũng là món ăn khoái khẩu của một vài người.

Sau khi bị lột da và xẻ thịt, thịt mèo được chế biến để tiêu thụ

Giá cả

Thịt mèo thường có giá cao hơn thịt chó.

- Mèo sống: 100.000-160.000 đồng (7-8 đô la)/ 1 kilogram
  - Mèo đen sống: 180.000-200.000 đồng (9-10 đô la)/1 kilogram
- Thịt mèo: 160.000-300.000 đồng (8-15 đô la)/ 1 kilogram
  - Thịt mèo đen: 250.000-500.000 đồng (12.5-25 đô la)/1 kilogram[56]
- Món thịt mèo (ăn kèm với bún): 104.000 VND (4.5 đô la)

Cả thịt mèo và thịt chó thường được thực khách ăn chung. Một nồi lẩu thịt mèo có thể có giá lên tới 50 đô la, được gọi chung cho một nhóm tầm bảy người, thường là tại một buổi tụ tập ăn nhậu.

Hồ sơ một nhà hàng thịt mèo: Kết quả điều tra sơ bộ

Vào cuối năm 2019, Tổ chức FOUR PAWS và Tổ chức Thay đổi vì Động vật đã thực hiện một cuộc điều tra nhằm thu tập tư liệu về tình trạng buôn bán thịt mèo tại Việt Nam. Thông tin đầy đủ chi tiết của cuộc điều tra sẽ được công bố vào mùa xuân năm 2020. Các nhân viên điều tra đã đến tận nơi một số nhà hàng ở nhiều địa phương trên khắp Việt Nam. Dưới đây là mô tả ẩn danh và tổng hợp của một nhà hàng thịt mèo "điển hình" dựa trên những kết quả điều tra.

- Lái buôn thường xuyên cung cấp mèo cho nhà hàng. Các chủ nhà hàng nói rằng những con mèo thường bị bắt trộm trong đêm ngay tại địa phương. Nếu lượng hàng không đủ, mèo cũng có thể được đưa đến từ các tỉnh khác, nơi người dân không ăn thịt mèo.
- Những con mèo thường bị nhốt trong lồng phía trước nhà hàng. Chúng có vẻ là mèo nhà. Một số còn đang đeo vòng cổ cho thấy chúng đã từng là thú cưng.
- Các nhà hàng bán khoảng 10 con mèo mỗi ngày. Vào ngày đầu tiên của tháng âm lịch nhu cầu thịt mèo sẽ cao hơn, khi họ có thể bán 30 - 40 con mèo trong một ngày.
- Những con mèo sẽ bị giết mổ khi thực khách gọi món. Khách hàng có thể chọn con mèo họ muốn và món ăn sẽ được phục vụ trong vòng 30 phút.
- Chủ nhà hàng cũng nói rằng khách du lịch có thể tận tay giết con mèo mà họ lựa chọn.
- Những con mèo hoặc bị dìm nước hoặc đập vào đầu đến chết. Không có khu vực riêng dành cho quy trình giết mổ tại nhà hàng.
- Thịt mèo nhập khẩu từ Trung Quốc được cho là không ngon như thịt mèo Việt Nam vì thịt đã bị đông lạnh, không còn tươi.
- Một chủ nhà hàng nói với chúng tôi rằng anh ta sẽ chỉ giết những con mèo nặng hơn 2 kilogram. Nếu những con mèo nhỏ hơn, chúng sẽ được nuôi và cho ăn trong chuồng cho đến khi đủ cân.
- Không hề có bất kì trang trại nuôi mèo lấy thịt nào ở Việt Nam vì phải mất tới 2 năm để nuôi một con mèo đủ lớn để giết mổ. Ở những nơi có nhu cầu thịt mèo cao, những con mèo sẽ chỉ bị nhốt trong chuồng một ngày trước khi bị giết mổ.

[56] VIER PFOTEN and Change for Animals Foundation (2019)

© FOUR PAWS

6.3 Indonesia

Mặc dù chỉ có một số ít người Indonesia ăn thịt chó hoặc mèo, nhưng mỗi năm, nhu cầu tiêu thụ vẫn dẫn đến việc giết mổ hơn một triệu con chó và một số lượng mèo nhỏ hơn nhưng đáng kể (đáng chú ý nhất là ở Bắc Sulawesi). Nạn buôn bán chó và mèo tại Indonesia thể hiện sự tàn nhẫn cực độ đối với động vật. Các cuộc điều tra đã ghi nhận sự đau khổ cùng cực của động vật trong tất cả các công đoạn của quy trình kinh doanh buôn bán thịt chó và mèo - từ bước tìm nguồn cung ứng cho đến vận chuyển, bán và giết mổ. Việc buôn bán vô cùng tàn nhẫn, với các hình thức bắt trộm và xử lý thô bạo cùng các phương thức giết mổ vô nhân đạo như đánh bả độc với stricnin hoặc cyanua; đánh liên tiếp vào đầu; treo cổ và chọc tiết. Thui sống chó và mèo cũng được ghi nhận ở một số chợ ở Bắc Sulawesi. Việc giết mổ ở cả lò mổ và chợ diễn ra ngay trước mắt những con chó và mèo khác đang hoảng loạn chờ đến lượt mình.

Luật pháp liên quan đến buôn bán thịt chó và mèo

Luật pháp Indonesia chưa có bất cứ quy định nào liên quan đến việc bắt giữ, buôn bán, giết mổ hoặc tiêu thụ chó. Tuy nhiên, có nhiều quy định khác nhau về an toàn tiêu dùng, bạo lực nơi công cộng, vận chuyển gia súc, ngược đãi động vật, trộm cắp động vật, bảo vệ động vật trang trại và kiểm dịch động vật, mà nếu được áp dụng đúng cách và nghiêm ngặt thì có thể làm giảm đáng kể và hạn chế nạn buôn bán thịt chó và mèo.

Ví dụ, luật về "Phòng chống Bệnh dại" và "Xóa bỏ Bệnh động vật Truyền nhiễm" của Indonesia hạn chế sự di chuyển động vật và cấm vận chuyển chó và mèo từ và giữa các tỉnh đặc hữu bệnh dại vào các tỉnh không có bệnh dại. Ngoài ra, các luật quốc gia này có thể được tăng cường ở cấp tỉnh và khu vực để giới hạn việc di chuyển động vật và các yêu cầu về tiêm phòng.

Ở Indonesia bắt giữ và giết động vật không tuân theo quy định của luật phúc lợi động vật là hành vi bất hợp pháp, tuy nhiên, việc buôn bán thịt chó và mèo hầu như luôn luôn vi phạm những quy định này. Ngoài ra, việc vận hành một nhà hàng không có giấy phép là bất hợp pháp, nhưng vẫn có nhiều cơ sở nhỏ không có giấy phép bán thịt chó.

Hơn nữa, do nhận thức ngày càng tăng về sự tàn nhẫn và nguy hiểm tiềm ẩn trong hoạt động buôn bán thịt chó và mèo cũng như sự phản đối ngày càng gia tăng trong nước và quốc tế, gần đây Indonesia đã có một vài động thái lập pháp. Ví dụ, sau khi Liên minh Không Thịt chó Indonesia đệ trình một bản kiến nghị chấm dứt nạn buôn bán thịt chó tại Indonesia với chữ ký của hơn một triệu người trên thế giới vào tháng 8 năm 2018 tại cuộc họp Điều phối quốc gia về Phúc lợi động vật ở Jakarta, Giám đốc Cục Thú y Cộng đồng, ông Syamsul Ma'arif DVM, M.Si đã miêu tả việc đối xử với những con chó và mèo bị buôn bán là một hình thức "tra tấn đối với động vật". Ông thừa nhận rằng [việc ăn thịt] chó hoặc bất kỳ động vật nào không được đăng ký là động vật trang trại là bất hợp pháp, và đồng ý ban hành lệnh cấm buôn bán thịt chó và mèo ở Indonesia và cấm cấp giấy chứng nhận an toàn cho sức khỏe đối với hoạt động buôn bán thịt chó và mèo[57]. Sau những tuyên bố này, Bộ Nông nghiệp đã cam kết ban hành lệnh cấm buôn bán và giết mổ chó và mèo lấy thịt trên toàn quốc. Sau đó, vào tháng 09 năm 2018, Chính phủ Indonesia đã ban hành một công văn cho chính quyền tất cả các tỉnh yêu cầu họ hành động ngay lập tức để giải quyết tình trạng buôn bán thịt chó, mèo và động vật đặc biệt tại Indonesia[58].

Các hành động nhằm chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo tiếp tục diễn ra tại Indonesia và phần lớn phụ thuộc vào từng khu hành chính cấp hai. Vào tháng 06 năm 2019, Khu hành chính cấp hai Karanganyar (gần tương đương với một quận/huyện) đã công bố kế hoạch trở thành khu vực đầu tiên xây dựng kế hoạch hành động toàn diện nhằm giải quyết tình trạng buôn bán thịt chó và mèo. Trong những tuần tiếp theo, các khu hành chính và chính quyền khác tiếp tục cam kết chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo[59].

Trên đảo Bali, Trưởng Cục Thú y tuyên bố rằng hành vi buôn bán thịt chó "rõ ràng là bị cấm (theo luật) vì thịt chó không được xem là thực phẩm". Trên khắp hòn đảo, tổng cộng 77 quầy bán thịt chó đã bị đóng cửa kể từ năm 2018, bao gồm ở Badung, Denpasar và Buleleng; một số cửa hàng vẫn mở cửa, tuy nhiên, món thịt chó đã bị loại khỏi thực đơn[60].

Động cơ tiêu thụ thịt chó

Chỉ một số ít người Indonesia đã từng ăn thịt chó, và thậm chí số người đã từng ăn thịt mèo còn ít hơn nữa. Nghiên cứu cho thấy, trên toàn quốc, số người Indonesia ăn thịt chó là ít hơn 7% người và con số này tại Jakarta là ít hơn 1%[61].

Động cơ ăn thịt chó và mèo khá là khác nhau giữa các tỉnh và thậm chí giữa các thành phố khác nhau. Một trong số động cơ đó là do thịt chó không khác là mấy so với các loại thịt khác. Niềm tin tôn giáo và văn hóa thậm chí cũng khuyến khích tiêu dùng. Ở một số vùng của đất nước và trong một số cộng đồng dân tộc nhất định, thịt chó và mèo gắn liền với các sự kiện và lễ hội văn hóa và tôn giáo. Ví dụ, người Minahasan ở Bắc Sulawesi coi việc ăn thịt chó và mèo là một nét văn hóa của họ, phổ biến nhất trong dịp Giáng sinh, Lễ Tạ ơn ("Pengucapan"), đám cưới và lễ rửa tội. Điều thú vị là, mặc dù hơn 90% dân số Indonesia theo đạo Hồi và do đó coi thịt chó được coi là 'haram", nhưng kết quả các cuộc điều tra đã cho thấy rằng người dân của tất cả các tôn giáo đều tham gia buôn bán hoặc là người tiêu dùng[62].

Nhiều người cho rằng thịt chó có dược tính tốt và người ta lầm tưởng rằng ăn thịt chó có thể giúp chữa một số bệnh, nổi bật là bệnh hen suyễn và sốt xuất huyết

Dược tính gắn liền với thịt chó và các sản phẩm kèm theo

Nhiều người cho rằng thịt chó có dược tính tốt và người ta tin rằng ăn thịt chó có thể giúp chữa một số bệnh, nổi bật là bệnh hen suyễn và sốt xuất huyết. Các cuộc điều tra của FOUR PAWS đã tiết lộ việc các bác sĩ địa phương khuyên bệnh nhân nên ăn thịt chó vì nó có lợi cho sức khỏe. Cần lưu ý rằng chưa hề có bất kì bằng chứng khoa học nào được công bố, chứng minh cho những quan niệm này.

Chuỗi cung ứng tại Indonesia

Tình trạng buôn bán thịt chó đang diễn ra tràn lan ở nhiều nơi trên quần đảo Indonesia, ước tính mỗi năm có hơn một triệu con chó và hàng trăm ngàn con mèo bị buôn bán lấy thịt. Hoạt động buôn bán kéo theo việc vận chuyển chó và mèo với quy mô lớn và đường dài, qua biên giới tỉnh và giữa các đảo, với các điểm nóng về tình trạng buôn bán

[57] Dog Meat Free Indonesia (2018b)
[58] Jacobs, S (2018)
[59] Dog Meat Free Indonesia (2019b)
[60] Coconuts (2019)
[61] Dog Meat Free Indonesia (n.d.)
[62] Dog Meat Free Indonesia (2019c)

© FOUR PAWS

trải khắp đất nước, đặc biệt là trên các đảo Java, Sumatra và Sulawesi. Jakarta, thủ đô Indonesia, và Surakarta, ở Central Java, là hai điểm nóng đặc biệt về tiêu thụ thịt chó với nhiều lò mổ.

Một lượng lớn chó và mèo - nạn nhân của tình trạng buôn bán này là thú cưng bị bắt trộm. Các cuộc điều tra của nhóm bảo vệ động vật địa phương Animal Friends Manado Indonesia cho biết nguồn cung cấp chó và mèo chính cho các chợ ở Bắc Sulawesi là từ các lái buôn bắt trộm chó và mèo từ nhà dân, với ước tính 90% số chó bị bắt trộm và 80% được đưa tới từ các tỉnh khác[63]. Hoạt động này được thực hiện bất chấp lệnh cấm vận chuyển những con chó không được tiêm phòng qua biên giới các tỉnh. Những kẻ trộm chó và mèo thường sử dụng bạo lực và đe dọa những người chủ cố gắng bảo vệ thú cưng. Nhiều cư dân ở Sulawesi đã trình báo những vụ va chạm kinh hoàng với những kẻ buôn bán tàn nhẫn đánh cắp thú cưng vào ban đêm và đe dọa chủ nhà bằng bạo lực nếu bị bắt gặp.

[63] Lee, D. (2018)

Ước tính mỗi tháng có khoảng 13.700 cá thể chó bị đánh cắp và bắt trộm từ khắp các đường phố và thành phố của Java

© DMFI

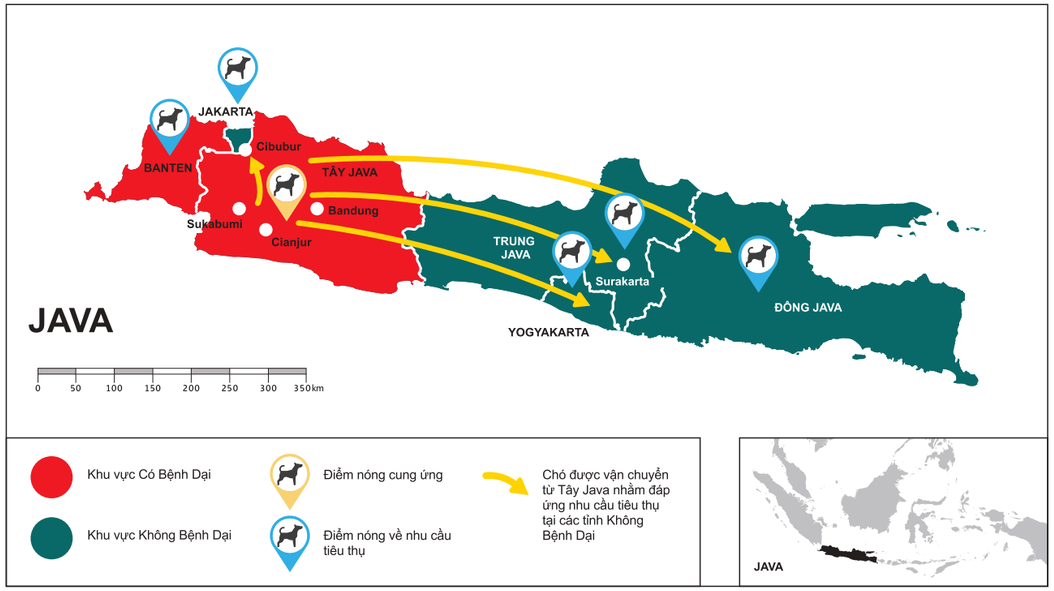

Java

Java là hòn đảo đông dân nhất của Indonesia, là nơi sinh sống của hơn 50% dân số nước này, ước tính khoảng 270 triệu người với diện tích 128.297 km². Hòn đảo được chia thành bốn tỉnh: Tây Java, Trung Java, Đông Java, Banten và hai khu vực đặc biệt là Jakarta và Yogyakarta.

Trên đảo Java, có một số “điểm cung cấp” đóng vai trò là nguồn cung cứng thịt chó cho các khu vực có nhu cầu cao về tiêu thụ thịt chó và các sản phẩm đi kèm. Ví dụ, thành phố Sukabumi ở tỉnh Tây Java được biết đến như một “điểm cung cấp” nổi tiếng với hàng ngàn con chó bị bắt trộm hoặc bị bắt trên đường phố và các khu vực nông thôn mỗi tháng, sau đó bị vận chuyển trực tiếp đến các thành phố và tỉnh khác trên khắp đảo Java, bao gồm Surakarta (“Solo”), thủ đô Jakarta, và Đông Java. Người ta thường trói chặt mõm chó rồi vận chuyển bằng xe máy trong các bao tải bằng vải bố, hoặc bằng xe tải được che phủ bởi bạt.

Cuộc điều tra của Liên minh Không Thịt chó Indonesia vào tháng 01 năm 2019 cho thấy ước tính mỗi tháng có khoảng 13.700 con chó bị đánh cắp và bắt trộm từ khắp các đường phố và thành phố của Java, sau đó được vận chuyển đến các lò giết mổ tại Solo, nhằm cung cấp thịt cho 82 nhà hàng công khai buôn bán thịt chó[64].

Trên đảo Java, có một số “điểm cung cấp” đóng vai trò là nguồn cung cứng thịt chó cho các khu vực có nhu cầu cao về tiêu thụ thịt chó và các sản phẩm đi kèm

© DMFI

[64] Penman, A. (2019)

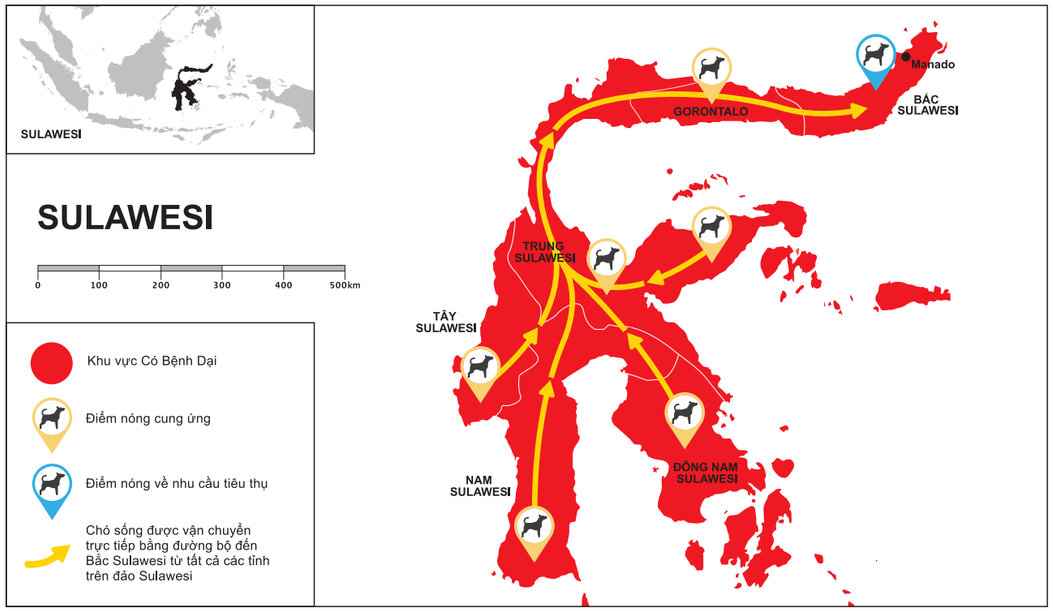

Sulawesi

Đảo Sulawesi là hòn đảo lớn thứ tư của Indonesia bao gồm sáu tỉnh - Gorontalo, Tây Sulawesi, Nam Sulawesi, Nam Sulawesi, Trung Sulawesi, Đông Nam Sulawesi và Bắc Sulawesi. Các cuộc điều tra của Liên minh Không Thịt chó Indonesia đã phát hiện tình trạng buôn bán chó và mèo quy mô lớn vào tỉnh cực bắc của Bắc Sulawesi từ các tỉnh xung quanh đảo. Dữ liệu từ các cuộc điều tra cho thấy mỗi tháng, hàng chục ngàn cá thể chó và mèo được nhập lậu vào tỉnh này nhằm cung ứng hàng cho hơn 200 "chợ truyền thống", nơi diễn ra tình trạng giết mổ công khai hàng tuần. Những khu chợ này được cả người dân địa phương và khách du lịch lui tới. Một điểm nóng chuyên cung ứng hàng cho Bắc Sulawesi chính là Makassar, thủ phủ của tỉnh cực nam Nam Sulawesi. Từ đây, chó và mèo phải thực hiện một hành trình kéo dài hơn 1.700 km trong hơn 40 giờ, di chuyển bất hợp pháp qua biên giới bốn tỉnh mà hoàn toàn không có thức ăn, nước uống và không hề được nghỉ ngơi.

Các khu vực nổi trội về tình trạng buôn bán chó tràn lan không được kiểm soát khác bao gồm các đảo Bali, Sumatra và Flores ở Đông Nusa Tenggara[65]. Đảo Bali là một nguồn cung ứng hàng phổ biến cho nạn buôn bán thịt chó ở Java do phần lớn người dân ở đây theo đạo Hindu và đây cũng chính là nơi có số lượng chó hoang lớn hơn nhiều so với Java. Tình trạng buôn bán này vi phạm trắng trợn các quy định về hạn chế vận chuyển chó trên đất liền và ra khỏi đảo Java.

Chợ động vật sống "Cực đoan"

Vào tháng 12 năm 2017, các cuộc điều tra đã được tiến hành tại các chợ truyền thống ở Bắc Sulawesi, bao gồm chợ Tomohon và Langowan. Những khu chợ khét tiếng này là nơi diễn ra các hành vi vô cùng tàn ác với động vật. Mỗi tuần, hàng chục ngàn động vật bao gồm chó và mèo bị buôn bán và giết mổ bằng phương thức đập chết và thui. Sauk hi Liên minh Không Thịt chó Indonesia công bố kết quả của cuộc điều tra này, một làn sóng phản đối công khai đã diễn ra khiến TripAdvisor xóa vĩnh viễn danh sách Chợ Cực đoan khỏi trang web của mình[66]. Tuy nhiên, chính quyền địa phương và các công ty lữ hành vẫn tiếp tục quảng bá các chợ này như một địa điểm "phải tham quan" đối với khách du lịch.

Phương pháp giết mổ tại các chợ này thường rất tàn bạo (đôi khi là cố tình), chó và mèo thường bị xẻ thịt ngay trước mắt những người đến thăm quan mua sắm tại chợ bao gồm cả trẻ em và khách du lịch, cũng như những con chó và mèo khác đang chờ tới lượt bị giết mổ. Chó và mèo bị đập vào đầu một hoặc hai nhát bằng dùi cui, và sau đó bị thui cho đến khi chết.

[65] Sarahtika, D. (2017)
[66] Dog Meat Free Indonesia (2018a)

Điều kiện mất vệ sinh của các chợ và lò giết mổ cũng như tình trạng sức khỏe không rõ của chó bị giết lấy thịt thật sự là một mối lo ngại đối với những người liên quan trực tiếp đến hoạt động buôn bán thịt chó – lái buôn, công nhân lò mổ, người bán và người tiêu dùng – đặc biệt là nguy cơ tiếp xúc với bệnh dại và các bệnh động vật khác.

Giá cả

Giá thịt chó khác nhau đáng kể giữa các thành phố và tỉnh; đồng thời lợi nhuận mà những người tham gia vào các quy trình của hoạt động buôn bán này kiếm được cũng rất khác nhau – từ kẻ trộm chó/người thu gom, cho đến lái buôn, công nhân lò mổ và các nhà hàng.

- Chó sống: 200.000 rupi (15-đô la)[67]
- Món thịt chó (món canh, món nướng và món cà ri "saksang") 18.000 - 20.000 (1.5 đô la)[68]

Nếu xét rằng thu nhập trung bình hàng tháng ở Indonesia là 320 đô la[69] thì việc buôn bán chó và mèo để lấy thịt là một nguồn thu nhập giá trị[70].

Các cuộc điều tra của Liên minh Không Thịt chó Indonesia đã phát hiện tình trạng buôn bán chó và mèo quy mô lớn vào tỉnh cực bắc của Bắc Sulawesi từ các tỉnh xung quanh đảo

© FOUR PAWS

[67] Cochrane, J. (2017)
[68] Llewellyn, A. (2017)
[69] Walden, M. (2019)
[70] Worlddata (2019)

7. Tình hình khu vực và các tín hiệu tích cực

Trong khi báo cáo này chỉ tập trung chủ yếu vào 3 nước Campuchia, Indonesia và Việt Nam, nạn buôn bán thịt chó và mèo chắc chắn cũng có mặt ở các quốc gia khác trong khu vực.

Điều đáng chú ý là tình trạng buôn bán thịt chó và mèo luôn là một vấn đề gây tranh cãi và chia rẽ tại bất cứ nơi nào hoạt động này đang diễn ra, đặc biệt là ở những khu vực mà việc nuôi thú cưng ngày càng trở nên phổ biến và những nơi có sự xuất hiện của truyền thông toàn cầu về sự tàn nhẫn và những nguy cơ tiềm ẩn của nạn buôn bán này.

Hiện không có quốc gia nào chính thức hợp pháp hóa hoặc kiểm soát tình trạng buôn bán chó và mèo lấy thịt, và cũng không có Chính phủ hay tổ chức liên chính phủ nào nghĩ ra cách nuôi và giết mổ chó và mèo một cách nhân đạo. Tuy nhiên ngày càng nhiều quốc gia và vùng lãnh thổ trong khu vực đã cấm tuyệt đối cả hành vi giết mổ và buôn bán chó và mèo lấy thịt bằng cách thực hiện các biện pháp pháp lý dựa trên nguyên tắc bảo vệ quyền lợi động vật, bảo vệ sức khỏe và an toàn cộng đồng, cũng như xóa bỏ và kiểm soát dịch bệnh.

Chẳng hạn, tại Hồng Kông, một Sắc lệnh địa phương đã được ban hành vào năm 1953 cấm thịt chó và mèo bằng cách cấm giết mổ bất kỳ cá thể chó hay mèo nào lấy thịt. Ở Đài Loan, mặc dù chưa có tiền sử tiêu thụ thịt chó hoặc mèo đáng kể, các nhà lập pháp đã thực hiện các biện pháp cấm hoạt động buôn bán thịt chó và mèo vào năm 2001 bằng cách sửa đổi Đạo luật Bảo vệ Động vật năm 1993. Luật này quy định tất cả chó và mèo là thú cưng và cấm giết mổ thú cưng để lấy thịt hoặc bán thịt. Vào tháng 4 năm 2017, Đài Loan đã trở thành lãnh thổ đầu tiên ở châu Á cấm *ăn* thịt chó và mèo. Đạo luật mang tính bước ngoặt này cuối cùng đã thu hẹp sự khác biệt so với luật trước đó - chỉ cấm giết thú cưng để lấy thịt hoặc bán thịt. Đạo luật Bảo vệ Động vật Đài Loan là một ví dụ thú vị vì bằng cách nâng cao địa vị pháp lý của tất cả các cá thể chó và mèo lên thành thú cưng mà chúng sẽ không bị kinh doanh buôn bán làm thức ăn. Đây là một bước tiến đáng kể, thừa nhận rằng chó hoặc mèo là động vật đồng hành và không phải là động vật trang trại có thể bị giết lấy thịt phục vụ cho con người.

Ở các quốc gia khác, ví dụ như Singapore và Malaysia, không có lệnh cấm rõ ràng, nhưng các hành vi giết mổ và tiêu thụ thịt chó và mèo được coi là bất hợp pháp theo luật pháp tàn ác động vật; và ở Singapore, luật bảo vệ động vật và an toàn thực phẩm nghiêm cấm buôn bán thịt chó hoặc mèo vì những loài này không được công nhận là động vật thực phẩm Hồi giáo.

Ở các quốc gia khác trong khu vực nơi nạn buôn bán thịt chó và mèo tiếp tục phát triển mạnh, ví dụ như Trung Quốc, mặc dù vi phạm luật pháp hiện hành và các quy định liên quan đến trộm cắp, luật hình sự và luật kiểm soát và loại trừ bệnh tật, hoạt động buôn bán này vẫn đang diễn ra do thiếu chết tài bắt buộc thực thi pháp luật.

Dưới đây là hai trường hợp nghiên cứu về các quốc gia đã đạt được tiến bộ đáng kể trong hoạt động chống buôn bán thịt chó thông qua quá trình lập pháp và thực thi pháp luật.

7.1 Philippines

Tình trạng tiêu thụ thịt chó đã từng rất phổ biến ở Philippines, chó thường bị buôn bán và giết mổ trái phép. Hiện nay, tuy vẫn còn hoạt động buôn bán nhưng số lượng chó bị giết mổ lấy thịt ở Philippines rất ít, ước tính chỉ ít hơn 1% dân Philippines ăn thịt chó[71]. Đây là kết quả của việc ban hành và củng cố một số đạo luật trong 30 năm qua, giúp giảm đáng kể tình trạng buôn bán thịt chó.

Vào năm 1982, trong một nỗ lực bảo vệ quyền lợi động vật, cũng như sức khỏe của con người và động vật, các đạo luật hiện hành thời đó đã được củng cố bằng các hình phạt gia tăng. Đạt được kết quả này là nhờ sự hợp tác đa ngành - bao gồm hỗ trợ từ các tổ chức phi chính phủ bảo vệ động vật trong nước và quốc tế - nhằm đảm bảo có sự đầu tư thích hợp vào việc xã hội hóa và thực thi luật cấm tình trạng buôn bán này.

Đạo luật đầu tiên, được thông qua vào năm 1982, cấm giết và bán chó lấy thịt ở thủ đô Manila. Tiếp sau đó là một lệnh cấm tương tự được ban hành trên toàn quốc vào năm 1998 theo Đạo luật Bảo vệ Động vật (Đạo luật Cộng hòa số 8485). Đạo luật này cấm kinh doanh thịt chó và mèo bằng cách cấm giết mổ bất kỳ động vật nào khác ngoài những động vật được liệt kê trong luật[72]. Sau đó, Đạo luật Chống Bệnh dại đã được thông qua vào năm 2007 và nghiêm cấm việc buôn bán chó lấy thịt, bao gồm các hình phạt nghiêm khắc hơn đối với người vi phạm. Đạo luật nghiêm cấm giết chó lấy thịt, với mức phạt tối thiểu là 1.000 peso (khoảng 20 đô la) và không dưới sáu tháng tù. Tuy nhiên, có một điều khoản miễn trừ trong Đạo luật Bảo vệ Động vật Philippines năm 1998 (phần 6, Đoạn 1) cho phép thủ lĩnh địa phương giết mổ chó trong các nghi lễ cần thiết và các thủ lĩnh này phải phối hợp với Ủy ban Bảo vệ Động vật để lưu hồ sơ các trường hợp này.

Nhiều biện pháp đã được thực hiện nhằm thực thi lệnh cấm một cách hiệu quả. Tổ chức Vương quốc Động vật (AKF), hiện là đối tác chính thức của Phòng Bảo vệ Động vật – thuộc Cục Công nghiệp Động vật, Cơ quan Kiểm dịch Thịt Quốc gia và Cảnh sát Quốc gia Philippines, đã hỗ trợ các hoạt động thực thi pháp luật chống lại sự tàn ác đối với động vật, đặc biệt là chống lại nạn buôn bán thịt chó. Hơn 250 cuộc đột kích vào các nhà hàng thịt chó và các cơ sở giết mổ đã được Tổ chức này thực hiện. Kể từ năm 2013, AKF đã chứng kiến sự sụt giảm đáng kể số lượng cá thể chó bị vận chuyển để giết mổ. Đây là một dấu hiệu đáng khích lệ cho thấy sự hiệu quả của các chương trình hành động và tầm ảnh hưởng lớn của các thế hệ tương lai[73].

7.2 Thái Lan

Trong khi đại đa số người dân Thái Lan không chấp nhận thói quen ăn thịt chó thì gần đây đã xuất hiện tình trạng buôn bán chó *từ* Thái Lan sang các nước láng giềng, đặc biệt là Việt Nam. Tính đến năm 2011, hàng triệu con chó hoang đã bị bắt trộm từ Thái Lan để đưa vào đường dây buôn bán xuyên qua biên giới các nước láng giềng Lào và Campuchia vào Việt Nam nhằm cung cấp cho nhu cầu thịt chó của người Việt. Ước tính khoảng 500.000 con chó bị buôn bán từ Thái Lan thông qua Lào vào Việt Nam.

Những lái buôn chó thường trao đổi dụng cụ nấu ăn hoặc một số tiền nhỏ để lấy những con chó mà chủ không cần nữa. Trong các trường hợp khác, chó hoang và chó cưng bị bắt trộm từ các vùng nông thôn và nhà dân

Chó được thu thập từ các tỉnh ở miền Bắc Thái Lan bởi những người thu gom chó chủ yếu đến từ các tỉnh phía đông bắc Nakhon Phanom và Sakon Nakhorn, nằm dọc theo sông Mê Kông – nơi chia cắt Thái Lan với nước láng giềng Lào. Những lái buôn chó thường trao đổi dụng cụ nấu ăn hoặc một số tiền nhỏ để lấy những con chó mà chủ không cần nữa. Trong những trường hợp khác, những con chó hoang và chó cưng bị bắt trộm từ các vùng nông thôn và nhà dân.

Ở Thái Lan, điểm nóng của nạn buôn bán thịt chó là Tha Rae, một thị trấn ở Sakon Nakhorn. Khi đã thu thập đủ chó từ các làng, xe tải sẽ chở chúng về Tha Rae (Sakon Nakhorn). Chó bị nhốt trong chuồng trước khi bị vận chuyển bất hợp pháp vào Việt Nam bằng xe tải qua các cửa khẩu. Tại biên giới, lái buôn sẽ dỡ các chuồng và xếp lên những chiếc thuyền nhỏ để vượt biên trái phép qua sông Mê Kông. Những con chó sẽ bị vận chuyển qua Lào, và cuối cùng sẽ đến Việt Nam sau vài ngày. Đây là một hành trình dài và tàn khốc, rất nhiều con chó đã chết trước khi đến được đích cuối cùng là miền Bắc Việt Nam.

Tại thời điểm này, Thái Lan chưa có luật bảo vệ phúc lợi động vật. Tuy nhiên, Đạo luật Dịch bệnh Động vật năm 1999 đã quy định hành vi buôn bán hoặc xuất khẩu chó không có giấy phép và sự chấp thuận của Tổng cục trưởng Cục Phát triển Chăn nuôi là hành vi trái phép. Và cuối cùng, sự lên án ngày càng gia tăng từ phía cộng đồng trong nước và quốc tế đã thúc đẩy các chương trình hành động nhằm chấm dứt tình trạng xuất khẩu chó lấy thịt.

Tuy nhiên, để chấm dứt tình trạng này, cần có sự phối hợp hiệu quả giữa các cơ quan chính phủ bao gồm Cục Kiểm soát Dịch bệnh, Bộ Y tế, Cục Quản lý Địa phương, Bộ Nội vụ, Bộ Phát triển Xã hội và An ninh Con người, Cục Phát triển Chăn nuôi, Cục Kiểm soát Dịch bệnh và Thú y, Bộ Nông nghiệp và Hợp tác xã, Cảnh sát Hoàng gia Thái Lan và Cảnh sát Biển canh giữ dọc sông Mê Kông. Hải quân Hoàng gia Thái Lan, cụ thể là Đơn vị Sông Mê Kông, đã đóng vai trò quan trọng trong việc bắt giữ lái buôn, giúp ngăn chặn và tịch thu hàng ngàn con chó trong vòng 2-3 năm.

Dần dần sự phối hợp này góp phần chấm dứt tình trạng buôn lậu chó quy mô lớn qua biên giới Thái Lan – Lào/Campuchia. Sau đó, vào cuối năm 2014, các hành vi giết mổ và tiêu thụ chó và mèo cuối cùng đã trở thành bất hợp pháp khi Thái Lan ban hành luật phúc lợi động vật đầu tiên – *Đạo luật về Quyền lợi Động vật và Ngăn chặn sự Tàn bạo*. Luật này nghiêm cấm việc giết mổ và tiêu thụ động vật không được coi là một phần của "chuỗi thức ăn của con người", và chính phủ đã tuyên bố rằng mèo và chó không thuộc về chuỗi thức ăn của con người tại Thái Lan.

[71] Quimpo, G. (2015)
[72] Republic of the Philippines Metropolitan Manila Commission Quezon City (2019)
[73] K9 Magazine (2016)

8. Ngành du lịch – yếu tố có tầm ảnh hưởng quan trọng

© Getty Images | boule13

© Getty Images | mhtlander

Những khách du lịch bụi, khách du lịch gia đình và những người đam mê phiêu lưu thường bị Đông Nam Á cuốn hút bởi khí hậu ấm áp, người dân thân thiện và các hoạt động ngoài trời. Những bãi biển cát trắng mịn, những chuyến thám hiểm rừng rậm và những ngôi đền giống như trong bộ phim "Bí mật ngôi mộ cổ" nổi tiếng chính là những thỏi nam châm thu hút du khách từ khắp nơi trên thế giới. Campuchia, Việt Nam và Indonesia đều là những quốc gia mà ngành công nghiệp du lịch đóng vai trò rất quan trọng.

Đóng góp vào GDP của ngành du lịch và lượng khách du lịch từ một số nước Phương Tây (2018)

Quốc gia	% ngành du lịch đóng góp vào	# Du khách Phương Tây (Châu Âu, Hoa Kì, Úc)
Campuchia	32.8	4.6 triệu
Việt Nam	9.2	18.2 triệu
Indonesia	6.0	10.58 triệu

Dữ liệu trong bảng [74, 75, 76]

Ngành du lịch chiếm gần 33% tổng sản phẩm quốc nội Campuchia[75]. Các khu đền tại tỉnh Xiêm Riệp ở phía Bắc là một địa điểm thu hút khách du lịch nổi tiếng. Angkor Wat, địa điểm nổi tiếng nhất trong khu vực này, đón khoảng 2.5 triệu khách du lịch mỗi năm. Số lượng khách du lịch và giá trị kinh tế mà họ mang lại liên tục tăng tại Campuchia; với vị trí là một trong những nước nghèo nhất ở Đông Nam Á, sự gia tăng này rất cần thiết đối với nền kinh tế và đời sống của hàng triệu người dân Campuchia.

Ngành du lịch tại Việt Nam mang lại khoảng 6 triệu việc làm trực tiếp và 2 triệu việc làm gián tiếp[77]. Thành phố Hồ Chí Minh và Hà Nội là hai trong số những điểm du lịch chính, nhưng các thành phố khác bao gồm Đà Nẵng và Hội An cũng đang tích cực quảng bá với tư cách là điểm đến du lịch.

Khách du lịch thường không biết đến các vấn đề phúc lợi động vật tại các địa điểm du lịch thường xuyên được quảng bá. Họ thường muốn thưởng thức những trải nghiệm không có ở nhà như cưỡi voi, đến thăm sở thú và thậm chí thử các món ăn bị cấm ở nước họ.

Khách du lịch thích ăn thịt chó và mèo có thể dễ dàng tìm thấy các nhà hàng, đặc biệt là với sự giúp đỡ của hướng dẫn viên hoặc tài xế taxi/tuk tuk. Tuy nhiên, hầu hết khách du lịch phương Tây có xu hướng ngại ăn thịt chó và mèo, do mối quan hệ của họ với thú cưng ở nhà. Nhưng người phương Tây không phải là những khách du lịch duy nhất đến các quốc gia này - khách du lịch từ Trung Quốc và Hàn Quốc, nơi việc tiêu thụ thịt chó và mèo là phổ biến, cùng thường xuyên đi du lịch đến Đông Nam Á vào kỳ nghỉ.

Ở một số địa điểm nhất định, khả năng khách du lịch tiếp xúc với nạn buôn bán thịt chó có thể cao hơn những nơi khác. Ví dụ, ở Campuchia, khách du lịch có thể bất ngờ đi ngang qua một con chó nướng đang bị nướng trên xiên, hoặc nhìn thấy đầu chó treo trong tủ kính bên ngoài các nhà hàng địa phương. Tại Hà Nội, các nhà hàng thậm chí còn tự hào trưng bày những chiếc lồng giữ chó và mèo sống đang co rúm sợ hãi chờ đến khi bị giết thịt. Ở Indonesia, khách du lịch đến thăm các chợ truyền thống có thể chứng kiến với chó và mèo bị thui đến chết.

Bên cạnh nguy cơ tiếp xúc như đã nêu ở trên, không thể phủ nhận rằng nạn buôn bán thịt chó và mèo là một trở ngại đáng kể trong việc kiểm soát và diệt trừ bệnh dại. Sự xuất hiện liên tục của các ca bệnh dại ở Campuchia, Indonesia và Việt Nam dẫn đến rủi ro không chỉ cho người dân bản địa mà còn cả khách du lịch.

Không thể coi nhẹ tầm quan trọng về mặt kinh tế của ngành du lịch đối với địa phương. Hình ảnh đất nước hiện ra như thế nào trong mắt bạn bè quốc tế rất quan trọng: các chính phủ đều muốn đất nước của họ là nơi có tư duy tiến bộ và tích cực, chứ không phải là một xã hội không xem trọng các vấn đề phúc lợi động vật quan trọng[77].

Các nghiên cứu về du lịch và phúc lợi động vật nhấn mạnh tầm quan trọng của việc du khách quốc tế không phải chứng kiến các hành động tàn nhẫn đối với động vật:

- 90% số người được hỏi nói rằng điều quan trọng là công ty du lịch của họ coi trọng vấn đề phúc lợi động vật[78].
- 83% số người được hỏi cảm thấy các công ty lữ hành nên tránh các hoạt động gây đau khổ cho động vật hoang dã[79].
- 64% đồng ý rằng các công ty du lịch không nên quảng bá hoặc bán các điểm tham quan có động vật bị nuôi nhốt[80].
- 54% đồng ý họ sẽ khiếu nại với công ty du lịch của họ nếu họ cảm thấy một con vật bị ngược đãi[81].
- 52% đồng ý rằng họ sẽ không quay trở lại một quốc gia nữa sau trải nghiệm như vậy[82].
- 52% đồng ý họ sẽ hành động nếu nhìn thấy động vật bị ngược đãi[83].
- 49% đồng ý rằng nhìn thấy động vật bị lạm dụng sẽ làm giảm niềm vui của kỳ nghỉ[84].

Số liệu thống kê ở trên đã cho thấy nếu một địa điểm "khét tiếng" về vấn đề phúc lợi động vật có thể có tác động đến du lịch. Chính quyền một số nước Châu Á đã nhận ra điều này, như ví dụ của Hà Nội. Năm 2018, Văn phòng Phó Chủ tịch Hà Nội, Nguyễn Văn Sửu đã đưa ra một tuyên bố có nội dung: "Giết mổ và ăn thịt chó và mèo đã tạo ra sự phản đối trong cộng đồng khách du lịch và người nước ngoài sống ở Hà Nội, ảnh hưởng đến hình ảnh của một thủ đô văn minh[85]." Tương tự, vào tháng 9 năm 2019, Ban quản lý An toàn thực phẩm thành phố Hồ Chí Minh kêu gọi người dân địa phương ngừng ăn thịt chó nhằm nỗ lực cải thiện hình ảnh quốc gia, cũng như nêu rõ các nguy cơ đe dọa sức khỏe của thịt chó[86]. Truyền thông có thể lan truyền các tin tức gây lo ngại một cách nhanh chóng, chẳng hạn như vụ công bố rộng rãi bài báo về vụ việc khách du lịch ở Bali được cho là ăn nhầm thịt chó vì tưởng đó là thịt gà[87]. Những báo cáo như vậy có thể tạo ra một hình ảnh rất tiêu cực về đất nước và tác động đáng kể đến ngành du lịch.

Khách du lịch thường được các bác sĩ và bộ y tế nước mình khuyến nghị thực hiện các biện pháp phòng ngừa trước khi đi du lịch quốc tế. Các cơ sở tư vấn y tế du lịch ở mỗi quốc gia cũng đưa ra lời khuyên về các mũi tiêm chủng và điều trị dự phòng cần thiết nhất trước khi đi du lịch. Du khách đến hầu hết các nước Đông Nam Á được khuyến khích tiêm vắc-xin phòng uốn ván, bệnh dại, viêm gan và bệnh bạch hầu trước chuyến đi. Khách du lịch cũng được khuyên không nên tiếp xúc với một số động vật nhất định ví dụ như gia súc.

> **Không thể coi nhẹ tầm quan trọng về mặt kinh tế của ngành du lịch đối với địa phương. Hình ảnh đất nước hiện ra như thế nào trong mắt bạn bè quốc tế rất quan trọng**

Đáng buồn thay, bất kể sự phản đối rõ rệt của du khách đối với các hành động ngược đãi động vật cùng với việc thực hiện các biện pháp phòng ngừa kĩ lưỡng để bảo vệ sức khỏe của khách du lịch - đặc biệt là liên quan đến bệnh dại – tình trạng buôn bán thịt chó và mèo, cùng với việc tiêu thụ và các mối đe dọa kèm theo, hiện không nhận được sự quan tâm đầy đủ của ngành công nghiệp du lịch. So sánh với các loài động vật khác, chẳng hạn như động vật hoang dã bị giam cầm, vấn đề phúc lợi động vật thường được đề cập nhiều hơn bởi dịch vụ hướng dẫn và tư vấn du lịch nói chung. Ngoài sự tàn nhẫn đối với động vật, ngành du lịch cần phải bảo vệ khách hàng khỏi các dịch bệnh như bệnh dại. Do đó, chấm dứt trình trạng buôn bán thịt chó và mèo, cùng với những trở ngại mà nó gây ra cho quá trình kiểm soát và phòng ngừa dịch bệnh sẽ mang lại lợi ích lớn cho khách du lịch và ngành công nghiệp du lịch.

[74] World Travel and Tourism Council (2019)
[75] Ministry of Tourism Cambodia (2018)
[76] Das. (2019)
[77] AP News (2018)
[78] Fankhauser, P. (2018)
[79] Kantar Research on Behalf of World Animal Protection (2017)
[80, 81, 82, 83, 84] ABTA (2019)
[85] Murray, B. (2018)
[86] Australian Associated Press (2019)
[87] Thomas, J. (2017)

9. Thay đổi thái độ đối xử với chó và mèo như thú cưng

© FOUR PAWS

Sự cải thiện trong lối sống của người tiêu dùng cùng với thu nhập khả dụng ngày càng tăng ở các nước Đông Nam Á đã dẫn đến tăng đáng kể tình trạng sở hữu thú cưng, không chỉ trong nhóm thu nhập cao, mà cả tầng lớp trung lưu. Tốc độ tăng trưởng hàng năm của dịch vụ chăm sóc thú cưng ở châu Á trong giai đoạn 2017-2022 dự kiến là 8%, khiến đây là một trong số ít ngành công nghiệp thị trường đại chúng có được sự tăng trưởng nhanh chóng như vậy[88]. Thị trường chăm sóc thú cưng ở Philippines dự kiến sẽ đạt mức tăng trưởng đáng kể lên đến 8.4%. Xếp sau là Việt Nam với tốc độ tăng trưởng 8,0% trong cùng giai đoạn dự báo[89].

Cùng với sự phát triển của văn hóa nuôi thú cưng, các vấn đề phúc lợi động vật ngày càng trở thành tâm điểm mối quan tâm của công chúng. Tình trạng chó và mèo ngày càng được xem là thú cưng thể hiện và dẫn đến sự gắn bó hơn về mặt xã hội đối với những động vật này nói chung. Nuôi chó và mèo nói chung đã được chứng minh giúp cải thiện sự phát triển đồng cảm[90]. Các nghiên cứu đã chỉ ra rằng người đang nuôi thú cưng gắn bó với thú cưng hơn những người không nuôi; người lớn từng nuôi thú cưng khi còn nhỏ hoặc khi còn là thanh thiếu niên gắn bó hơn những người chưa bao giờ nuôi hoặc bắt đầu nuôi thú cưng khi đã trưởng thành; phụ nữ gắn bó với thú cưng hơn nam giới; những người độc thân gắn bó hơn những người đã kết hôn; và người lớn chưa có con cái gắn bó hơn những người đang làm cha mẹ[91].

Trong hội thảo ASEAN 2014 về "các tiêu chuẩn quốc tế liên quan đến bệnh dại", các đại biểu tham dự đã thảo luận công khai về việc nuôi thú cưng có trách nhiệm. Một số quốc gia xác nhận rằng họ đang thực hiện các chiến dịch về nuôi thú cưng có trách nhiệm. Indonesia là một trong những quốc gia xác nhận đang thực hiện một chiến dịch như vậy và nhấn mạnh rằng họ tập trung vào bệnh dại và nâng cao nhận thức về bệnh dại[92].

[88] Fazira, E. (2018)
[89] SBWire (2019)
[90] Daly, B. et al. (2009)
[91] Kidd, A. H. et al. (1989)
[92] OIE (2014)

9.1 Sự phản đối tình trạng buôn bán thịt chó và mèo tại địa phương

Sự phản đối nạn buôn bán thịt chó và mèo đang ngày càng gia tăng tại các địa phương trên khắp Đông Nam Á, đặc biệt là trong cộng đồng những người nuôi thú cưng và người trẻ.

Campuchia

Vào cuối năm 2018, Ngài Heng Ratana, Tổng Giám đốc Trung tâm Hành động Bom mìn Campuchia Campuchia (CMAC) là một trong những quan chức chính phủ đầu tiên công khai chỉ trích hành vi tiêu thụ thịt chó. Bài đăng trên phương tiện truyền thông xã hội của ông đã nhận được hàng ngàn lượt chia sẻ, thích và ủng hộ của người Khmer.

Vào tháng 7 năm 2019, CMAC, FOUR PAWS và Tổ chức Cứu hộ Động vật Campuchia (ARC) đã tổ chức một hội thảo về vai trò và tầm quan trọng của chó đối với xã hội Campuchia. Hội thảo cũng công bố các kết quả điều tra của FOUR PAWS về tình trạng buôn bán thịt chó ở Campuchia. Hội thảo đã có sự tham dự của hơn 70 người đến từ quân đội, cảnh sát, Tổng cục Thú y và Chăn nuôi và các tổ chức phi chính phủ khác. Kết thúc hội thảo, phần lớn những người tham dự cho thấy họ sẵn sàng tham gia vào cuộc chiến nhằm chấm dứt tình trạng buôn bán này[93].

© FOUR PAWS

Việt Nam

Tỷ lệ chó và mèo cưng bị bắt trộm để cung ứng cho nhu cầu tiêu thụ thịt chó và mèo tại Việt Nam ngày càng tăng. Tình trạng này đang nhanh chóng trở thành một vấn đề xã hội tại Việt Nam nơi mà những người nuôi và yêu quý thú cưng đang trở nên thất vọng vì thiếu luật pháp bảo vệ động vật của họ. Những kẻ trộm chó, được trang bị mã tấu và súng điện, được những người bán thịt chó thuê đi bắt chó. Hoạt động bắt hợp pháp và bạo lực này cùng với tình trạng thiếu luật hoặc thực thi luật không đầy đủ đã dẫn đến các hành vi tự vệ chưa từng thấy. Báo cáo về những kẻ trộm chó bị thương nặng và thậm chí bị giết bởi những người dân giận dữ có thú cưng bị bắt trộm đang trở nên phổ biến hơn. Hơn nữa, các phương tiện truyền thông và xã hội ở Việt Nam luôn tràn ngập các clip về các cuộc tấn công đáp trả nhằm vào những kẻ trộm chó[94], thể hiện sự phản đối ngày càng gia tăng đối với nạn buôn bán thịt chó và mèo.

Tổ chức FOUR PAWS đã thực hiện một nghiên cứu thị trường nhằm đánh giá thái độ của người tiêu dùng đối với xu hướng ăn thịt chó và mèo. Nhiều người cho biết người tiêu dùng trẻ ít ăn thịt chó và mèo hơn. Một người đàn ông ăn thịt chó ở thành phố Hồ Chí Minh cho biết: "Ngày nay chúng ta đối xử với chó như thú cưng và các phương tiện truyền thông xã hội cũng phổ biến hơn. Người ta thường viết về động vật và nói rằng chó là thú cưng yêu thích và chúng rất trung thành. Điều này đã khiến mọi người ngày càng ít muốn ăn thịt chó hơn". Sự thay đổi khẩu vị uống rượu cũng khiến những người trẻ bỏ thịt chó: "Những người trẻ thường uống bia chứ không uống rượu mạnh, và bia không hợp với thịt chó", một người ăn thịt chó khác ở Thành phố Hồ Chí Minh cho biết. Những người khác cũng chia sẻ về mối quan tâm xã hội: "Hiện nay xu hướng bảo vệ môi trường ngày càng phổ biến và chính những người theo xu hướng này cũng chống lại việc ăn thịt chó, tuy nhiên, vấn đề này vẫn chưa được quy định trong luật pháp tại Việt Nam".

Indonesia

Ở Indonesia, sự phản đối tình trạng buôn bán thịt chó ngày càng trở nên mạnh mẽ, đặc biệt là trong thế hệ trẻ, do sự tăng trưởng theo cấp số nhân của việc sở hữu thú cưng và sự quan tâm đến phúc lợi động vật. Những lo ngại về các rủi ro đối với an toàn và sức khỏe cộng đồng liên quan đến quá trình sản xuất và tiêu thụ thịt chó, cũng như các cam kết chính trị và trách nhiệm bảo vệ động vật khỏi sự ngược đãi cũng ngày càng gia tăng.

Vào ngày 2 tháng 8 năm 2018, Liên minh Không Thịt chó Indonesia đã công bố các phát hiện từ các cuộc điều tra trên toàn quốc tại Hội nghị Điều phối quốc gia về phúc lợi động vật, với sự tham dự của các quan chức chính phủ quốc gia và khu vực. Vào cuối phiên bế mạc, tất cả các đại biểu quốc gia đã đồng ý ban hành lệnh cấm buôn bán thịt chó và mèo ở Indonesia và cấm cấp giấy chứng nhận sức khỏe cho thịt chó và mèo phục vụ làm thức ăn cho con người[95].

[93] VIER PFOTEN (2019)
[94] Winn, P. (2015)
[95] Jacobs, S. (2018)

Những điều tra trong khu vực đã cho thấy sự tàn ác cực độ và cố hữu của tất cả các công đoạn trong hoạt động buôn bán thịt chó và mèo

© FOUR PAWS

© FOUR PAWS

10. Chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo

Tổ chức FOUR PAWS đang kêu gọi chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo trên toàn khu vực Đông Nam Á vì những lý do sau:

1. Tình trạng buôn bán thịt chó và mèo không phù hợp với nỗ lực loại bỏ bệnh dại: Suy cho cùng, tình trạng buôn bán thịt chó và mèo không phù hợp với cam kết ASEAN+3 và mọi nỗ lực kiểm soát và loại bỏ bệnh dại cũng sẽ thất bại nếu không giải quyết dứt điểm tình trạng buôn bán trái phép này.

Hoạt động buôn bán thịt chó và mèo là hoạt động kinh doanh duy nhất được biết đến gây kích thích sự di chuyển hàng loạt và thiếu kiểm soát của những cá thể chó và mèo không rõ bệnh tật cũng như không được tiêm phòng qua ranh giới các tỉnh và thậm chí là qua biên giới giữa các quốc gia. Bằng kinh nghiệm thực tiễn, các chuyên gia cho rằng không thể đánh giá thấp tác động của hoạt động kinh doanh này bởi chỉ cần một cá thể bị nhiễm bệnh là có thể nảy sinh dịch bệnh. Do đó, giải quyết vấn đề trong thời gian sớm nhất là vô cùng quan trọng.

Hoạt động buôn bán thịt chó đang vi phạm các quy định và pháp luật về kiểm soát dịch bệnh của Nhà nước, cũng như các khuyến nghị về tiêm phòng đại trà cho chó và hạn chế tình trạng dịch chuyển chó của những cơ quan hàng đầu về tư vấn sức khỏe động vật và người bao gồm Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), Tổ chức Y tế Pan American (PAHO), Tổ chức Thú y Thế giới (OIE) và Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp của Liên Hợp Quốc (FAO). Có bằng chứng xác thực từ nhiều thập kỷ cho thấy hoạt động kinh doanh thịt chó đã khiến tình trạng lây lan dịch bệnh qua các tỉnh thành cũng như các quốc gia khác dễ dàng hơn cũng như phá huỷ mọi nỗ lực tạo khả năng miễn dịch trong đàn chó – đây là yếu tố rất quan trọng để kiểm soát và loại bỏ bệnh dịch. Điều này cùng với nhận thức ngày càng tăng về nguy cơ lây bệnh dại cho người mà tất cả các công đoạn trong hoạt động buôn bán thịt chó và mèo có thể gây ra đang cho thấy mọi nỗ lực loại trừ bệnh dại trong khu vực sẽ thất bại nếu không giải quyết tình trạng buôn bán chó và mèo phục vụ nhu cầu tiêu thụ của con người. Trong khi chỉ có một số ít người dân tiêu thụ thịt chó và mèo và chỉ một phần rất nhỏ cộng đồng coi hoạt động kinh doanh thịt chó và mèo là nguồn thu nhập chính, hoạt động này lại đang đe dọa sức khỏe và sự an toàn của toàn khu vực.

2. Sự tàn nhẫn cực độ của hoạt động buôn bán thịt chó và mèo: Những điều tra trong khu vực đã cho thấy sự tàn ác cực độ và cố hữu của tất cả các công đoạn trong hoạt động buôn bán thịt chó và mèo, từ cung ứng/ bắt giữ, đến vận chuyển, buôn bán và giết mổ. Điều này thường trái với các quy định pháp luật bảo vệ động vật đang tồn tại ở nhiều quốc gia cũng như mâu thuẫn với tầm nhìn của OIE trong "Chiến lược phúc lợi động vật toàn cầu" đã được xác nhận bởi Hội đồng Toàn cầu (trong đó Indonesia, Campuchia và Việt Nam đều là thành viên). Tầm nhìn của Chiến lược là: "*Một thế giới, nơi phúc lợi của động vật được tôn trọng, phát huy và nâng cao nhằm hỗ trợ cho các nỗ lực hướng tới sức khoẻ cho động vật, phúc lợi cho con người, sự phát triển kinh tế xã hội và sự bền vững của môi trường*"[96].

Hoạt động buôn bán thịt chó và mèo là hoạt động kinh doanh duy nhất được biết đến gây kích thích sự di chuyển hàng loạt và thiếu kiểm soát của những cá thể chó và mèo không rõ bệnh tật cũng như không được tiêm phòng trên khắp Đông Nam Á

3. Hoạt động buôn bán thịt chó và mèo đang bị lệ thuộc vào các hoạt động nguy hiểm và bất hợp pháp: Lợi nhuận và cách thức vận hành nội bộ của hoạt động buôn bán này thường bất hợp pháp và dựa vào sự yếu kém trong khâu thực thi pháp luật – hoạt động mà nếu làm tốt sẽ giảm đáng kể - và (trong một số trường hợp) ngăn chặn hoạt động buôn bán thịt chó và mèo. Điều này bao gồm quy định hình sự (bao gồm hành vi trộm cắp thú cưng), các quy định chống lại sự tàn ác và quy định về an toàn, sức khỏe cộng đồng (liên quan đến sức khỏe và vệ sinh cũng như kiểm soát và loại bỏ bệnh dịch).

4. Quản lý và điều tiết hoạt động buôn bán không phải là một giải pháp khả thi: Trong bối cảnh hoạt động buôn bán thịt chó và mèo đang bị lệ thuộc vào các hoạt động bất hợp pháp, những nỗ lực để phát kiến một cách thức điều tiết hoạt động buôn bán nhân văn và an toàn sẽ không khả thi về mặt kinh tế. Không có những bằng chứng xác thực cho thấy những quy định quản lý hoạt động buôn bán thịt chó và

[96] OIE (World Organisation for Animal Health) (2017)

mèo sẽ xử lý dứt điểm sự tàn ác có hệ thống liên quan đến hoạt động này hoặc giảm bớt tất cả những rủi ro mà hoạt động này có thể gây ra cho sức khỏe con người. Hơn nữa, cho đến nay, không có quốc gia nào chính thức hợp pháp hóa hoặc quy định việc buôn bán chó và mèo để làm thức ăn và không có chính phủ hay tổ chức liên chính phủ nào có thể phát kiến ra cách nuôi và giết mổ chó, mèo một cách nhân văn để phục vụ sản xuất thịt chó, mèo thương phẩm. Những nỗ lực như vậy cũng đang đi ngược lại với phần còn lại của thế giới. Một số lượng ngày càng tăng của các quốc gia và vùng lãnh thổ trong khu vực đang thông qua các quy định pháp luật tiến bộ vì sức khỏe và phúc lợi của động vật cũng như con người, phù hợp với tình cảm của cộng đồng và hiểu biết về các yêu cầu, cam kết trong kiểm soát dịch bệnh nhằm nghiêm cấm các hoạt động kinh doanh này.

5. Chi phí kinh tế và xã hội của hoạt động buôn bán thịt chó và mèo: Bất cứ nơi nào tình trạng buôn bán thịt chó và mèo diễn ra phổ biến, nơi đó nảy sinh tranh cãi và chia rẽ. Trong đó, Chính phủ thường bị đưa vào thế phải đứng giữa nhu cầu của những người ủng hộ hoạt động buôn bán thịt chó mèo như một lựa chọn cá nhân hoặc "một thức ăn truyền thống" với phong trào bảo vệ động vật ngày càng phát triển trên toàn khu vực. Tuy nhiên, với các lập luận

Tại Campuchia, Việt Nam và Indonesia, hàng chục ngàn con chó và mèo bị giết mổ và tiêu thụ trái phép mỗi ngày

trên, sự gia tăng trách nhiệm của chính phủ, của xã hội trong việc xây dựng đầy đủ những quy định pháp luật ngăn chặn sự tàn nhẫn trong bối cảnh hoạt động nuôi thú cưng ngày càng tăng và sự không khoan nhượng của toàn thế giới đối với sự ngược đãi động vật đã khiến chúng ta phải xem xét lại gánh nặng của hoạt động buôn bán này trên cả khía cạnh chi phí kinh tế và xã hội. Cũng cần phải tính đến cả chi phí liên quan đến việc duy trì và ngăn chặn việc lây truyền bệnh dịch- đặc biệt là bệnh dại - cũng như chi phí cho danh tiếng của quốc gia trên trường quốc tế, ngành du lịch, và các ngành công nghiệp cũng như cơ hội đầu tư khác.

© FOUR PAWS

10.1 Đề xuất, khuyến nghị FOUR PAWS

Tại Campuchia, Việt Nam và Indonesia, hàng chục ngàn con chó và mèo bị giết mổ và tiêu thụ trái phép mỗi ngày. Các hoạt động buôn bán hiện nay không chỉ vi phạm các nguyên tắc phúc lợi động vật mà còn có thể dẫn đến việc nhập khẩu chó và mèo dương tính với bệnh dại vào và ra khỏi các tỉnh đang có dịch, gây nguy hiểm cho cả người và động vật trong khu vực, ngay cả ở các thành phố và địa phương đã đầu tư đáng kể vào nỗ lực kiểm soát và loại bỏ căn bệnh này, như Vùng Thủ đô Đặc biệt Jakarta.

Tổ chức FOUR PAWS và các đối tác cũng như liên minh đang trong vị thế thuận lợi để hỗ trợ các chính phủ thực hiện những chiến dịch hiệu quả và tích cực trên phạm vi toàn quốc nhằm giải quyết các hoạt động bất hợp pháp liên quan đến buôn bán thịt chó và mèo. Thông qua việc cung cấp chuyên môn, hỗ trợ, phối hợp và các nguồn lực, FOUR PAWS có thể hỗ trợ thực hiện một hình thức tiếp cận toàn diện nhằm giải quyết vấn đề phức tạp này, với mục tiêu xử lý các hoạt động bất hợp pháp và giáo dục cộng đồng về những rủi ro cố hữu trong hoạt động buôn bán thịt chó và mèo.

Tổ chức FOUR PAWS cam kết hỗ trợ một phương thức tiếp cận đa bên trong nước và quốc tế nhằm phát huy hai mục tiêu đang liên kết chặt chẽ với nhau là loại bỏ bệnh dại và chấm dứt vĩnh viễn tình trạng buôn bán thịt chó và mèo.

Dựa trên nghiên cứu, điều tra sâu rộng và kinh nghiệm thực tiễn tại hiện trường, Four Paws đề xuất và khuyến nghị chính phủ Indonesia, Campuchia và Việt Nam phối hợp với các tổ chức bảo vệ động vật trong nước và các tổ chức phi chính phủ quốc tế như Four Paws thực hiện các hoạt động sau đây:

Khuyến nghị chung:

- Ban hành các Chỉ thị nghiêm ngặt và chi tiết nhằm ngăn chặn tình trạng tiêu thụ thịt chó và mèon.
- Công khai sự phản đối của chính phủ đối với nạn buôn bán thịt chó và mèo nhằm mục tiêu nâng cao sức khỏe và sự an toàn cộng đồng, phúc lợi động vật, ổn định kinh tế và danh tiếng quốc gia trên trường quốc tế.
- Phác thảo và cập nhật các quy định pháp luật hiện hành liên quan đến buôn bán thịt chó và mèo và tăng cường thực thi các quy định này.
- Chấm dứt hoạt động của các cơ sở buôn bán thịt chó và mèo bất hợp pháp để thể hiện sự phản đối của Chính phủ đối với hoạt động này.
- Lập kế hoạch hành động phối hợp với các bên có liên quan để đảm bảo sau khi luật được công bố, các cá thể chó và mèo tịch thu từ các cơ sở bị đóng cửa được chăm sóc đầy đủ.
- Khuyến khích những người tham gia vào hoạt động buôn bán chó mèo tự nguyện chuyển đổi sang các nguồn thu nhập và sinh kế thay thế và đưa ra các chính sách khích lệ để tạo thuận lợi cho việc chuyển đổi.
- Thắt chặt kiểm soát xuyên biên giới và thực thi các quy định pháp luật hiện hành liên quan đến vận chuyển chó và mèo xuyên biên giới, bao gồm việc xây dựng sẵn các cơ sở cứu hộ để nuôi dưỡng động vật bị tịch thu.
- Xây dựng năng lực thú y trong nước để tạo điều kiện cho các chiến lược cứu trợ nhân đạo đối với thú nuôi hoang, bao gồm khuyến khích triệt sản và tiêm phòng đối với chó và mèo.
- Khuyến khích sở hữu thú cưng có trách nhiệm và không khuyến khích bán thú cưng với mục đích thương mại cũng như bỏ rơi chó và mèo cưng.
- Tăng hình phạt đối với hành vi trộm cắp thú cưng và hành vi bạo lực đối với chủ sở hữu.

© FOUR PAWS

Ngoài ra, các khuyến nghị cụ thể cho từng quốc gia sau đây phải được xem là những ưu tiên chính:

Campuchia

Tổ chức FOUR PAWS **khuyến khích Chính phủ Campuchia** làm việc với các bên liên quan có vai trò chủ yếu và các bộ, ngành của các địa phương thực hiện một số hoạt động sau:

- Xây dựng các kế hoạch cộng đồng tại các khu vực mục tiêu ở Xiêm Riệp và Phnôm Pênh nhằm đóng cửa các cơ sở buôn bán thịt chó bất hợp pháp.

- Làm việc với các kênh truyền thông địa phương và trung ương để khẳng định sự không khoan nhượng với hoạt động tiêu thụ thịt chó dựa trên những ảnh hưởng tiêu cực cho du lịch, sức khỏe cộng đồng và phúc lợi động vật của hoạt động này. Sử dụng công cụ báo chí hiệu quả cùng với nỗ lực thực thi pháp luật hiện hành sẽ truyền tải một thông điệp mạnh mẽ nhằm giảm thiểu tình trạng tiêu thụ và khiến những kẻ buôn bán hiểu rõ việc sản xuất và buôn bán thịt chó mèo sẽ không còn được chấp nhận.
- Xây dựng và triển khai các chương trình giáo dục và nâng cao nhận thức tại địa phương với sự hỗ trợ của truyền thông trong nước và quốc tế nhằm nâng cao nhận thức về nguy cơ của hoạt động buôn bán thịt chó, đặc biệt là sự liên quan của hoạt động này với bệnh dại.
- Thực hiện triệt sản có chủ đích và tiêm phòng dại cho chó hoang và chó nuôi, để giảm số lượng chó con được sinh ra không chủ đích mỗi năm và loại bỏ bệnh dại.
- Ngăn cản chủ vật nuôi bán chó và mèo cưng cho hoạt động buôn bán thịt chó và mèo thông qua tuyên truyền thông tin về việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm.

Việt Nam

Tổ chức FOUR PAWS **khuyến nghị Chính phủ Việt Nam** làm việc với các bên liên quan có vai trò chủ yếu, bao gồm các bộ và ngành của địa phương để thực hiện một số hoạt động sau:

- Tiến hành các cuộc điều tra sâu hơn về các hoạt động buôn bán thịt chó và mèo bất hợp pháp trên toàn quốc, tập trung vào các tỉnh và thành phố là nguồn cung cấp chính, và đánh giá các mối đe dọa mà hoạt động này gây ra cho sức khỏe và an toàn cộng đồng.
- Thực thi các quy định pháp luật và chính sách hiện hành nhằm ngăn chặn buôn bán và giết mổ chó và mèo không an toàn và mất vệ sinh, đồng thời thực thi quy định cấm rõ ràng đối với tình trạng buôn bán thịt mèo như được nêu trong Chỉ thị số: 09/1998 /CT-TTg.
- Ngăn chặn hành vi trộm cắp thú cưng thông qua việc thực thi quy định pháp luật hiện hành và áp dụng các hình phạt nghiêm khắc hơn đối với những người bị phát hiện trộm thú cưng là chó và mèo để buôn bán.
- Theo dõi và báo cáo về các hoạt động vận chuyển chó và mèo xuyên biên giới, thực hiện các quy định kiểm dịch hiện hành và tiến hành tịch thu nhằm ngăn chặn hành vi buôn bán này.
- Xây dựng một kế hoạch hành động cụ thể nhằm thực hiện cam kết đã được công bố rộng rãi về việc không ăn thịt cho chó và mèo tại tất cả 21 quận trung tâm của Hà Nội vào năm 2021.

Indonesia

Tổ chức FOUR PAWS **khuyến nghị Chính phủ Indonesia** làm việc với các bên liên quan có vai trò chủ yếu và các bộ, ngành của địa phương để thực hiện một số hoạt động sau:

- Tiến hành các hoạt động cụ thể nhằm thực thi Chỉ thị ban hành vào tháng 9 năm 2018 chỉ đạo chính quyền các tỉnh và thành phố chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo, bao gồm việc ban hành các Chỉ thị nghiêm ngặt và cụ thể hơn cùng với các kế hoạch hành động được xác định theo thời gian và các chính sách khích lệ khi tuân thủ.
- Ban hành các quy định nhằm chấm dứt tình trạng vận chuyển chó và mèo qua ranh giới các tỉnh.
- Ban hành các quy định nhằm chấm dứt tình trạng bán và giết mổ chó và mèo còn sống tại các chợ.
- Ưu tiên xây dựng các thành phố và tỉnh không buôn bán thịt chó và mèo ở các khu vực mục tiêu, bao gồm Jakarta.

Các quốc gia thành viên ASEAN

Năm 2014, Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), FAO, OIE và WHO đã cam kết giải quyết vấn đề bệnh dại ở Đông Nam Á. Chiến lược Loại trừ Bệnh dại của ASEAN (ARES) đặt mục tiêu loại trừ bệnh dại khỏi khu vực vào năm 2020. Mục tiêu quốc tế là đạt được "Không có người chết vì bệnh dại vào năm 2030" do FAO, OIE, WHO và Liên minh toàn cầu về Kiểm soát bệnh dại (GARC) khuyến nghị đối với các nước ASEAN. Để đạt được mục tiêu này, Chính phủ các nước cần tăng cường sự quan tâm, nguồn lực tài chính, các hoạt động hợp tác và cam kết kiểm soát dịch bệnh, trong đó phải bao gồm việc chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo.

Các mục tiêu đặt ra cho Chiến lược Loại trừ Bệnh dại của ASEAN (ARES) bao gồm:

- Tăng cường hợp tác ASEAN nhằm loại bỏ bệnh dại và duy trì tình trạng không có bệnh dại.
- Tăng cường năng lực của Dịch vụ Thú y và Dịch vụ chăm sóc Sức khỏe Con người.
- Thiết lập và liên tục tăng cường các cơ chế phối hợp và hỗ trợ giữa các bên liên quan.
- Đạt được và duy trì sự tham gia ở cấp cao của các Chính phủ.

© FOUR PAWS

Từ những lợi ích của việc chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và mèo đối với chương trình xóa bỏ bệnh dại, chúng tôi kêu gọi các nước thành viên ASEAN:

- Đánh giá các rủi ro do buôn bán thịt chó và mèo đối với các mục tiêu xã hội và sức khỏe của con người và động vật tại quốc gia hiện có nói riêng và các mục tiêu chung của ASEAN.
- Xây dựng và / hoặc thực hiện các chính sách cấm buôn bán thịt chó và mèo.
- Hỗ trợ chiến lược các quốc gia khác trong việc chấm dứt buôn bán thịt chó và mèo.

Các chính phủ và các tổ chức đa phương khác

- Đánh giá sự tồn tại và rủi ro của hoạt động buôn bán thịt chó và mèo tại quốc gia sở tại, hoặc những rủi ro có thể phát sinh khi giao dịch với các quốc gia khác (cả các quốc gia láng giềng và đối tác thương mại).
- Hoàn thiện pháp luật cấm buôn bán thịt chó và mèo.
- Vì lợi ích của khu vực và toàn cầu – bao gồm bảo vệ sức khỏe và phúc lợi của con người và động vật –hỗ trợ các quốc gia nơi hoạt động buôn bán đang diễn ra phổ biến trong việc thực hiện các hành động dứt khoát nhằm giải quyết tình trạng buôn bán thịt chó và mèo.

Ngành công nghiệp du lịch

Trong bối cảnh khách du lịch trong nước và quốc tế có khả năng gặp rủi ro về sức khỏe và rủi ro tâm lý khi chứng kiến sự tàn nhẫn của hoạt động buôn bán thịt chó và mèo, ngành du lịch được coi là một bên liên quan đóng vai trò chủ yếu trong nỗ lực ngăn chặn tình trạng buôn bán thịt chó và mèo. Tổ chức FOUR PAWS khuyến nghị các công ty du lịch thực hiện các hoạt động sau:

- Trao đổi với các quốc gia nơi có hoạt động buôn bán thịt chó và mèo để nêu bật những rủi ro về danh tiếng và sức khỏe cộng đồng của hoạt động buôn bán này đối với ngành công nghiệp du lịch của họ.
- Tìm ra những cách thức mà họ có thể hợp tác với các chính phủ và tổ chức phi chính phủ quan tâm đến việc chấm dứt hoạt động buôn bán thịt chó và mèo nhằm giảm thiểu những rủi ro mà nó có thể gây ra.

Cơ quan y tế trong nước và quốc tế

Tổ chức FOUR PAWS khuyến nghị các cơ quan tư vấn sức khỏe con người và động vật trong nước và quốc tế thực hiện các hoạt động sau:

- Xem xét tổng hợp bằng chứng toàn diện về các rủi ro sức khỏe (đối với cả người và động vật) của hoạt động buôn bán thịt chó và mèo.
- Thiết kế và hỗ trợ thực hiện các chiến lược nhân đạo nhằm quản lý động vật hoang và tiêm phòng đại trà.
- Giáo dục cộng đồng về những rủi ro về sức khỏe và an toàn liên quan đến hoạt động buôn bán thịt chó và mèo.
- Khuyến khích và hỗ trợ các chính phủ trong việc chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó và mèo.

11. PHỤ LỤC

11.1 Các điều tra cụ thể của tổ chức FOUR PAWS

Điều tra về hoạt động buôn bán thịt chó tại Campuchia

Từ tháng 11 năm 2018 đến tháng 5 năm 2019, tổ chức FOUR PAWS đã tiến hành một hoạt động điều tra về tình trạng buôn bán thịt chó ở Campuchia. Trong thời gian này, nhóm điều tra đã khảo sát và ghi nhận hơn 130 địa điểm có hoạt động buôn bán thịt chó bao gồm các nhà hàng, khu vực giam giữ và lò mổ. Nhóm điều tra đã tiến hành hơn 100 cuộc phỏng vấn và quay các thước phim cảnh quay rộng nhằm nêu bật tình trạng buôn bán thịt chó tại Campuchia có quy mô lớn và tiếp tục phát triển, trong khi hầu hết những người dân trong nước và cộng đồng quốc tế không hề biết vấn đề lớn như thế nào đang diễn ra ở đất nước này.

Tỉnh Xiêm Riệp được xác định là "điểm nóng" chính trong nguồn cung chó, cung cấp nhu cầu thịt chó cho nửa phía đông của đất nước, đặc biệt là tại Phnôm Pênh. Những kẻ buôn bán di chuyển bằng xe máy thường xuyên đi từ Xiêm Riệp đến biên giới Thái Lan - Campuchia cách xa hàng trăm kilomet để nhập chó. Cuộc điều tra cho thấy tình trạng buôn bán thịt chó ở tỉnh Xiêm Riệp có quy mô đáng kể với số lượng lên đến 7.000 con chó mỗi tháng. Tại thời điểm điều tra, có 21 nhà hàng đang hoạt động chuyên về thịt chó tại hoặc xung quanh khu vực Xiêm Riệp, bán từ 4 - 6 con chó mỗi ngày tùy theo mùa. Những chiếc xe tải nhỏ chuyên dụng được trang bị lồng được sử dụng để đưa ít nhất 3.750 con chó mỗi tháng ra khỏi Siêm Riệp và đi qua các địa bàn khác trên cả nước để cung ứng cho các nhà hàng thịt chó ở Phnôm Pênh, thông qua các lò mổ ở thành phố Kampông Cham và Skun.

Tại thủ đô Phnôm Pênh, có hơn 110 nhà hàng chuyên về thịt chó, phần lớn trong số đó chỉ mở từ khoảng 2-3 năm trước. Một số nhà hàng nhập thịt chó đã giết mổ trước từ một chủ buôn ở ngoại thành.

Việc buôn bán và trao đổi chó diễn ra phổ biến. Những người bán chó cho các lái buôn thường đưa ra các lý do giải thích cho việc bán như sau – trả nợ cho các tổ chức tài chính vi mô, hoặc con chó của họ đã cắn hoặc săn gia súc, gia cầm hoặc nó có hành vi phá hoại. Trên khắp Campuchia, dìm nước hàng loạt đến chết là kỹ thuật giết mổ chó phổ biến nhất, tiếp theo là làm nghẹt thở, treo cổ và đập đầu bằng dùi cui. Một số lò giết mổ chó quy mô lớn ở ngoại thành Phnôm Pênh cung cấp nhu cầu thịt chó cho thủ đô này.

Các phát hiện bổ sung, bao gồm cả thông tin từ các cuộc phỏng vấn được thực hiện bởi các nhân viên điều tra của FOUR PAWS, đã cho thấy:

- Trên khắp Campuchia, hoạt động buôn bán thịt chó lên đến hàng triệu con và nước này cũng đóng vai trò là nguồn cung cấp chó quan trọng cho Việt Nam.
- Nhiều chủ nhà hàng được phỏng vấn ở Phnôm Pênh cho rằng nhu cầu tiêu thụ thịt chó đang gia tăng và cảm thấy sự thèm ăn thịt chó cũng đang tăng lên trên toàn thành phố.
- Sự đầu tư lớn của Trung Quốc vào các thành phố như Sihanoukville có thể sẽ thúc đẩy hoạt động buôn bán thịt chó.
- Nhu cầu thịt chó thường cao nhất trong thời tiết mát mẻ và mùa mưa (có liên quan chặt chẽ đến quan niệm cho rằng thịt chó giúp làm ấm cơ thể).
- Người tiêu dùng thịt chó (phụ nữ) cho biết các bác sĩ thường xuyên kê đơn thịt chó cho họ để chữa bệnh và dùng sau khi sinh con.
- Trong bối cảnh Campuchia thiếu đầu tư vào các chương trình kiểm soát bệnh dại và tiêm phòng cho chó, tình trạng buôn bán thịt chó là mối đe dọa sức khỏe cộng đồng lớn ở cả Campuchia và Việt Nam - nơi tiêu thụ chó của Campuchia. Trong quá trình điều tra, những con chó bị ốm, cắn lung tung và có dấu hiệu rõ ràng của bệnh thần kinh vẫn thường được buôn bán.
- Đại đa số những người tham gia buôn bán thịt chó báo cáo rằng họ muốn làm công việc khác nhưng thiếu kỹ năng hoặc tiền để thành lập việc kinh doanh thay thế và kiếm thu nhập tương đương.

Campuchia - Nghiên cứu thị trường về tình trạng buôn bán thịt chó

Từ tháng 1 đến tháng 4 năm 2019, tổ chức FOUR PAWS đã ủy thác cho một tổ chức nghiên cứu thị trường của Campuchia - Công ty TNHH Chiến lược & Phát triển Thị trường (MSD) tiến hành một nghiên cứu thị trường nhằm đánh giá thái độ và hành vi đối với việc tiêu thụ thịt chó ở Campuchia. Nghiên cứu này tập trung và hai khu vực Phnôm Pênh và Xiêm Riệp. Nghiên cứu bắt đầu với một cuộc khảo sát kiểm tra định lượng đối tượng tham gia, sau đó là khảo sát về thái độ và tình hình sử dụng và kết thúc bằng một giai đoạn định tính bao gồm các cuộc thảo luận nhóm với người tiêu dùng. Nghiên cứu chỉ ra rằng 53.6% số người được hỏi đã ăn thịt chó tại một số thời điểm nào đó trong đời (72.4% nam và 34.8% nữ). Tỷ lệ những người chỉ thử thịt chó một lần là thấp (6.7%) so với những người đã ăn thịt chó hơn 10 lần (52.6%). Chỉ có 12.2% số người được hỏi cho biết họ ăn thịt chó thường xuyên (được định nghĩa là đã ăn thịt chó trong vòng một tháng qua và hơn 10 lần trước đó). Ngoài sự phân chia giới tính rõ ràng, việc tiêu thụ của các đối tượng khác nhau là tương tự.

Trong khi nghiên cứu này tập trung vào động cơ và hành vi của những người ăn thịt chó, một cuộc khảo sát ban đầu về tính phổ biến cho thấy thịt chó là một món ăn gây tranh cãi đối với nhiều người Khme và trên thực tế, 59.8% trong tổng số người được hỏi về việc tiêu thụ thịt nói chung cho biết họ không ăn thịt chó.

Thịt chó thường được ăn trong các buổi nhậu nhẹt nhóm, nơi mọi người ăn chung với nhau, đặc biệt là giữa nam giới. Cách ăn thịt chó thường thấy nhất là cùng bạn bè sau khi làm việc và kèm theo uống rượu. Thịt chó thường được coi là một thực phẩm thay thế cho thịt bò vì được ăn khi uống rượu, ăn chung với bạn bè hoặc gia đình và được nấu chín và sau đó ăn theo cách tương tự thịt bò. Theo đó, một đĩa thịt chó không phải chỉ dành một người ăn mà là món mồi chung trong suốt một buổi uống rượu. Thịt chó có giá khoảng 5.000 Riel Campuchia (KHR), tương đương 1.25 đô la cho một đĩa, so với thịt bò ở mức 10.000 KHR (2.50 đô la).

Trong các buổi thảo luận nhóm tập trung được tổ chức tại Phnôm Pênh và Xiêm Riệp, người tiêu dùng thịt chó không tỏ ra quá lo lắng về những nguy cơ tiềm ẩn đối với sức khỏe khi ăn thịt chó. Nói chung, thịt chó được xem giống như bất kỳ loại thịt nào khác. Tuy nhiên, mối quan tâm chính mà người tiêu dùng thể hiện là họ nên ăn bao nhiêu hoặc ăn ở đâu hơn là ăn thịt chó có an toàn hay không. Do quan niệm thịt chó có tác dụng làm ấm cơ thể, những người được hỏi cho biết chỉ nên ăn thịt chó ở mức độ vừa phải và một số người cho rằng không nên ăn thịt chó ở nhà vì có thể gặp điều không may.

Thịt chó dường như không phải là một món ăn truyền thống và trên thực tế không được người tiêu dùng xem là một phần của văn hóa Campuchia. Thay vào đó, họ nhận thấy rằng đây là một thói quen có nguồn gốc từ nước ngoài, xuất phát từ khi có một cộng đồng người Việt Nam đáng kể tại Campuchia.

Nghiên cứu thị trường về tình trạng buôn bán thịt chó mèo tại Việt nam

Từ tháng 7 đến tháng 9 năm 2019, tổ chức FOUR PAWS đã thực hiện một nghiên cứu thị trường tương tự ở Việt Nam về cả việc tiêu thụ thịt chó và thịt mèo. Nghiên cứu tập trung vào hai thành phố Hà Nội và Hồ Chí Minh, nhằm đánh giá sự khác biệt vùng miền trong hoạt động tiêu dùng thịt chó. Nghiên cứu bắt đầu với một cuộc khảo sát kiểm tra định lượng đối tượng tham gia, nối tiếp bằng khảo sát về hình thức sử dụng và thái độ và kết thúc bằng giai đoạn định tính bao gồm các cuộc thảo luận nhóm với người tiêu dùng.

Nghiên cứu cho thấy 14% những người sống ở thành phố Hồ Chí Minh (TP HCM) đã từng ăn thịt chó, so với 60% những người ở Hà Nội. Với thịt mèo, 3% đã từng ăn thịt mèo ở TP HCM so với 8% ở Hà Nội. Cũng có sự khác biệt rõ rệt trong tỉ lệ nam và nữ, với số lượng nam giới đã ăn thịt chó và mèo xấp xỉ gấp đôi so với nữ - 78% nam giới trên cả hai thành phố đã ăn thịt chó và 22% ăn thịt mèo, trong khi đó dữ liệu này ở nữ giới lần lượt là 37% và 10%. Trong những người được lựa chọn ngẫu nhiên không có người ăn thịt mèo thường xuyên ở cả hai thành phố (ăn thường xuyên được xác định là đã ăn trong vòng một tháng qua và hơn 10 lần trước đó), nhưng đối với thịt chó, 10% nam giới và 2% nữ giới là người tiêu dùng thường xuyên, với tỷ lệ phần trăm ở Hà Nội cao hơn so với tại TP HCM cho cả hai giới.

Ngoài sự phân chia giới tính rõ ràng, việc tiêu thụ thịt chó khá tương tự trên nhiều đối tượng. Tuy nhiên, có một vài điều khá kì lạ đối với những người trẻ tại Việt Nam, một người ăn thịt chó điển hình thường là:

- Nam giới
- Sống tại miền Bắc hoặc sinh ra tại miền Bắc Việt Nam
- Từ 25 tuổi trở lên
- Thu nhập cá nhân hàng tháng từ 4,500,000 – 6,499,999 đồng và có thu nhập hộ gia đình khoảng từ 9,500,000 - 10,499,999 đồng mỗi tháng
- Đã kết hôn và có con
- Trình độ học vấn ít nhất là tốt nghiệp trung học phổ thông
- Là người làm việc văn phòng.

Người ăn thịt mèo, xét trên hầu hết các khía cạnh, thường phù hợp với hình mẫu của người ăn thịt chó; tuy nhiên, với dữ liệu ít ỏi, chúng tôi không có định nghĩa chính xác được về người ăn thịt mèo.

Độ tuổi mọi người bắt đầu ăn thịt chó và mèo, trung bình khoảng 18 - 19 tuổi. Tuy nhiên, nhiều người có thói quen ăn thịt chó từ nhỏ do sinh ra trong một gia đình ăn thịt chó, hoặc ngược lại có người chỉ bắt đầu ăn thịt chó khi đã lớn vì áp lực phải tham gia cùng các đồng nghiệp sau khi bắt đầu đi làm. Ngoài ra, trong các gia đình ăn thịt chó và mèo, dường như có một thói quen phổ biến trong các bậc cha mẹ là "lừa" con cái họ ăn thịt chó hoặc mèo lần đầu tiên.

Mặc dù tình trạng tiêu thụ thịt chó và mèo liên tục vẫn còn là một vấn đề tại Việt Nam, nhưng quan trọng là đã có sự phản đối mạnh mẽ đối với hành động này trong cộng đồng. Cụ thể, tại TP HCM, 88% số người được hỏi cho biết họ sẽ từ chối ăn thịt chó và 89% sẽ từ chối mèo (gần như toàn bộ những người sẽ từ chối thịt chó). Tại Hà Nội, mức độ từ chối thấp hơn, với 44% có khả năng sẽ từ chối thịt chó và 50% người sẽ từ chối thịt mèo.

11.2 Các cuộc điều tra của các tổ chức liên minh

Liên minh Không Thịt Chó Indonesia - Chợ động vật sống ở Bắc Sulawesi

Ở Bắc Sulawesi (Indonesia), ước tính có khoảng 200 "chợ truyền thống" trên khắp địa bàn tỉnh, nhiều trong số đó có tên là "pasar extreme" ("chợ cực đoan"). Tại những khu chợ này, sự tàn ác mà những con vật phải chịu đựng khi bị giết mổ tại chỗ là không thể tưởng tượng được.

Sau khi khách hàng đã lựa chọn chó và mèo để giết mổ, những con vật sẽ bị người bán đập vào đầu một hoặc hai nhát bằng dùi cui và sau đó bị thui sống để loại bỏ lông. Tất cả những điều này xảy ra ngay trước mắt người dân địa phương và khách du lịch, cũng như các con vật bị nhốt trong lồng đang hoảng sợ chui rúc, run rẩy và chờ đến lượt.

Những chợ kiểu này rất phổ biến với người dân địa phương và trẻ em cũng thường chơi ở chợ, nơi mà không chỉ có chó, mèo, mà còn cả gà, vịt, các động vật sống đang chờ chết khác, cùng với nhiều loài động vật hoang dã được bảo tồn, cá, dơi và chuột. Người ta ước tính rằng chỉ riêng ở chợ cực đoan Tomohon, từ 40 - 60 con chó bị giết thịt mỗi tuần, nhưng con số đó tăng lên tới khoảng 200 con chó mỗi tuần trong một số lễ hội nhất định (Giáng sinh, Lễ Tạ ơn, v.v.). Ước tính có khoảng 50 con mèo bị giết thịt mỗi tuần tại chợ Tomohon, và con số này tăng lên tới 150 con mỗi tuần trong các dịp lễ hội tương tự như trên.

Liên minh Không thịt chó Indonesia - Điều tra về tình trạng buôn bán thịt chó tại Surakarta

Tháng 1 năm 2019, một tổ công tác của Liên minh Không Thịt chó Indonesia (DMFI) đã tiến hành các cuộc điều tra chuyên sâu về tình trạng buôn bán thịt chó ở Surakarta, thường được gọi là "Solo", một thành phố trên hòn đảo đông dân Java của Indonesia. Khảo sát này được thực hiện sau khi các cuộc điều tra trước đó của DMFI và thành viên DMFI, Mạng lưới Viện trợ Động vật Jakarta về tình trạng buôn bán thịt chó tại khu vực thành phố năm 2016 – 2017 đã xác định Surakarta là một "điểm nóng" quan trọng về nhu cầu thịt chó tại Java.

Cuộc điều tra năm 2019 đã chứng thực những phát hiện trước đó về quy mô khổng lồ của hoạt động buôn bán thịt chó ở Solo, với ước tính 14.000 con chó bị giết mổ mỗi tháng; và đây là thành phố đóng vai trò trung tâm của phần lớn hoạt động buôn bán thịt chó trên khắp hòn đảo, thúc đẩy tình trạng buôn bán chó sống và bất hợp pháp tại các tỉnh xung quanh, đặc biệt là Tây Java. Tình trạng buôn bán hàng loạt và không được kiểm soát này đã thúc đẩy hoạt động trộm chó và chuyển dịch quy mô lớn những con chó không rõ bệnh và tình trạng tiêm phòng ra vào các khu vực đông đúc dân cư. Đây chính là mối quan ngại sâu sắc khi bệnh dại vẫn tồn tại trên khắp các tỉnh trên đảo, ngoại trừ các thành phố của Jakarta và Yogyakarta – những nơi đã tập trung nhiều nguồn lực và nỗ lực để bảo vệ và duy trì tình trạng không bệnh dại. Tình hình ở Trung Java cũng rất đáng quan ngại khi nhu cầu thịt chó đang thúc đẩy hoạt động buôn bán chó trên khắp hòn đảo.

© FOUR PAWS | Animal Rescue Cambodia

11.3 Các Tổ chức Liên minh với FOUR PAWS tại Đông Nam Á và hoạt động tại địa phương

Chương trình hợp tác Đông Nam Á

Chương trình Hợp tác Đông Nam Á nhằm Chăm sóc Động vật hoang của tổ chức FOUR PAWS đã được triển khai vào năm 2018 và bao gồm các dự án sau:

Bảo vệ Động vật ở Chùa – tại Phnôm Pênh, Campuchia
Ở Campuchia, nỗi khổ mà chó và mèo phải chịu đựng là vô cùng lớn. Năng lực thú y yếu kém, tình trạng buôn bán thịt chó tràn lan và những cá thể động vật không mong muốn thường bị vứt tại các chùa với quan niệm sai lầm là các nhà sư sẽ chăm sóc chúng. Tổ chức FOUR PAWS đã hợp tác với tổ chức từ thiện địa phương - Cứu hộ Động vật Campuchia để cung cấp các dịch vụ thú y cần thiết cho cộng đồng địa phương, tập trung hoạt động tại các chùa Phật giáo nhằm cải thiện phúc lợi, nâng cao giáo dục và nhận thức về động vật. Dự án này cũng nhằm mục đích đào tạo các bác sĩ thú y trẻ tuổi người Campuchia trong việc thiến/hoạn và chăm sóc động vật hoang cũng như xoá bỏ những quan niệm sai lầm gắn liền với thịt chó.

Mèo Cũng Đáng Để Quan Tâm – tại Đà Nẵng & Hội An, VIỆT NAM
Trong khi hầu hết mọi người đã biết đến tình trạng buôn bán thịt chó, thì rất ít người biết về tình hình trộm cắp và buôn bán thịt mèo đang diễn ra tràn lan. Được biết đến với cái tên 'tiểu hổ", món ăn này đang ngày càng phổ biến trong các nhà hàng tại Việt Nam. Tổ chức FOUR PAWS và các nhóm PAWS vì Lòng trắc ẩn và Phúc lợi cho Mèo tại Việt Nam đã phát động dự án "Mèo Cũng Đáng Để Quan Tâm" ở miền Trung Việt Nam, tập trung vào việc nâng cao nhận thức của người dân địa phương về vấn đề này, bảo vệ mèo khỏi tình trạng buôn bán, giải cứu mèo khi cần cũng như cung cấp dịch vụ hoạn/thiến miễn phí cho chủ nuôi cũng như mèo hoang. Dự án cũng bao gồm các cuộc hội thảo tại các trường học tại địa phương để lan toả thông điệp yêu thương với tất cả các loài động vật.

Ở Indonesia, hoạt động buôn bán thịt chó diễn ra với quy mô khá lớn dẫn tới sự đau khổ của cả chó cưng và chó hoang do thiếu các quy định về việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm cũng như thiếu hiểu biết về nhu cầu cơ bản của động vật

Chăm sóc động vật hoang tại Borneo, INDONESIA
Sâu trong khu vực rừng nhiệt đới, Tổ chức FOUR PAWS đang vận hành dự án đầu tiên và duy nhất của loại hình này tại Kalimantan, Borneo, tập trung vào việc cải thiện phúc lợi động vật hoang đồng thời với việc bảo vệ động vật hoang dã đang bị đe dọa khỏi các bệnh có thể lây truyền từ động vật nuôi. Kết hợp với đối tác địa phương là tổ chức Pro Natura, nhóm công tác đã thiết lập các phòng khám khử trùng di động, chủ yếu dành cho mèo; chữa trị cho động vật bị bệnh và bị thương; cũng như giáo dục cộng đồng về việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm.

Chương trình Dhrama – tại Bali, INDONESIA
Chương trình Dharma khuyến khích các nguyên tắc "Một Sức khỏe" để cải thiện quyền lợi của chó trong các cộng đồng dân cư Bali trên khắp khu vực Đông Bali. Khu vực hành chính cấp hai Karangasem là một trong những khu vực nghèo nhất của Bali và cũng là nơi có số ca bệnh dại ở người được ghi nhận cao nhất vào năm 2018 cùng với tình trạng buôn bán thịt chó rất phát triển. Mục đích của dự án là thiết lập một nỗ lực bền vững được cộng đồng hỗ trợ nhằm giảm thiểu mối đe dọa từ bệnh dại ở người và chó ở Bali, thông qua việc thành lập một dự án Phòng khám Thú y và Cứu trợ ở Karangasem. Dự án cũng tài trợ tổ chức các ngày sức khỏe động vật hàng tháng tại đại phương, nơi các thành viên trong cộng đồng có thể cho chó của họ đến triệt sản và tiêm phòng miễn phí cũng như giáo dục cộng đồng địa phương về những rủi ro vốn có liên quan đến hoạt động buôn bán thịt chó và mèo.

Dự án Lòng trắc ẩn Thông qua Giáo dục tại Jakarta, INDONESIA
Ở Indonesia, sự đau khổ diễn ra trên diện rộng với cả động vật đồng hành và động vật hoang dã. Hoạt động buôn bán thịt chó diễn ra với quy mô khá lớn dẫn tới sự đau khổ của cả chó cưng và chó hoang do thiếu các quy định về việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm cũng như thiếu hiểu biết về nhu cầu cơ bản của động vật. Để giải quyết vấn đề này,tổ chức FOUR PAWS đã hợp tác với tổ chức từ thiện Mạng lưới Hỗ trợ Động vật Jakarta để xây dựng một chương trình giáo dục trực tuyến hấp dẫn với nhiều bộ công cụ, tài liệu và bài học về phúc lợi động vật nhằm lan toả nhận thức và cung cấp tài liệu đào tạo cho cả giáo viên, học sinh và cộng đồng. Dự án cũng hỗ trợ các buổi thảo luận giáo dục và thuyết trình cho các trường học, đại sứ quán, tổ chức và tại các sự kiện trên khắp thủ đô Jakarta.

Những chú chó bị lãng quên của Thái Lan – tại Bang Saphan, THÁI LAN
Trong khi Thái Lan nổi tiếng với những ngôi đền, bãi biển đẹp và ẩm thực ngon, ít người biết đến sự đau khổ của đầy rẫy những con chó và mèo hoang trên khắp đất nước này. Tổ chức FOUR PAWS đã hợp tác với tổ chức từ thiện địa phương – Tổ chức Cứu hộ Chó Headrock, để xây dựng một cứu trợ và cung cấp dịch vụ thú y cho một khu vực rộng lớn, nghèo nàn ở miền Trung Thái Lan. Tại tỉnh Prachuap Khiri Khan, dự án đã cung cấp các dịch vụ thú y và nuôi dưỡng thiết yếu cho hơn 2.000 con chó, chủ yếu sống trong khuôn viên của các ngôi đền, cũng như ứng phó với các trường hợp khẩn cấp, cung cấp dịch vụ thiến/hoạn miễn phí và hỗ trợ công tác giáo dục các nhà sư, các nữ tu và những người chăm sóc chăm sóc thú hoang tại địa phương.

11.4 Các Liên minh của tổ chức FOUR PAWS

Liên minh Bảo vệ Chó Châu Á (ACPA)

Được thành lập vào tháng 5 năm 2013, Liên minh Bảo vệ Chó Châu Á (ACPA) là một liên minh quốc tế của các tổ chức bảo vệ động vật bao gồm tổ chức Động vật Châu Á (Animals Asia), Tổ chức Thay đổi vì Động vật (Change for Animals Foundation), Tổ chức Nhân đạo Quốc tế (Humane Society International) và tổ chức FOUR PAWS. ACPA cam kết hiện thực hóa mục tiêu kép là loại bỏ bệnh dại và chấm dứt tình trạng buôn bán cũng như nhu cầu tiêu thụ thịt chó tại Việt Nam.

Trong bối cảnh nhiều quốc gia trong khu vực đã cam kết loại bỏ bệnh dại - một căn bệnh có tác động đáng kể đến kinh tế, sức khỏe con người và phúc lợi động vật - vào năm 2020, ACPA đang nỗ lực xây dựng các mối quan hệ hợp tác với các chính phủ các nước Đông Nam Á, nơi tình trạng buôn bán thịt chó diễn ra phổ biến, nhằm tăng cường và thực thi các quy định hiện hành về cấm buôn bán thịt chó.

Bằng cách hợp tác với các chính phủ và các chuyên gia về sức khỏe con người và động vật, ACPA đã đạt được lệnh cấm buôn bán chó giữa Thái Lan và Việt Nam

Bằng cách hợp tác với các chính phủ và các chuyên gia về sức khỏe con người và động vật, ACPA đã đạt được lệnh cấm buôn bán chó giữa Thái Lan và Việt Nam. Cục Thú y Việt Nam cũng ban hành một chỉ thị nhằm ngăn chặn tình trạng nhập khẩu chó bất hợp pháp. Với sự hỗ trợ của chính phủ, ACAP thực hiện các chiến dịch tại các khu vực biên giới chính nhằm xử lý các đối tượng buôn bán bất hợp pháp và sẽ tiếp tục hợp tác chặt chẽ với chính quyền các quốc gia trong khu vực và các cơ quan thực thi pháp luật địa phương để đảm bảo chấm dứt hoạt động buôn bán tàn nhẫn này.

ACPA cam kết chấm dứt nạn buôn bán thịt chó và tập trung vào các hoạt động sau:

- Hợp tác và hỗ trợ các chính phủ và chính quyền địa phương tại các quốc gia Đông Nam Á thực thi các quy định hiện hành nhằm đảm bảo các quốc gia này thực hiện cam kết loại bỏ bệnh dại vào năm 2020
- Nêu bật các mối đe dọa đến sức khỏe con người gắn liền với nạn buôn bán thịt chó và các hoạt động giết mổ, xẻ thịt và tiêu thụ thịt chó
- Cung cấp các giải pháp quản lý số lượng chó một cách bền vững và nhân văn
- Thúc đẩy việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm
- Khuyến khích thái độ cảm thông đối với những con chó bằng cách nêu bật những tác động tích cực của loài chó đối với xã hội.

Liên minh Không Thịt chó Indonesia (DMFI)

Liên minh Không Thịt chó Indonesia (DMFI) được thành lập vào tháng 11 năm 2017 bởi Tổ chức Nhân đạo Quốc tế, Tổ chức Thay đổi vì Động vật, Mạng lưới Phúc lợi Động vật Jakarta và Tổ chức Những người bạn của Động vật Jogya nhằm kêu gọi chấm dứt tình trạng buôn bán thịt chó tàn nhẫn và nguy hiểm tại Indonesia. Tổ chức FOUR PAWS đã chính thức tham gia vào Liên minh này từ tháng 5 năm 2018.

DMFI cam kết hợp tác với cộng đồng địa phương, người nổi tiếng và chính quyền để nâng cao nhận thức về nạn buôn bán thịt chó bất hợp pháp và những mối đe dọa mà nó gây ra cho sức khỏe con người và động vật, cũng như nỗi thống khổ mà nó gây ra cho hàng triệu con chó năm.

DMFI cam kết:

- Nêu bật các rủi ro đối với sức khỏe con người gắn liền với tình trạng buôn bán và tiêu thụ chó
- Khuyến khích một thái độ cảm thông hơn đối với loài chó
- Thúc đẩy việc sở hữu thú cưng có trách nhiệm
- Cung cấp các giải pháp quản lý và loại bỏ bệnh dại cho chó một cách nhân đạo và bền vững
- Hỗ trợ chính phủ để đảm bảo Indonesia hoàn thành cam kết loại bỏ bệnh dại vào năm 2020
- Trang bị cho các cơ quan thực thi pháp luật tại địa phương những kỹ năng, nguồn lực và kiến thức để đảm bảo thực thi đầy đủ các quy định và pháp luật hiện hành.

© FOUR PAWS

© Animal Rescue Cambodia

12. Tham khảo

- ABTA – The Travel Association. (2019). **Animals in Tourism**. https://www.abta.com/industry-zone/raising-standards-in-the-industry/animals-in-tourism
- Asia Canine Protection Alliance. (2015). **Vietnamese authorities clamp down on illegal importation of dogs and dog meat**. http://www.acpagroup.org/acpa-s-work/acpa-news/item/35-vietnamese-authorities-clamp-down-on-illegal-importation-of-dogs-and-dog-meat.html.
- Asia Canine Protection Alliance. (2013). **Risk Assessment - The Risk the Dog Meat Trade Poses to Rabies Transmission and the ASEAN Plus 3 Countries' Pledge to Eliminate Rabies by 2020**. http://acpagroup.org/images/resources/Risk%20Assessment_TheIllegalTradeinDogsandRabiesTransmission_ACPA.pdf
- Adiani, S. & Tangkere, E. (2007). **Rabies Case Study On Dog's Head (Canis Familiaris) in Manado, Airmadidi & Langowan Wet Markets**. In B.P. Priosoeryanto & R. Tiuria (Eds.), *Proceeding of the Mini Workshop*, Southeast Asia Germany Alumni Network (SEAG), Manado, Indonesia. Kassel University Press.
- Agence France-Presse (AFP). (2015, January 29). **3 Tons Of Live Cats Destined To Be Eaten Have Been Seized In Vietnam**. https://www.businessinsider.com/afp-thousands-of-live-cats-from-china-seized-in-vietnam-2015-1
- Anh, D.D., Lopez, A.L., Thiem, V.D., Grahek, S.L., Duong, T.N., Park, J.K., Kwon, H.J., Favorov, M., Hien, N.T. & Clemens, J.D. (2011). **Use of Oral Cholera Vaccines in an Outbreak in Vietnam: A Case Control Study**. *PLoS Neglected Tropical Diseases*, 5(1): e1006, doi:10.1371/journal.pntd.0001006.Vietnam's Capital Urges Residents to Stop Eating Dog Meat. (2018, September 11) https://apnews.com/f39266416eb34ad6b41fdfe9efee1899
- Arkow, P. (2014). **Form of emotional blackmail: Animal abuse as a risk factor for domestic violence**. *Domestic Violence Report*, 19(4), 49-60.
- American Veterinary Medical Association (2013). **Guideline for the Euthanasia of Animals: 2013 Edition**. https://www.avma.org/KB/Policies/Documents/euthanasia.pdf
- Belotto, A., Leanes, L.F., Schneider, M.C., Tamayo, H. & Correa, E. (2005). **Overview of Rabies in the Americas**. *Virus Research*, 111(1): 5-12.
- Bendixsen, T. (2014). **There Is Hope for the Victims of the Vietnam Dog Meat Trade**. https://www.onegreenplanet.org/animalsandnature/there-is-hope-for-the-victims-of-the-vietnam-dog-meat-trade
- Bhikkhu, Thanissaro. (1993). **The Buddhist Monastic Code I**. https://www.accesstoinsight.org/lib/authors/thanissaro/bmc1.pdf
- Bloomberg. (2008). **Dog Meat May Be Spreading Vietnam's Cholera Outbreak in Hanoi**. https://www.amchamvietnam.com/dog-meat-may-be-spreading-vietnam-s-cholera-outbreak-in-hanoi/
- Australian Associated Press. (2019, September 16). **Ho Chi Minh City tries to deter dog eating**. *Canberra Times*. https://www.canberratimes.com.au/story/6388949/ho-chi-minh-city-tries-to-deter-dog-eating/
- Chalermchaikit T., Navarat A., Muangyai M., Bhahmsa R. & Churnkasian P. (1982). **Epidemiological surveillance of trichinosis outbreak in Petchaboon Province**. *The Thai Journal of Veterinary Medicine*, 12(1), 22.
- Cochrane, J. (2017, March 25). **Indonesians' Taste for Dog Meat Is Growing, Even as Others Shun It**. *The New York Times*. https://www.nytimes.com/2017/03/25/world/asia/indonesia-dog-meat.html
- Coconuts Bali. (2019, July 4). **Nearly 80 Stalls Closed since Dog Meat Trade Ban, Officials Say Recent Inspection Found Some Still Selling RW**. *Coconuts Bali*. https://coconuts.co/bali/news/nearly-80-stalls-closed-since-dog-meat-trade-ban-officials-say-recent-inspection-found-some-still-selling-rw/
- Cui, J. & Wang, Z.Q. (2001). **Outbreaks of Human Trichinellosis Caused by Consumption of Dog Meat in China**. *Parasite.*, 8(2 - supply), S74-S77.doi:10.1051/parasite/200108s2074.
- Currie, C. L. (2006). **Animal cruelty by children exposed to domestic violence**. *Child abuse & neglect*. 30(4), 425-435.
- Daly, Beth, and L. L. Morton. (2009). **Empathic Differences in Adults as a Function of Childhood and Adult Pet Ownership and Pet Type**. *Anthrozoos: A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals*. 22, 371–82. doi:10.2752/089279309X12538695316383.
- Das, K. (2019, January 18). **Vietnam's Tourism Industry Continues Its Growth in 2018**. *Vietnam Briefing News*. https://www.vietnam-briefing.com/news/vietnams-tourism-industry-continues-growth-2018.html/
- Dog Meat Free Indonesia. (2018a). **TripAdvisor Removes Promotion of North Sulawesi's Brutal Live Animal Markets Following DMFI's Investigations**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/tripadvisor-removes-promotion-of-north-sulawesi-s-brutal-live-animal-markets-following-dmfi-s-investigations.
- Dog Meat Free Indonesia (2018b). **Campaigners Rejoice as Indonesian Government Pledges to Ban Dog and Cat Meat Trade**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/campaigners-rejoice-as-indonesian-government-pledges-to-ban-dog-and-cat-meat-trade
- Dog Meat Free Indonesia. (2018c). **North Sulawesi Governor accused of hypocrisy as Manado set to host World Rabies Day events whilst brutal dog meat trade allowed to thrive**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/north-sulawesi-governor-accused-of-hypocrisy-as-manado-set-to-host-world-rabies-day-events-whilst-brutal-dog-meat-trade-allowed-to-thrive-2
- Dog Meat Free Indonesia. (n.d.), **Dogs Deserve Better**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/issues/dog-meat-trade. Accessed 19 Sept. 2019.
- Dog Meat Free Indonesia. (2019a). **Horrific footage reveals large-scale trade in dogs for human consumption in Indonesia, defying the government's pledge to end the trade**, 25 April 2019, https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/horrific-footage-reveals-large-scale-trade-in-dogs-for-human-consumption-in-indonesia-defying-the-government-s-pledge-to-end-the-trade
- Dog Meat Free Indonesia. (2019b). **Central Java's Karanganyar Regency Announces Action Plan to End the Dog Meat Trade after Campaigners Expose Brutal Trade in Dogs for Human Consumption**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/central-java-s-karanganyar-regency-announces-action-plan-to-end-the-dog-meat-trade-after-campaigners-expose-brutal-trade-in-dogs-for-human-consumption
- Dog Meat Free Indonesia. (2019c). **250,000 petition signatures are presented to Indonesia's North Sulawesi Governor defying Government's call to end the dog and cat meat trade**. https://www.dogmeatfreeindonesia.org/our-work/news/item/central-java-s-karanganyar-regency-announces-action-plan-to-end-the-dog-meat-trade-after-campaigners-expose-brutal-trade-in-dogs-for-human-consumption
- Fahrion, A. S. Taylor, L. H., Torres, G., Muller, T., Durr, S., Knopf, L., de Balogh, K., Gordoncillo, M. J. & Abela-Ridder, B. (2017). **The Road to Dog Rabies Control and Elimination - What Keeps Us from Moving Faster?** *Frontiers in Public Health*. vol. 5, 103, doi:10.3389/fpubh.2017.00103.
- Fankhauser, P. (2018), **The Next Step in Our Animal Welfare Policy**. https://www.thomascookgroup.com/blog/details/the-next-step-in-our-animal-welfare-policy
- Fazira, E. (2018). **Asian Trends in Pet Food and Pet Health**. https://vivasia.nl/wp-content/uploads/2018/10/Euromonitor-International.pdf
- Hampson, K., Dushoff, J., Cleaveland, S., Haydon, D. T., Kaare, M., Packer C. & Dobson A. (2009). **Transmission Dynamics and Prospects for the Elimination of Canine Rabies**. PLoS Biology 7(3): e1000053. https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1000053
- Hampson, K., Coudeville, L., Lembo, T., Sambo, M., Kieffer, A., Attlan, M., Barrat, J., Blanton, J. D., Briggs, D. J., Cleaveland, S., Costa, P., Freuling, C. M., Hiby, E., Knopf, L., Leanes, F., Meslin, F. X., Metlin, A., Miranda M.E., Müller, T., Nel, L. H., Recuenco, S., Rupprecht, C. E., Schumacher, C., Taylor, L., Vigilato, M. A., Zinsstag, J.,

Dushoff J. & Global Alliance for Rabies Control Partners for Rabies Prevention. (2015). Estimating the Global Burden of Endemic Canine Rabies. PLoS Neglected Tropical Diseases. doi: 10.1371/journal.pntd.0003709.Thanh Hien News. (2016, January 13). **1 Ton of Dogs, Cats Seized before Reaching Northern Vietnam Restaurants**. http://www.thanhniennews.com/society/1-ton-of-dogs-cats-seized-before-reaching-northern-vietnam-restaurants-58045.html

- Hodal, K. (2013). **How Eating Dog Became Big Business in Vietnam**. *The Guardian*. https://www.theguardian.com/world/2013/sep/27/eating-dog-vietnam-thailand-kate-hodal
- Hu, R. L., Fooks, A. R., Zhang, S. F., Liu, Y. & Zhang, F. (2008). **Inferior Rabies Vaccine Quality and Low Immunization Coverage in Dogs (Canis Familiaris) in China**. *Epidemiology and Infection*, 136(11), 1556–63. doi:10.1017/S0950268807000131.
- Jacobs, S. (2018, January 25). **Sickening Footage of Dog Slaughter at Indonesian Markets Released**. *Sydney Morning Herald*., https://www.smh.com.au/environment/conservation/sickening-footage-of-dog-slaughter-at-indonesian-markets-released-20180124-h0nke9.html
- Kantar Research on behalf of World Animal Protection. (2017). **Wild Animals in Entertainment**. s.l.: s.n
- K9 Magazine. (2016). **Changing the Outlook for Dogs in the Philippines: The Next Generation Has Its Say on Dog Meat Trade**. http://www.k9magazine.com/changing-the-outlook-for-dogs-in-the-philippines-the-next-generation-has-its-say/
- Khamboonruang, C.. (1991) **The Present Status of Trichinellosis in Thailand**. *Southeast Asia Journal of Tropical Medicine and Health*. 22(suppl), 312-315.
- Kidd, A. H., & Kidd, R. M. (1989). **Factors in Adults' Attitudes toward Pets**. *Psychological Reports*. 65, 903-910.
- Kureishi, A., Xu, L. Z., Wu, H. & Stiver, H. G. (1992). **Rabies in China: Recommendations for Control**. *Bulletin of the World Health Organization*. 70(4), 443–50.
- Lee, D. (2018, January 30). **Dogs, Cats Slaughtered: "Extreme" Markets Horrify Activists**. https://www.rappler.com/world/regions/asia-pacific/indonesia/bahasa/englishedition/194790-dog-cat-markets-animal-cruelty.
- Llewellyn, A. & Nasution, A. R. (2017, November 23). **The Uncomfortable Truth Behind Indonesia's Dog Meat Trade**. https://www.vice.com/en_au/article/8x5jqp/the-uncomfortable-truth-behind-indonesias-dog-meat-trade
- McPhedran, S. (2009). **Animal Abuse, Family Violence, and Child Wellbeing: A Review**. *Journal of Family Violence*. 24 (1), 41–52. doi:10.1007/s10896-008-9206-3.
- Ministry of Tourism Cambodia (2019). **Tourism Statistics Report – Year 2018**. https://www.tourismcambodia.com/img/resources/cambodia_tourism_statistics_2018.pdf
- Murray, B.. (2018, September 14. **Vietnam Dog Meat Diners Are out of Fashion – Meet the Vendors Keeping the Tradition Alive**. *Inews*.. https://inews.co.uk/news/world/vietnam-dog-meat-restaurants-vendors-hanoi-protests/
- Nam, L. (2019, September 12). **Saigon urges residents to stop eating dog meat**. VN Express International. https://e.vnexpress.net/news/life/trend/saigon-urges-residents-to-stop-eating-dog-meat-3982376.html
- Ngo, T. C., Nguyen, D. T., Tran, H. H, Le, T. H., Nguyen, H. T., Diep, T. T., Lan Nguyen, T. P., Nguyen, B. M., Tran, N. D., Yamashiro, T., Morita, K., Nguyen, T. H. & Ehara, M. (2011). **Imported Dogs as Possible Vehicles of Vibrio Cholerae O1 Causing Cholera Outbreaks in Northern Vietnam**. *The Open Infectious Diseases Journal*, 5(1), 127–34. doi: 10.2174/1874279301105010127
- Nguyen, K. A. T., Ngo, G. C., Nguyen, D. V., Nguyen, T. Q., Phan, T. T. et al. (2008). **Quick detection of genomic rabies virus by direct RT PCR**. [Article in Vietnamese] *Vietnam J Mil Pharm Med*, 33, 114–118.
- Nguyen, A. K., Nguyen, D. V., Ngo, G. C., Nguyen, T. T., Inoue, S., Yamada, A., Dinh, X. K., Nguyen, D. V., Phan, T. X., Pham, B. Q., Nguyen, H. T. & Nguyen, H.T. (2011). **Molecular Epidemiology of Rabies Virus in Vietnam (2006-2009)**. *Japanese Journal of Infectious Diseases*, 64(5), 391–96.
- Nibert, D. (2017). **Animal Oppression and Capitalism**. ABC-CLIO. 978-1-4408-5074-5.
- Association of South-East Asian Nations. (2015). **ASEAN Rabies Elimination Strategy**. https://asean.org/storage/2017/02/ASEAN-Rabies-Elimination-Strategy.pdf
- **Hanoi's plan to ban dog meat puts pressure on hundreds of vendors**. (2018, October 1). 2018. https://asia.nikkei.com/Business/Business-trends/Hanoi-s-plan-to-ban-dog-meat-puts-pressure-on-hundreds-of-vendors
- OIE (World Organisation for Animal Health). (2014). **Benchmark Document: Rabies and Rabies-Related Initiatives in ASEAN Member States (2014)**. http://www.rr-asia.oie.int/fileadmin/SRR_Activities/STANDZ/Benchmark_Document_Final_V7.pdf
- OIE (World Organisation for Animal Health). (2017). **The Global Animal Welfare Strategy**. https://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Animal_Welfare/docs/pdf/Others/EN_OIE_AW_Strategy.pdf
- Penman, A. (2019, 25 April). **Dog Campaigners Demand Action Not Words over Horror Meat Markets**. *The Mirror*. https://www.mirror.co.uk/news/indonesia-vowed-stop-dog-meat-14579168.
- Perry, S. (2014, 22 November). **For the Love of Dog**. *South China Morning Post*. https://www.scmp.com/magazines/post-magazine/article/1644440/love-dog.
- Pew Research Center. (2015). **The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050**. https://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/11/2015
- Phillips, A. (2014). **Understanding the Link between Violence to Animals and People**. https://aspcapro.org/sites/default/files/Understanding%20the%20Link%20between%20Violence%20to%20Animals%20and%20People.pdf
- Polak, K. (2018). **Going Dog Meat-Free in Indonesia to Help End Rabies**. https://endrabiesnow.org/stories/view/going-dog-meat-free-in-indonesia-to-help-end-rabies.
- Quimpo, G. S.. (2015, November 24). **End the Dog Meat Trade**. Animal Blawg. https://animalblawg.wordpress.com/2015/11/24/end-the-dog-meat-trade/.
- Republic of the Philippines Metropolitan Manila Commission Quezon City – Office of the Vice-Governor. (1982). Ordinance No. 82-02. https://paws.org.ph/downloads/mmc_ord_8202.pdf
- Sack, D. A., Sac, B. S., Nair, G. B. & Siddique, A. K. (2004). **Cholera**. *The Lancet*, 363(9404), 223–33. doi:10.1016/S0140-6736(03)15328-7.
- Sarahtika, D. (2017, November 9). **Advocacy Groups, Celebrities Call for End to Barbaric Dog Meat Trade in Indonesia**. *Jakarta Globe*. https://jakartaglobe.id/culture/advocacy-groups-celebrities-call-end-indonesias-barbaric-dog-meat-trade.
- SBWire. (2018, May 8). **Southeast Asia Pet Care Market to Grow at a CAGR of 6.8% from 2014 to 2020**. *Digital Journal*. http://www.digitaljournal.com/pr/3766186#ixzz5kUap3D4N
- Smith, K. (2018). **Hanoi Becomes Vietnam's First City to Ban Dog Meat Trade**. https://www.livekindly.co/hanoi-becomes-vietnams-first-city-ban-dog-meat-trade/
- Tam, L. (2018, June 24). **Asia's booming dog meat business and the activists seeking to end a cruel trade**. *South China Morning Post*. https://www.scmp.com/lifestyle/health-wellness/article/2151975/asias-booming-dog-meat-business-and-activists-seeking-end
- Taylor, L. H., Wallace, R. M., Balaram, D., Lindemayer, J. M., Ecekery, D. C., Mutonono-Watkiss, B., Parravani, E. & Nel, L. H. (2017). **The Role of Dog Population Management in Rabies Elimination - A Review of Current Approaches and Future Opportunities**. *Frontiers in Veterinary Science*. 4, 109. doi:10.3389/fvets.2017.00109.

- Thomas, J. & Robinson, L.. (2017, June 19). **Evidence Shows Dogs in Bali Are Being Brutally Killed and the Meat Sold to Unsuspecting Tourists**. *Australian Broadcasting Corporation (ABC) News*. https://www.abc.net.au/news/2017-06-19/evidence-shows-dogs-in-bali-brutally-killed-meat-sold-tourists/8620128
- VIER PFOTEN. (2018). **The Cruel Dog and Cat Meat Trade in South-East Asia**. https://www.four-paws.org/campaigns-topics/topics/companion-animals/ending-the-dog-and-cat-meat-trade-in-southeast-asia
- VIER PFOTEN and MSD. (2019). **Dog Meat Consumption in Cambodia**. Manuscript in preparation.
- VIER PFOTEN and MSD. (2019). **Dog and Cat Meat Consumption in Vietnam**. Manuscript in Preparation.
- VIER PFOTEN and Change for Animals Foundation. (2019). **Investigation of Cat Meat Industry in Vietnam**. Manuscript in Preparation.
- **Vietnam Jails Six Dog Thieves for Combined 30 Years**. (2017, May 28). https://tuoitrenews.vn/society/41175/vietnam-jails-six-dog-thieves-for-combined-30-years
- Government of Vietnam. (2008). Decree No. 119/2008/ND-CP amending and supplementing a number of articles of the Government's Decree No. 33/2005/ND-CP of 15 March 2005 detailing the implementation of a number of articles of the Ordinance on Animal Health. (2008). https://www.ecolex.org/details/legislation/decree-no-1192008nd-cp-amending-and-supplementing-a-number-of-articles-of-the-governments-decree-no-332005nd-cp-of-15-march-2005-detailing-the-implementation-of-a-number-of-articles-of-the-ordinance-on-animal-health-lex-faoc085713/?
- Walden, M. & Nur Arifah, I. 2019, June 26. **Dogs Killed and Eaten by the Thousands Every Month in Indonesian City of Solo**. *Australian Broadcasting Corporation (ABC) News*. https://www.abc.net.au/news/2019-06-26/dog-meat-consumption-in-indonesia-cruel-and-a-health-risk/11243670
- Wertheim, H. F. L., Nguyen, T. Q., Nguyen, K. A. T., de Jong, M. D., Taylor, W. R. J., Le, T. V., Nguyen, H. H., Nguyen, H. T. H., Farrar, J., Horby, P & Nguyen, H. D. (2009). **Furious Rabies after an Atypical Exposure**. *PLOS Medicine*. 6(3), e1000044. doi:10.1371/journal.pmed.1000044.
- Windiyaningsih, C., Wilde, H., Meslin, F. X., Suroso, T. & Widarso, H. S. (2004). **The Rabies Epidemic on Flores Island, Indonesia (1998-2003)**. *Journal of the Medical Association of Thailand (Chotmaihet Thangphaet).* 87, 1389–93.
- Winn, P. (2015, April 2). **Dog Thief Down: Pet Lovers Turned Vigilantes in Vietnam**. *Public Radio International*. https://www.pri.org/stories/dog-thief-down-pet-lovers-turned-vigilantes-vietnam-video.
- Worlddata. (2019). **Average income around the world (2018)**. https://www.worlddata.info/average-income.php.
- World Health Organization (WHO). (2018a). **WHO Expert Consultation on Rabies – Third Report**. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272364/9789241210218-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- World Health Organisation (WHO). (2018b). **Frequently asked questions about rabies for the General Public**. https://www.who.int/rabies/Rabies_General_Public_FAQs_21Sep2018.pdf?ua=1
- World Health Organization (WHO). (2019). **Rabies**. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/rabies
- World Small Animal Veterinary Association (WSAVA). (2017). **WSAVA Expresses Opposition to Dog and Cat Meat Trade in New Position Statement**. https://www.wsava.org/WSAVA/media/Documents/Press%20Releases/Dog-and-cat-meat-trade-press-release.pdf
- World Travel and Tourism Council. (2019). **Cambodia 2019 Annual Research: Key Highlights**. https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/country-data/
- World Travel and Tourism Council. (2019). **Indonesia 2019 Annual Research: Key Highlights**. https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/country-data/
- World Travel and Tourism Council. (2019). **Vietnam 2019 Annual Research: Key Highlights**. https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/country-data/

© FOUR PAWS

VIER PFOTEN International

Linke Wienzeile 236
Thành phố Viên, Áo (mã bưu chính 1150)
Điện thoại: +43-1-545 50 20-0
office@four-paws.org

four-paws.org
facebook.com/fourpaws.org
twitter.com/fourpawsint
youtube.com/fourpawsinternational
instagram.com/four_paws_international

Hình bìa trước và sau: © FOUR PAWS